

ПРАВИЛЬНИК

СУМ

ПРАВИЛЬНИК

Спілки Української Молоді

БУЕНОС-АЙРЕС — БРЮССЕЛЬ — ДАРБІ — КИЇВ — МЕЛЬБОРН — МЮНХЕН —
НЬЮ-ЙОРК — ПАРИЖ — ТАЛЛІН — ТОРОНТО

Видавництво Світової Управи Спілки Української Молоді

2013

Світова Управа СУМ

Тираж 2 000 примірників

Дизайн і верстка Олена Дзюба.

Художники Катерина Міщук, Катерина Коркач, Олена Дзюба.

Художник першого Правильника Мирон Левицький,
однострій дружинників малювала подруга Аріядна Стебельська,
однострій юнацтва малювала подруга Оксана Зарецька.

Правильник Співки Української Молоді

**REGULATIONS AND DIRECTIVES FOR MEMBERS
OF THE UKRAINIAN YOUTH ASSOCIATION**

**REGLEMENTS ET DIRECTIVES POUR LES MEMBRES
DE L'UNION DE LA JEUNESSE UKRAINIENNE**

УКРАЇНСЬКА МОЛОДЕ !

Ти на еміграції мусиш піти в аван-
гарді визвольної боротьби, як у ньо-
му йде молодь на землях. Ти мусиш
цілком віддати себе інтересам Вою-
ючої України і бути готовою на кожний
її поклик, щоб стати поруч своїх друзів,
що зі зброєю в руках борються за визволення
народу, за щастя, за радість і творчу працю
української молоді в українській державі. Ти
мусиш бути високоорганізованою і актив-
ною, мусиш постійно ставити свою ідей-
ність та невпинно підносити свій рівень за-
гального і фахового знання та політичної
виробленості. Своє перебування серед інших
народів широко використати для того, щоб
наблизитися всьому, що в них доброго й корисного,
щоб засвоїти собі їхній досвід праці в усіх
галузах життя і державного будівництва.
Але пильно зберігай себе перед розкладови-
ми впливами, які розхилювали б твою
ідейність та підживляли моральну слаб-
кість.

*З звернення Воюючої України
до всіх Українців на еміграції*

ВСТУПНЕ СЛОВО

Остання декада ХХ століття позначилася в сумівському житті жвавою дискусією над Правильником Юнацтва СУМ (далі: П.Ю.СУМ). Суть тих розмов можна звести до одного питання: Чи відповідає наш П.Ю.СУМ викликам та потребам нашої організації і часу?

У той же час закінчувався і наклад другого випуску (1971 р.).

Протягом п'ятидесяти років українські організації у вільному світі зазнали змін, передусім унаслідок асиміляційного процесу. Це виявлялося як щодо кількості членства, так і стосовно знання української мови, якщо називати тільки два аспекти процесу асиміляції. Це відчувалося головню серед молоді. Тільки завдяки організованості і великим зусиллям виховників та свідомих батьків удалося втримати українську мову вже серед 3-ого покоління. У структурі «членства» появляється нова потреба — формуються гуртки «суменят». Це вікова категорія від 4 до 6 років.

Центральна Управа СУМ зобов'язала тоді всі Крайові Управи вивчити це питання на своїх теренах і подати пропозиції щодо можливих змін та висновків. Вислід був цікавий: П.Ю.СУМ є настільки універсально і добре складений та написаний, що він залишається актуальним, і тому він зобов'язує всіх сумівців і надалі.

У 1991 р. із проголошенням незалежності України для сумівців розпочалася нова ера.

З 1990-их років керівництво СУМ почало ще з більшим зусиллям опікуватися рідною мовою, і проголошення незалежності України сприяло цим зусиллям та розбудило нові надії, що батьківщина скрипить і надасть відповідне місце українській мові. Так само був помітний сплеск ентузіазму щодо збільшення членства, і радувала численність на велелюдних здвигах, фестивалях та маніфестаціях після славного серпня 1991 р.

Сумівці почали активно їздити в Україну й організовували виховну та організаційну діяльність на місцях, у співпраці з молодими українцями. Активізувалася в сумівській структурі категорія «дружинників». По крайових теренах набувався досвід у праці з «суменятами».

У 1995 році Центральна Управа СУМ прийняла СУМ в Україні повноправним членом до свого центрального органу, який перейменовувався на тому ж Конгресі (Торонто, 1995 р.) на Світову Управу СУМ.

І знову загострилася потреба видання П.Ю.СУМ. Причина очевидна: наша організація збільшилася великим і важливим тереном — Україною! Настали відчутні зміни в структурі членства — утверджувалися гуртки суменят при осередковій праці і в таборах, і почали лунати зауваги до Правильника дружинників (1971 р. видання) як від дружинників з України, так і з інших крайових теренів. Членство в Україні почало висловлювати свої зауваги щодо мови в П.Ю.СУМ, а в діаспорі почалися розмови про однострій.

Світова Управа вважала, що насамперед треба вирішити питання про однострій, а відтак приступити до перевидання П.Ю.СУМ.

На Пленумі 2007 р. остаточно схвалили однострій і на тому ж форумі вирішили видати єдиний Правильник СУМ, який об'єднає 4 категорії членства: суменят (4-6 р.), юнацтво (6-18), дружинників (18-50) та сеньйорів (від 50 року життя).

У тісній співпраці з окремими подругами та друзями, відповідальними за певну вікову категорію або специфіку завдань з різних теренів, нам удалося підготувати цей випуск.

Через 50 років від першого випуску цей Правильник має таке значення:

- він перший спільний Правильник;
- він написаний українською мовою, без затвердженого національного державного правопису.

Висновок: перед нашою організацією СУМ стоїть і далі велике завдання — виховувати молоде покоління на гідних і свідомих патріотів, які активно включаються в розбудову Української Самостійної Соборної Держави.

З повагою ставимося до наших попередників, які писали і редагували наші Правильники, й до всіх тих, які входили до складу, в різні каденції, Центральної Управи СУМ. Ми з вдячністю згадуємо їх. З тієї причини ми хочемо для майбутніх членів подати «Вступні слова» попередніх видань у додатку до цього Правильника.

Поправляючи мову і пристосовуючи цей Правильник до наших сьогоднішніх потреб, ми шукали компромісу між правописом, яким користувалася діаспора, і сьогоднішньою мовою в Україні. Ми свідомі того, що це не найкращий варіант, але ми віримо в те, що настане той час, коли нарешті дружинник-культурник, за професією філолог української мови, опрацює наш Правильник за єдиним національним і державним правописом.

У надії, що Правильник стане в добрій нагоді нашим членам, ми бажаємо усім успіхів в цікавій і благородній праці в рядах нашої Спілки, для зміцнення і розвитку української спільноти.

*Андрій Бігун,
Світлана Вербова,
Віра Гайдамаха,
Степан Дума,
Ірка Єндрієвська,
Вадим Карп'як,
Неля Лавриненко,
Ірка Мицак,
Гарі Несмашний,
Ганя Шляхетко*

Київ, 2013 р.

ІДЕЙНО-ПРОГРАМОВІ ЗАСАДИ Спілки Української Молоді

ВСТУПНІ ТВЕРДЖЕННЯ

I. Світоглядovo-виховні положення
Спілки Української Молоді

II. Закони Юнацтва СУМ

III. Атрибути Спілки Української Молоді

IV. Особистість сумівця

ВСТУПНІ ТВЕРДЖЕННЯ

Юнацтво Спілки Української Молоді об'єднує в своїх рядах на добровільній базі українську молодь (від 4-го до 18-го року життя включно) і виховує її в українському патріотичному дусі свідомими, чесними і працьовитими людьми, добрими громадянами і відданими українцями(-ками)-державниками з виробленим світоглядом на традиціях і морально-етичних засадах християнства та на державницьких ідеалах, виплечаних українською нацією протягом століть.

Такий виховний ідеал українця(-ки)-державника намагається досягнути СУМ постійною та систематичною працею, що її напрями визначені в:

- Статуті Спілки Української Молоді,
- Світоглядово-виховних положеннях,
- Законах Молодшого і Старшого Юнацтва,
- Прикметах особистості сумівця,
- Гімні, гаслі та привітах Спілки Української Молоді,
- Системі ступенів та іспитів,
- Слові, Обітниці та Приреченні Ю СУМ.

В основному виховна праця Юнацтва відбувається у Роях або в самодіяльних гуртках, особливо якщо йдеться про заняття в домівці чи на природі. Заняття більшими гуртами можуть теж відбуватися, напр., у формі сходин Кущів, Куренів, на збірках Відділу*, з'їздів, конкурсів, публічних виступів, змагань за кращі результати праці між Відділами при окремих Осередках, під час таборування тощо.

Вся робота проводиться методом самовиховання, під опікою і контролем досвідчених виховників(-ниць) та інших керівних членів Відділу. Це дає Юнацтву змогу самому спільно і дружньо працювати (згідно з опрацьованою і поданою йому програмою), розширювати свої теоретичні знання і практичні вміння, розвивати власну творчу ініціативу та суспільну виробленість.

* Дивись стор. 229

I. СВІТОГЛЯДОВО-ВИХОВНІ ПОЛОЖЕННЯ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Виховні положення Юнацтва СУМ, що впливають з ідейно-програмних засад Спілки Української Молоді є наступні:

1. «БОГ І УКРАЇНА» — ГАСЛО І ДОРОГОВКАЗ

БОГ і УКРАЇНА — це два великі і святі слова, виписані на прапорі Спілки Української Молоді — як гасло, а в серцях її членів — як життєвий дороговказ і мета. З них, як з гармонійної цілості, промовляє до нашого розуму і почуттів Боже і національне. Вони є тим добром, тією красою, силою і правдою, довкола яких зосереджуються всі наші ідеї, життєві прагнення і труди.

Богові — Абсолютній Довершеності, ми найвідданіше і повсякчасно служимо як Всемогучому Творцеві і Управителеві всесвіту і людини, тобто і української землі та її народу, членами якого ми є. Тому теж і Україні, як Божому творінню, ми зобов'язані бути вірними і служити їй усіма своїми силами. Її добро — побудова і служба Українській Самостійній Соборній Державі — це наша основна національна мета, наше добро, в якому кожна окрема українська одиниця, а з нею і весь український народ, найліпше і найдосконаліше зможуть виконати свої обов'язки перед Богом, свої власні національно-державницькі справи та загальнолюдські потреби. Тому теж у словах БОГ і УКРАЇНА міститься весь зміст і доцільність життя, праці та боротьби кожного українця й українки.

Слова ці — могутні своєю організуючою і мобілізуючою силою, бо вони органічно і найточніше відповідають духовності української нації та її потребам. У тому вся суть праці Спілки, а значить і наріжний камінь системи ідейно-програмних засад Юнацтва Спілки Української Молоді.

Глибока віра в Бога та в безсмертність створеної Ним душі людини, вірність християнським морально-етичним засадам життя, релігійність, відданість українським Церквам, любов ближнього, любов правди і краси, розум, просвічений вірою, сильна і добра воля, фізична загартованість, пізнання і любов рідного та готовність служити найвищому добру української нації, — ось основні життєві прикмети та обов'язки, що неминуче впливають із гасла **БОГ і УКРАЇНА** та визначають **силу, доброту, мужність і відданість**, як невід'ємні риси **українця(-нки)-державника**, — виховного ідеалу СУМ, що його патроном є св. Архистратиг МИХАІЛ.

2. ЗНАННЯ — ДУХОВНА СИЛА І ЗБРОЯ

Кожна людина повинна постійно і наполегливо працювати над здобуттям, поширенням та поглибленням свого знання, бо тільки цим шляхом вона спроможна пізнати і зрозуміти життєві явища та наблизитися до розв'язки, а то й розв'язувати ряд складних проблем багатогранного буття в його матеріальній і духовній площинах.

Здобуваючи знання, людина збагачує свою духовність і таким чином творить міцні підвалини для формування свого світогляду й усвідомлення своєї життєвої мети: **змагання до добра і правди, до сили і краси**.

Без наявності відповідних знань і вміння володіти ними людина не була б спроможна виконати це велике і почесне завдання.

Обсяг, глибина і систематичність знань та вміння володіти ними, — необхідні передумови розвитку **гнучкого і гострого розуму, самостійної критичної думки** та творчої уяви і праці — тієї **духовної сили і зброї**, без якої немислимі були б ані боротьба за здійснення намічених ідеалів, ані поступ в ім'я особистого, національного і загальнолюдського добра.

З широким запасом необхідного **загального теоретичного знання** та з глибоким і систематичним **знанням спеціальних наук** повинні йти і **практичні вміння**, бо всі вони разом роблять людину

не тільки розумною, але зарадною, здібною і корисною в творчій праці.

При цьому людина повинна пам'ятати і про себе саму: **про пізнання себе**, про осягнення свого власного «я». Пізнаючи себе, вона зуміє плекати та розвивати свої добрі риси характеру і позбуватися поганих, щоб таким чином удосконалитися і ставати ліпшою і кориснішою одиницею своєї нації. Чим більше таких одиниць матиме наша нація, тим культурнішою і сильнішою вона буде.

СУМ плекає серед Юнацтва відчуття необхідності систематично здобувати теоретичні знання і практичні вміння та професії, щоб у майбутньому стати повноцінними людьми, які повинні всеціло виявити вроджений і набутий хист до творчих справ через віддану і послідовну працю.

Одночасно СУМ знайомить Юнацтво з культурними досягненнями інших народів, їх історією та суспільним життям, щоб пізнавши їх, ще глибше пізнати український народ та його місце і значення в світі.

3. ІДЕАЛІСТИЧНИЙ СВІТОГЛЯД

Виходячи з головного гасла «БОГ І УКРАЇНА», СУМ визнає духовні вартості як рушійно-творчу силу одиниць і спільнот і стверджує, що вони як такі завжди були органічно притаманні українській нації протягом всієї її історії. Тому СУМ виховує і розвиває в Юнацтві інтелектуальні сили, релігійну і національну свідомість та почуття, базовані на ідеалістичному світогляді українських християнських Церков, на їхніх моральних та етичних засадах, а також на високо-якісних національних вартостях, витворених генієм українського духа протягом тисячолітньої української історії і культури, що передавалася предками з покоління в покоління, від найдавніших аж до найновіших часів.

Спiлка Української Молоді розглядає матеріальний світ як засіб для вияву і плекання духовних сил людини, спільнот і народів.

4. ЛЮБОВ ДО БЛИЖНЬОГО

СУМ плекає в своїх рядах любов до ближнього, яка після любові до Бога є найвищою чеснотою людини. Без цієї любові людина людині була б вовком, неможливі були б ані дружба, ані життя спільнот і народів, а це, як неминучий наслідок, було б знову рівнозначне відсутності всякого добра, культури і поступу в житті поодиноких людей і народів.

Поруч з безсмертністю душі та наявністю розуму, просвіченого вірою, любов до ближнього — це найбільший Божий дар людині, що ставить її на високий п'єдестал гідності.

Любов до ближнього зобов'язує шанувати добрих людей і допомагати їм при потребі. Найбільше цей великий обов'язок стосується наших найближчих і рідних у сімейному і національному розумінні.

Допомога ця повинна бути щиросердною і вона повинна впливати з почуття християнського чи національного обов'язку без користолюбних особистих намірів.

Чим розумнішою, культурнішою і національно-свідомішою є якась одиниця, тим глибшим буде в ній почуття людяності, що проявлятиметься в формі жертвенності через обмеження власних потреб, а то й коштом втрати життя, в ім'я Божих, національних, або і загальнолюдських ідеалів. Таке **ставлення до життя** надає людині **вінець героїзму**.

Світлі приклади любові ближнього, жертвовності і героїзму великих постатей української і світової історії стоять перед очима українського юнацтва як дороговкази в житті.

5. ЛЮБОВ ДО УКРАЇНИ

В основі українського патріотизму лежить любов до України. Ця любов має активний, дійовий характер. Вона палка і пристрасна, вона не зупиняється ні перед якими жертвами, якщо їх вимагає добро української нації.

Український патріотизм невіддільний від любові і відданості українським творцям і реалізаторам великих ідей та глибокої пошани до світлих подій історії України.

Український патріотизм нерозривно пов'язаний з **почуттям гордості за приналежність до української нації** та одночасно з почуттям готовності боротись з кожним ворогом — поневолювачем природних прав української нації на її власне державне життя.

Український патріотизм не має нічого спільного зі **шкідливим шовінізмом**, бо коли цей останній сіє ненависть до всього чужого, то **патріотизм** зобов'язує не тільки любити своє рідне і служити йому, але рівночасно закликає шанувати чуже, якщо воно не вороже.

СУМ прищеплює і розвиває український патріотизм, тобто любов і готовність служити Україні, через пізнання історії українського народу, зокрема світлих періодів його державного розквіту, визвольно-державницьких змагань, пізнання його землі з її природними багатствами, через вивчення і засвоєння української культури, зразкове опанування і володіння українською мовою, та плекання усвідомлення, що Україна — це одна із тих висококультурних країн світу, що мають за собою кількатисячолітню гарну і багату традицію.

СУМ плекає в своїх рядах український патріотизм, бо він є великою рушійною силою всестороннього розвитку кожної української одиниці і всієї української нації на шляху до її ліпшого майбутнього.

6. ВІРА, БАДЬОРІСТЬ І ОПТИМІЗМ

До здійснення особистих, національних і загальнолюдських ідеалів потрібний людині великий скарб, яким є віра.

Віра у вічні правди, віра в перемогу здорових творчих сил, **віра у власні сили**. Без віри були б неможливими ні творчість, ні поступ, ані боротьба за осягнення ідеалів. Віра у власні сили, як і віра в національні і загальнолюдські ідеали правди і добра — це, поруч із іншими

чеснотами, основа любові та пошани рідного, підвалина **особистої і національної гідності**.

Свята віра, як саме життя, потрібна українській молоді, щоб вона, як перші християни, козацьке лицарство, герої Крут і Базару та як воїни Української Повстанської Армії, могла служити великим ідеям, за них боротися і перемогати.

Духовне обличчя українського юнацтва повинні характеризувати **бадьорість і оптимізм**, бо вони разом з **любов'ю і вірою** є тією могутньою і рушійною силою, що може подолати найбільші перешкоди в особистому і національному житті людини.

При такій настанові до життя, повній бадьорості та оптимізму ніякі тимчасові поразки чи навіть нещастя не будуть спроможні ані похитнути віру у слушність справи, ані зменшити інтенсивність боротьби в ім'я ліпшого майбутнього.

Вищезгадані чесноти розвиває СУМ в українському юнацтві шляхом систематичної виховної праці.

7. СВІДОМІСТЬ ОBOB'ЯЗКУ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Ідейність, системність праці, принциповість, дисциплінованість та відданість рідній справі йдуть у парі з високорозвиненою свідомістю обов'язком і відповідальністю. Свідомість громадського обов'язку, обов'язку перед українською нацією, лежить в основі відповідального ставлення людини до дорученої їй справи, до своїх обов'язків, до всіх своїх дій і вчинків. Почуття і свідомість обов'язку та відповідальності спонукає людину до гарних і корисних звичок, тобто такої автоматичної поведінки і дій, що впливають із почуття потреби виконувати їх, дають моральне задоволення, і без яких людина мала б почуття неприємності або і докорів сумління. Повсякчасне відчуття потреби в дотриманні чистоти, порядку, точності, в читанні добрих книжок, у допомозі убогим і немічним, звичка чесно працювати, бути самоопанованим, обережним і т. д., — все це приклади гарних звичок. Вони дуже важливі у формуванні характеру.

Усвідомлення обов'язку та відповідальності — це одні із головних **духовних мотивів**, які при добрій і сильній волі завжди і всюди проявляються у свідомих і цілеспрямованих діях людини. Вони є найголовнішими ключовими складниками доброго характеру, без якого важко було б уявити собі ідейну і працюовиту людину, а тим самим і доцільність самого життя.

Свідомість обов'язку і відповідальності тісно пов'язані теж зі **словністю, точністю та пильністю**. Додержування даного слова, звичність до точності та пильне виконання доручених або добровільно і самочинно прийнятих на себе завдань, повинні бути прикметою кожної свідомої української одиниці, бо таким чином їй буде властиве почуття обов'язку і відповідальності не тільки за свою особисту працю і за свої вчинки, але і за вищі форми праці на всіх ділянках українського національного життя (громадського, культурного, релігійного, політичного тощо). Ця риса характеру яскраво виступає у всіх визначних постатях, подвижниках світлих сторінок української історії і культури від найдавніших часів аж до сьогоднішнього дня.

8. ЦІЛЕСПРЯМОВАНІСТЬ ТА ІДЕЙНІСТЬ

В особистому і суспільно-національному житті першорядну роль відіграє провідна життєва ідея, у здійснюванні якої культурна людина вбачала б сенс свого існування і життєвої боротьби. Безцільність життя і відсутність всякої провідної ідеї призводять до поступового занепаду людини, до руйнування всіх її найліпших духовних вартостей. Така людина стає не лише зайвою, але і шкідливою для свого оточення.

Основною метою повноцінної української людини була і завжди повинна бути відданість і готовність служити українській нації та її державотворчій ідеї. Саме вміння і готовність підпорядкувати всі свої сили і здібності досягненню поставленої мети називається **цілеспрямованістю**.

У парі з цілеспрямованістю йде **ідейність**. Вона характерна для української людини і полягає в усвідомленні доцільності та важливості зв'язку між особистими завданнями і національними обов'язками.

9. СИЛА ВОЛІ ТА ЕМОЦІЙ

У праці та переборюванні труднощів дуже важливу роль відіграють вольово-емоційні якості людини.

Воля виявляється під час виконання праці, постанови здійснити намічений план, а особливо у переборюванні внутрішніх і зовнішніх труднощів. Усвідомлення мети, добровільна, рішуча і стійка настанова здійснити її, і насамкінець саме здійснення, — ось фактори, що складають т. зв. сильну волю. Якщо сильна воля проявляється з метою виконання добрих вчинків, тоді вона, воля, є не тільки **сильною**, але — що найважливіше — **доброю**. Людина доброї і сильної волі вміє добиватися поставленої гарної мети і доводити справу до кінця.

Могутнім рушієм волі чи вольової дії (обміркованої дії) є емоційні стани людини або, іншими словами, її почуття, настрої, наставлення, переживання, спричинені внутрішніми психічними процесами (думками, уявленнями) або зовнішніми відчуттями-сприйняттями. Ці емоційні стани можуть бути **позитивні** (підбадьорюючі з почуттям певності, задоволення, спонукаючі, пориваючі), якщо людина є життєрадісна, працьовита, з провідною життєвою ціллю (метою); або **негативні** (такі що пригнічують, з почуттям непевності, невдоволення), якщо людина не має ніякого життєвого ідеалу, ані найменшої охоти до праці. Цей останній тип — це людина вкрай песимістична, слабого і поганого характеру, яка не є корисною ні собі, ні іншим. Подібне можна сказати і про лінивих людей. У них немає часто доброї, а особливо сильної волі, тієї, яка виявляється в умінні змусити себе зробити те, що самозрозуміле і потрібне, і рівночасно побороти супротивні бажання і настрої, які цьому перешкоджають.

Багато позитивних емоцій та нагод виробляти **добру і сильну волю** дає краса і чар природи, таборування, добра лектура, кожна планова і систематична корисна праця, вміло переведені заняття, такі як гутірки, лекції, мистецькі імпрези, мандрівки, прогульки та екскурсії, спортивні вправи і змагання, теренові змаги, ігри, забави, успішне поборювання перешкод тощо.

Українській нації потрібні добрі і сильні характери, люди-оптимісти, які ростуть і розвиваються тільки в любові до праці і в умінні, охоті та витримці у поборюванні життєвих труднощів (зовнішніх і внутрішніх психічних) в ім'я вищої ідеї, які не піддаються слабостям, тобто негативним емоційним поривам, а навпаки, вміють **панувати над собою**, усвідомити важливість мети, обмірковувати план і засоби дії і зважитися з погідним настроєм та посиленою енергією на творчу й корисну працю.

Зразки доброї і сильної волі, своєю невтомною працею і світлими чинами, подиктованими почуттям самовідданої любові до України, дали українському юнацтву будівничі української історії і культури та герої наших визвольно-державницьких змагань.

10. ФІЗИЧНА ВПРАВНІСТЬ, СИЛА І ЗДОРОВ'Я

У парі з духовним розвитком української dorостаючої молоді повинно йти і її фізичне виховання. Гарне, сильне і здорове тіло українського юнака чи юначки повинно бути досконалою структурою для плекання і вияву їхніх духовних вартостей. «У здоровому тілі — здорова душа!» — каже відоме українцям старе латинське прислів'я («Menс sana in corpore sano»). Класичним прикладом гармонії фізичного і духовного розвитку був ідеал грецької людини, яка створила славну епоху античної культури.

Фізичне виховання (тіловиховання) розвиває в людині, а особливо в молоді, цілий ряд таких користей і чеснот, що разом із фізичною силою, здоров'ям і гарною поставою, у своїй сумі складаються на повноякісні особистості з такими прикметами характеру, як **фізична**

вправність, загартованість до невигод і готовність успішно поборювати їх, **почуття честі** у змаганнях, грі і праці, бистрота, рішучість і обережність, толерантність, **дружність**, відвага і **лицарськість**, життєрадість, динамічність, точність, приязність, сильна і добра воля тощо.

11. ПРАЦЬОВИТІСТЬ І ТВОРЧИЙ ВИЯВ ДУХОВНИХ СИЛ

Духовна і фізична праця — це життєва необхідність і справа честі одиниці і спільноти. Працею здобуває людина не тільки необхідні матеріальні блага, але й духовні користі, без яких життя її, громади і цілого народу було б неможливе. Тому праця людини є не тільки її особистим, але й громадсько-національним обов'язком, бо вона, крім творення передумов життя, дає людині фізичну силу і здоров'я, велике моральне задоволення, почуття особистої і національної гідності і користі.

Нормальна людина, маючи навіть достатньо засобів для життя, не може жити без чесно́ї праці, бо без неї вона зледачіє, змарніє духовно, не матиме ніякої провідної мети свого життя, ані сенсу свого існування.

Для української повновартісної людини раціональна, планова праця є основною формою виявлення особистості, центром зацікавлення та засобом поступу, культурних досягнень і росту.

Злиття особистого і національного найкраще здійснюється в розумінні і виконанні праці, як справи особистої і національної честі. У процесі того, як зростає усвідомлення суспільно-національного значення праці, збільшується й місце, що його посідає **творча** діяльність з намаганням досягти найліпших наслідків в ім'я спільного національного добра.

Чесність і пильність у праці, чесний і раціональний змаг за ліпші результати, дружність і допомога іншим у співпраці, що пов'язані з високою ідейною цілеспрямованістю — це не тільки запорука розвитку найліпших чеснот поодиноких людей і вияву тих чеснот у

формі гарних особистостей, але через них і найліпший засіб розвитку і вияву високоякісних прикмет культурної і творчої громади, а в подальшому і всієї нації.

Творчість — це насамперед велика, постійна і напружена праця, яка дає нові, оригінальні досягнення, завдяки глибокому і систематичному знанню, динаміці творчої уяви, смисловій винахідливості та інтуїції. Тільки той може творити, хто хоче і вміє думати та працювати. Основною умовою продуктивної творчої діяльності є постійність та систематичність у праці, успіх якої дає глибоке задоволення та створює стан натхнення, який спонукує людину до подальшої, ще успішнішої творчої праці.

Чесне, творче і натхненне ставлення до праці, яке лежало і лежить в основі видатних постатей української (як і світової) історії та культури в минулому і сучасному, є одним із основних дороговказів СУМ у виховній праці Юнацтва.

12. СКРОМНІСТЬ ТА ОСОБИСТА І НАЦІОНАЛЬНА ГІДНІСТЬ

Український юнак(-чка), попри свою ідейність, гордість за національну приналежність, високу вимогливість до себе, повинен(-нна) бути скромним(-ною). Честолюбність, висунування особистих заслуг на перший план з почуттям чванливості, — це погані прикмети і вони повинні бути чужими Юнацтву СУМ. Воно пам'ятає, що чим розумніша і культурніша людина, тим скромнішою вона буде. Скромність не означає форми вияву шкідливого почуття меншовартості, а навпаки, бути розумним і скромним є рівнозначне з шануванням особистої гідності. Людина з почуттям особистої гідності знає свою вартість, і хоч нею не чваниться, вміє її виявити в культурній формі, якщо буде потреба.

Кожному, хто має особисту гідність, — властиві **правдомовність, справедливість і почуття честі**. Маючи їх, навіть найскромніша українська людина не дозволить, щоб будь-хто зневажав її особисті і національні почування, бо це було б нехтуванням правди, справед-

ливості і честі. У таких випадках вона готова по-лицарськи стати в обороні власного імені і честі своєї нації, бо попри особисту скромність вона **горда за свою національну приналежність** і дорожить нею в кожній ситуації свого життя. Дорожить нею також і Юнацтво СУМ.

13. ДРУЖНІСТЬ І БРАТЕРСТВО ТА СУМІВСЬКА СПІЛЬНОТА

Дружність і братерство — кінцеві передумови щирого співжиття, співпраці та взаємної допомоги між культурними людьми, а далі між спільнотами і народами. За своєю природою людина — це суспільна одиниця, що не здатна жити усамітнено, для себе самої, її місце і призначення — гурт, спільнота, нація. В них вона відчуває себе щасливою, розвиває і найліпше свої здатності та найуспішніше здійснює свої плани невпинною та корисною творчою працею. Цього не можна було б уявити без дружності і братерства.

Дружність і братерство існують там, де панує взаєморозуміння, братерська любов, згідливість, особиста скромність і гідність та пошана себе та інших, спільні зацікавлення та ідеї, готовність допомогти собі взаємно в потребі, підпорядкування власного «я» для загального добра та спільна і віддана праця або боротьба в досягненні наміченої мети.

Наклепи, неправдивість, нещирість, зарозумілість, неточність, безідейність, необов'язковість, брак довіри, лінь, користоловство, брак особистої і національної гідності, некультурність, брак взаємної пошани та доброї і сильної волі, — ось найбільші вороги дружності і братерства.

Юнацтво СУМ плекає **загальну дружність** між собою найперше в своїх безпосередніх підставових клітинах праці (Роях, самодіяльних гуртках), а через них і в цілій Спілці, творячи таким чином спаяну спільноту. Крім такої загальної дружності ті поодинокі члени Юнацтва, що споріднені і близькі своїми вдачами, спільними інтересами та почуттями, плекають між собою ближчу і **сердечнішу дружність**,

стаючи неначе рідними братами чи сестрами. Таку особливу дружбу приятелів-друзів, називаємо **братерством**.

Дружність і братерство — це не лише запорука тісного співжиття Юнацтва, але рівночасно і підстава великої дружби всієї сумівської спільноти в світі, підростаючого молодого покоління з виробленим почуттям **української національної солідарності**.

Гарні зразки дружби і братерства може знайти Юнацтво серед лицарства княжої, козацької та новітньої доби історії України та в її літературних творах.

14. ЛИЦАРСЬКІСТЬ

Українська лицарська — це одна з найкращих рис характеру української людини, що включає в собі: чесність перед собою і супроти інших; готовність безкорисно допомагати людям; дружність і братерство; відвагу і хоробрість перед небезпекою; рішучість в обороні особистої і національної честі або в здійсненні української державницької ідеї; стійкість поглядів і віра у високі ідеали.

Лицарська української людини впливає з ясно і недвозначно усвідомленого почуття національного обов'язку і відповідальності, вирощеного нашими славними предками в чесній праці й боротьбі за найвищі ідеали людини і народу протягом нашої багатовікової історії.

Лицар помітний не відсутністю в нього страху, а фактом, що він, поборюючи страх, уміє діяти так, як цього вимагає його особиста гідність і національна честь.

Українське юнацтво має плекатися в собі лицарський дух, щоб таким чином прикрасити свій характер і піднести свою особистість до якнайвищого рівня. Джерело прикладів лицарськості воно знайде на світлих сторінках української та світової історії.

15. СУСПІЛЬНО-ДЕРЖАВНИЦЬКА ВИРОБЛЕНІСТЬ І НАЦІОНАЛЬНА СОЛІДАРНІСТЬ

Кожна свідома та ідейна українська одиниця повинна бути активним членом організованого життя української спільноти. Свідомість свого нерозривного зв'язку з цією спільнотою, членом якої є дана людина, а відтак і з цілістю української нації, усвідомлення того, що спільні обов'язки стоять вище від вузько особистих інтересів, дисциплінованість, систематичність, відданість і послідовна активність в ім'я загального добра, — це основа організаційної виробленості доброго члена української нації. Цю основу розпрацьовує СУМ, бо він виховує і поглиблює в Юнацтві гарні прикмети індивідуального, суспільного та національного характеру, щоб виростити для України суспільно корисні одиниці, для яких справи суспільно-національні були б особистими справами.

Ідейність, національна свідомість та організаційна виробленість Юнацтва старшого віку зобов'язує його плекати і розвивати в собі почуття української національної солідарності через дружню співпрацю з юнацтвом інших українських молодіжних організацій, які своїми ідейно-програмовими засадами є співзвучні з принципами Спілки Української Молоді. Плекання дружніх взаємин та співпраці з ними, як з братніми організаціями по виховній лінії, — це одне із головних завдань Спілки, що його диктує обов'язок братньої любови та національної солідарності.

Рівночасно з цим, Спілка Української Молоді розвиває в Юнацтві національну солідарність до всіх тих українських суспільно-культурних та релігійних установ і окремих осіб, чії ідеологічні принципи не суперечать духовності, світоглядів та державницьким ідеям і концепціям української нації.

16. САМОВИХОВАННЯ ТА ІНІЦІАТИВНІСТЬ

Поряд з родиною, школою, церквою та оточенням інших природних і штучних середовищ, Ю СУМ є важливою виховною організацією для українського юнацтва. У ній воно здобуває і доповнює своє теоретичне і практичне знання позашкільною працею над собою, методом самовиховання. У цій системі виховання молодь має широкі можливості самовияву у спільній праці (згідно з опрацьованою і поданою їй програмою), в якій вона бере активну участь під наглядом досвідчених виховників(-ниць) з метою проявити корисну діяльність та суспільну виробленість плеканням ідейності, цілеспрямованості, порядку і дисципліни або, іншими словами, плекати гарні звички, робити властиві речі у властивий спосіб та у відповідний час.

Методи викладу в цій системі виховання, хоч і відіграють важливу роль, але вони в основному обмежуються до вишкільних та інструкторських курсів і до різних таборів такого самого характеру для Старшого Юнацтва. Всі інші роди занять проводяться за допомогою переповідання казок, легенд, оповідань, проведення ігор і забав, особливо якщо йдеться про Молодше Юнацтво та відповідних гутірок на різні важливі й актуальні теми, доброї лектури, діяльності самодіяльних гуртків, влаштування імпрез, плекання спорту, відбування таборів, мандрівок, прогульок та екскурсій тощо, якщо йдеться про цілість Юнацтва.

Крім того і щоденне життя юнака(-чки) поза межами СУМ (дома, в школі, в церкві, на вулиці тощо) є невід'ємним і постійним виховним чинником, бо в цім т. зв. приватнім житті він(вона) завжди пам'ятає про свої обов'язки і поведінку та на кожному кроці плекає всі чесноти прикладного українського юнацтва.

В атмосфері такого виховного процесу Юнацтво зазнає позитивних переживань, здобуває і поширює своє знання і практичні вміння, плекає дружбу, **любов добра, ладу, краси і правди**, ідейність і дисципліну, фізичну вправність, силу і здоров'я, а особливо творчу уяву і працю та готовність і стійкість у поборюванні труднощів, які своєю чергою розвивають дуже важливу **ініціативність**, ідейно цілеспрямовану динамічність, самостійність та плановість дії.

В такому виховному процесі Юнацтво протягом років, виконуючи різnorідні заняття у своїх Роях, та у вищих організаційно-виховних клітинах Відділу, на таборах, мандрівках, екскурсіях тощо, вирощує та плекає багато чеснот, що в своїй сумі складаються у формування **гарних прикмет характеру — особистостей**, які мали б тривкі і здорові підстави для поширення та удосконалення свого загального і українського національного світогляду і були б готові духовно і фізично до життєвих завдань і боротьби.

У праці Юнацтва важливу роль відіграє справа **заохочень і покарань**. Заохочення і покарання в Юнацтві — це не самоціль, а виховний засіб. Вони повинні бути не звичайним, а особливим явищем, і мусять бути справедливими, бо в іншому випадку втратять свою виховну силу, стаючи чимсь samozрозумілим і буденним.

Застосування заохочень і покарань вимагає особливо вмілого підходу та обережності. Маючи самоуправу, юнацтво найкраще сприймає заслужені кари, якщо вони є вимірювані товаришами-однолітками.

За обсягом покарань повинні слідкувати старші виховники в особі дорадників, пам'ятаючи про застосування **індивідуального підходу** до кожної одиниці, відповідно до її психіки та ступеня кари. Покарання не слід стандартизувати. Кожна кара мусить промовляти до здорової амбіції. Юнацтво цю амбіцію має.

Справу заохочень і покарань детально описують спеціальні постанови в організаційній частині Правильника Ю СУМ.

Маючи доволі широкі можливості **самоуправи і самовиховання**, юнацтво вишколюється практично на майбутніх повновартісних виховників, суспільних діячів і провідників, відданих українській державницькій справі.

17. ЛАД, КРАСА, ДОБРО ТА ЧАР ПРИРОДИ

Почуття ладу, краси і добра — властиве кожній нормальній людині. Воно одне із найкращих почуттів, бо є тим Божим даром, що робить людину ідейною, обов'язковою, точною, правдомовною, щирою, друж-

ньою, щасливою, спраглою до життя, бадьорою в праці, витривалою, шляхетною та стійкою в поборюванні життєвих перешкод і труднощів.

Найдосконалішим прикладом ладу, краси і добра є сама **людина**. У ній, поєднавшись в одне, ці три елементи дали гарну і досконалу будову тіла, неперевершену доцільність та гармонійність функцій його поодиноких органів і рівночасну другу невід'ємну і найосновнішу частину людини — її розумну, безсмертну душу з неоціненими скарбами творчих сил, почуттів, прагнень, волі і любові та гармонійності у їхній співдії та в закономірності їхніх виявів.

Відзеркалюючи сама собою лад, красу і добро, людина тужить за ними як за милозвучною гармонією досконалостей у фізичному і духовному розумінні і їх, як невідворотну мету, намагається досягнути різними способами протягом свого життя, починаючи від самої її появи на землі. Завдяки цій великій прикметі людини, поодинокі народи втішаються сьогодні перлинами своїх культур, характерним багатством своїх окремих нюансів та національних питомостей. Їхніми зразками є народне мистецтво, усна словесність, мова, поетична, белетристична та наукова література, релігійні обряди, народні звичаї, малярство, різьба, архітектура, музика, пісні, танці, одяг, культура поведінки, суспільно-культурний лад і установи, і т. д., що їхня якість і багатство залежать від кількості талановитих одиниць даного народу, здатних відчувати і постійно здійснювати лад, красу і добро.

Український народ, завдяки Божій обдарованості, посідає особливе місце. Геній українського духу дав людству високі зразки культури, якою захоплюються інші народи і яка дає всім українцям підставу і право бути гордими з приналежності до української нації. Тому **обов'язком усіх українців**, а особливо юнацтва і молоді, є **пізнавати велику, багату і прегарну українську культуру та плекати і говорити українською мовою**, бо в них панують лад, **краса і добро**, що силою свого гармонійного і досконалого поєднання найкраще спроможні ушляхетнювати душу.

Другим гарним зразком гармонійного поєднання ладу, краси і добра є **природа**, що захоплює нас чаром своїх барв, музикою тиші і шуму, величчю скель, ярів і долин, різноманітністю рослин і звірят, співами птиць, рвучкістю і повільністю потоків і річок, глибиною океанів, зміною пір року, ясністю сонця, таємничістю місячних і темних ночей, легкістю погідного подуву і ароматом зілля-квітів та врешті-

решт містерією часу, простору й неосяжності небесних тіл та закономірності всесвіту. Заглиблення у це все і відчуття цих чар дає людині насолоду, охоту жити, поборювати життєві труднощі, працювати, змагати до ладу і краси та творити добро.

Українське юнацтво повинно плекати і розвивати в собі почуття ладу, краси і добра та змагати до них, бо вони є тією силою, що породжує приязнь, дружбу і любов та дає задоволення і підносить людину й народи до щораз дальших і нових духових вершин.

18. «ЧЕСТЬ УКРАЇНИ — ГОТОВ БОРОНИТИ!»

«ЧЕСТЬ УКРАЇНИ — ГОТОВ БОРОНИТИ!» — це не тільки форма привіту СУМ, але рівночасно і великі національно-зобов'язуючі слова, що ними Юнацтво, як і все членство СУМ, засвідчує свою повсякчасну готовність стояти на сторожі честі української нації, боронити її право на самостійне державне життя, дбати про її добре ім'я та славу серед інших народів.

Особиста гідність, національна свідомість і любов до України — це основа почуття **національної честі**. Виступати в обороні національної честі є рівнозначним з обороною особистої гідності, бо ці поняття нероздільні й органічно пов'язані між собою. Прапор СУМ зі святим написом «БОГ І УКРАЇНА» — це символ слави і честі України, гасло та дороговказ, весь зміст праці української молоді. За славу і честь українську, за волю, соборність і державу воювали наші князі, славу здобувало козацьке лицарство, славою вкрилися героїчні чини українського вояцтва і борців Української Національної Революції. Славою і національною честю заповнена вся українська традиція.

Українське молоде покоління, а серед нього і Юнацтво СУМ, як надія кращого майбутнього України, має бути свідоме свого великого завдання, визначеного ясно і недвозначно словами Івана Франка — **«Нам пора для України жити!»** і до нього наполегливо готуватися. А згідно із заповітом нашого національного пророка Тараса Шевченка у слушний час, коли знову залунає заклик **«Вставайте, кайдани порвіте і вражою злою кров'ю волю окропіте!»** — піти без вагання в бій за Українську Самостійну Соборну Державу.

II. ЗАКОНИ ЮНАЦТВА СУМ

1. ЗАКОНИ МОЛОДШОГО ЮНАЦТВА СУМ

Кожен молодший юнак і юначка
Спілки Української Молоді зобов'язаний(-на):

1. Бути вірним(-ою) Богові та виконувати Його заповіді.
2. Пізнавати і любити Україну.
3. Любити й слухати своїх батьків.
4. Шанувати старших.
5. Пильно вчитися і слухати своїх виховників.
6. Бути точним(-ою), обов'язковим(-ою) і працьовитим(-ою).
7. Бути чемним(-ою) і братерським(-ою).
8. Робити добрі діла.
9. Говорити правду.
10. Любити і шанувати природу.
11. Зберігати лад і чистоту.
12. Дбати про здоров'я і силу.

2. ЗАКОНИ СТАРШОГО ЮНАЦТВА СУМ

Кожен старший юнак і юначка
Спілки Української Молоді зобов'язаний(-на):

1. Будь вірним(-ою) Богові та виконуй Його заповіді.
2. Пізнавай і люби Україну, борони її честь та будь гордий(-ою) приналежністю до української нації.
3. Будь вірний(-ою) українській державницькій ідеї та готуйся її здійснювати.
4. Люби і шануй своїх батьків та будь слухняним(-ою).
5. Дорожи ім'ям Спілки Української Молоді та корися її владі.
6. Будь добрим(-ою) і справедливим(-ою) та допомагай ближнім у потребі.
7. Шануй власну гідність і гідність інших, плекай лад, дружбу і національну солідарність.
8. Здобувай і поглиблюй знання, ушляхетнюй свої думки та поширюй свій світогляд.
9. Пізнавай себе, плекай красу і силу духу та збагачуй гарними прикметами свій характер.
10. Будь чесним(-ою), працьовитим(-ою), точним(-ою), обов'язковим(-ою), правдомовним(-ою) і лицарським(-ою).
11. Плекай віру у власні сили, будь бадьорим(-ою) і життєрадісним(-ою).
12. Дбай про здоров'я і плекай силу й вправність тіла.
13. Пізнавай і люби природу.

ІІІ. АТРИБУТИ Спілки Української Молоді

1. ГІМН

*Слова: Леонід Полтава
Музика: П.Білецький
Гімн написаний у 1964 році*

Вгору прапори

Вгору прапори, слухай наказ:
Де б не прийшлося нам жити,
Більшого щастя нема для нас,
Як Україні служити!

Приспів:
Гартуйсь, гартуйся, зміно молода,
Гуде земля від нашої ходи!
Солод-солодка у Дніпрі вода,
Ми нап'ємось Дніпрові води.

Вгору прапори, вгору серця!
Гордо несім нашу славу —
Нині сумівця, завтра бійця
За Українську державу!

Приспів:
Гартуйсь, гартуйся, зміно молода,
Гуде земля від нашої ходи.
Солод-солодка у Дніпрі вода,
Ми нап'ємось Дніпрові води.

Юнацтво СУМ зобов'язує гімн Спілки Української Молоді.

Вгору прапори

Написано 1964

Слова: Леонід Полтава (24.VIII.1921 - 19.IV.1995)
Музика: П. Білецький

В го - ру пра - по - ри ри, слу - хай на - каз:
В го - ру пра - по - ри, в го - ру се - рця!

де б не прий - шло - ся нам жи - ти,
го рдо не - сім на - шу сла - ву,

бі - льшо - го ща - стя не - ма для нас
ни - ні су - мі - вця, за - втра бій - ця

як у - кра - ї - ні слу - жи - ти! Га -
за у - кра - ї - нську де - ржа - ву!

ртуйсь! Га - ртуй - ся! змі - но мо - ло - да! Гу -

де зе - мля від на - шо - ї хо - ди!

Со - лод - со - ло - дка - у Дні - прі во - да -

ми на - п'є - мось Дні - про - во - ї во - ди.

Со - лод - со - ло - дка - у Дні - прі во - да -

ми на - п'є - мось Дні - про - во - ї во - ди.

2. ГАСЛО СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

«Бог і Україна»

3. ПРИВІТИ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

1. Святковий: «Честь України — Готов Боронити!»
2. Повсякденний: «Гартуйсь!»

4. ПРАПОРИ

1. **Ройовий прапорець Молодшого Юнацтва.** Рій має право мати свій ройовий прапорець. Це рівностороннє трикутне полотно зеленого кольору (як краватка), з основою 25 см та 40-сантиметровими сторонами. На обох його боках, на білому тлі кола діаметром 12 см є нашиті символи Рою розміром 8 см.

Довжина держака — 1,60 метра. (Докладніший опис дивись на стор. 50)

2. **Кущовий стяг** складається з полотна і держака. Полотно стягу прямокутної форми, повинно бути із шовку або легкого вовняного матеріалу, розміром 70 x 90 см, матово-зеленого кольору. Краї полотна обшиті золотистим плетеним шнурком товщиною 1 см. На правій стороні полотна посередині нашита або вигиптувана суміська емблема висотою 25 см, під і над якою півколом розміщений золотий напис, що включає в собі: число і назву Куща, ім'я й прізвище патрона та місце розташування Куща. На відворотній (лівій) стороні кущового стягу, в центрі золотими буквами розміщено напис: «Гартуйсь!». Над і під ним, у пропорційному до себе і до цілості розміщення нашиваються символи Роїв, приналежних до цього Куща. Символи нашиті на округлих білих тлах, за тим самим принципом і тієї самої величини, що на ройових прапорцях (див. відповідні рисунки). Довжина держака — 1,80 метра.

Кущовий стяг носить і відповідає за нього Хорунжий, призначений Кущовим з-поміж членів найстаршого Рою. До такого почесного обов'язку покликають юнаків(-чок), що своєю працею заслужили таку честь. (Докладніший опис дивись на ст. 53)

3. Ройовий прапорець Старшого Юнацтва. Це рівностороннє трикутне полотно малинового кольору (як краватка), з основою 25 см та 40-сантиметровими сторонами. На обох його боках, на білому тлі кола діаметром 12 см нашитий символ Рою розміром 8 см. Символи можуть бути чорні або іншого кольору. Полотно має бути напнуте на горішню частину держака довжиною 1,80 метра. Інші вимоги щодо ройового прапорця Старшого Юнацтва ті самі, що й до ройового прапорця Молодшого. (Докладніший опис дивись на ст. 50)

4. Курінний стяг складається з полотна і держака. Прямокутне полотно стягу повинно бути зі шовку або легкого вовняного матеріалу, розміром 90 x 120 см, малинового кольору. Краї полотна обшиті золотистим шнурком товщиною 1 сантиметр. На правій стороні полотна, посередині, є нашита або вигаптована сумівська емблема, висотою 30 см, під і над якою півколом розміщений золотий напис, що включає в собі: число і назву Куреня, ім'я й прізвище патрона та місцевість осідку Куреня. На лівій стороні полотна стягу, посередині, золотими буквами, такої ж величини, що й напис на правій, виписано клич-привіт СУМ з таким розміщенням слів:

ЧЕСТЬ УКРАЇНИ!

ГОТОВ БОРОНИТИ!

Понад і під написом, у пропорційному до себе і до цілісності розміщення, нашиваються символи Роїв. Символи нашиті на округлих білих тлах, за тим самим принципом і тієї ж величини, що і на ройових прапорцях. Держак природного забарвлення, складається з двох рівних частин, з'єднаних металевою оправою. Горішня частина держака викінчується металевою насадкою з міді у формі букв «СУМ», стилізованих під тризуб, висотою 15 см. Довжина держака (без металевої насадки) 2 метри, товщина 2 1/2 сантиметри.

Після затвердження курінного стягу його освячують за окремим дозволом Крайової Управи СУМ. Освячений стяг є однією із найбільших цінностей Куреня і вживається тільки при офіційних та святкових виступах цілого Куреня, з відданням належної йому пошани. Докладніший опис дивись (Докладніший опис дивись на ст. 92)

5. Прапор Відділу*

Прямокутне полотно прапора повинно бути із шовку або вовняного матеріалу, розміром 100x150 см, блакитного кольору. Краї полотна обшиті золотистою тасьмою з торочками, шириною 2 см по обох сторонах прапора. На правій стороні полотна, посередині, нашита або вигаптувана сумівська емблема, висотою 35 см, під і над якою півколом розміщений напис, що включає в собі номер і назву та місцевість Відділу*. Емблема і напис – золотого кольору. На лівій стороні полотна прапору, посередині, на тлі еліпсу малинового кольору, вигаптувана стояча постать св. Архистратига Михаїла — патрона СУМ. Навколо верхньої частини еліпсу розташований напис золотого кольору — гасло «Бог і Україна». Довжина держака 2,20 метра. (Дивись відповідні рисунки.)

Осередкові прапори та прапори КУ або СУ повинні бути подібними до Відділових прапорів щодо дизайну, однак із відповідними змінами в тексті (напр., назва Осередку тощо). Вигляд прапорів має бути затверджений КУ СУМ, відповідно Світовою Управою.

5. СЛОВО

Молодше Юнацтво СУМ після здобуття 1-го ступеня складає урочисте «Слово» такого змісту:

«Вступаючи в ряди Юнацтва Спілки Української Молоді, обіцяю:

- бути доброю українською дитиною (молитись, шанувати родичів і старших, старанно вчитися у школі);
- бути слухняним(-ною) юнаком(-кою) Спілки Української Молоді».

* Дивись стор. 229

6. ОБІТНИЦЯ

Після здобуття III-го ступеня, при переході з Молодшого до Старшого Юнацтва СУМ, кожен(-на) юнак(-чка) складає урочисту «Обітницю» такого змісту:

«Пізнавши основні ідеї і правди Юнацтва СУМ, урочисто обіцяю:

- бути вірним(-ною) Богові й Україні;
- дотримуватися в житті законів Юнацтва Спілки Української Молоді;
- слухатися сумівської влади».

7. ПРИРЕЧЕННЯ

Після здобуття II ступеня Старшого Юнацтва СУМ, при переході до Дружин СУМ, кожен(-на) старший(-ша) юнак(-чка) складає «Приречення» такого змісту:

«Я, син (дочка) Великого Українського Народу, добровільно і з почуттям відповідальності прирікаю:

- бути вірним(-ою) Богові й Україні, плекати високі морально-етичні, християнські та національно-державницькі чесноти духа;
- дотримуватися в житті законів Спілки Української Молоді та бути слухняним(-ою) і активним(-ою) її членом(-кинею);
- бути активним(-ою) і дисциплінованим(-ою) членом(-кинею) організованого життя української спільноти;
- працювати для розбудови і зміцнення української державності».

IV. ОСОБИСТІСТЬ СУМІВЦЯ

Особистість сумівця визначають «Ідейно-програмові засади і Закони Ю СУМ».

Для більшої наглядності наведено в нижчеподаних розділах (I-VI) прикмети, чесноти та обов'язки Юнацтва СУМ, що їх повинні плекати і дотримуватися всі члени, щоб стати гарними, добрими, ідейними та корисними людьми, гідними імені українців-державників.

Член Юнацтва Спілки Української Молоді має бути:

1. МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ЗАСАДИ:

- а) релігійним;
- б) чесним;
- в) шанувати батьків, виховників і старших;
- г) шанувати власну і чужу гідність;
- г) готовим безкорисно допомагати ближнім;
- д) сумлінним і не кривдити інших;
- е) добрим і справедливим;
- є) правдомовним і щирим;
- ж) вибачливим і вміти прощати особисті кривди.

2. ІДЕЙНІСТЬ І ПАТРІОТИЗМ:

- а) національно свідомим;
- б) пізнавати і дорожити всім, що добре, рідне;
- в) відданим і жертвним для добра української справи;
- г) вірним українським національним ідеалам державності і соборності;

- г) стояти на сторожі правди про Україну і боронити гідність української нації;
- д) національні справи ставити вище особистих;
- е) плекати національну солідарність;
- є) зберігати українські звичаї і плекати рідні традиції і культуру;
- ж) знати українську мову, вживати її та дорожити нею;
- з) безкомпромісним до ворогів України.

3. ЗНАННЯ, КУЛЬТУРА І СВІТОГЛЯД:

- а) жадібним до пізнання добра, правди і краси;
- б) визнавати ідеалістично-християнський світогляд;
- в) постійно працювати над здобуттям систематичного і глибокого знання;
- г) плекати глибину і ясність думки;
- г) розвивати творчу уяву та винахідливість;
- д) всесторонньо цікавитися життям і розширювати свої інтереси;
- е) об'єктивним і любити правду;
- є) відповідальним за свої слова і вчинки;
- ж) плекати здорову критичну думку;
- з) виробляти власний погляд на справи;
- и) справедливим в оцінці самого себе та інших;
- і) толерантним, шанувати думки інших, але вміти захищати власні погляди;
- ї) культурним і тактовним у поведінці;
- й) ніколи не стверджувати того, чого не знає;
- к) вважати потрібним і корисним питати інших про речі, яких не знає або не розуміє;
- л) уважним, спостережливим і передбачливим.

4. КРАСА І СИЛА:

- а) дбати про добро, красу і лад;
- б) плекати сильну і добру волю;
- в) послідовним у доброму;
- г) завзятим і непохитним у боротьбі зі злом;
- г) вміти перемагати і не здаватися у випадку невдачі;
- д) витривалим у поборюванні труднощів і перешкод;
- е) лицарським;
- є) дбати про здоров'я і силу тіла;
- ж) охайним, чистим і підтримувати порядок;
- з) скромним;
- и) самоопанованим і стриманим;
- і) ощадним, але не скупим;
- ї) пізнавати себе та вірно оцінювати свою цінність;
- й) вірити у власні сили і спроможності;
- к) достойним довіри інших;
- л) бадьорим і життєрадісним.

5. ДИНАМІКА ЖИТТЯ І ТВОРЧА ПРАЦЯ:

- а) свідомим свого призначення і мети життя;
- б) охочим здобувати, змагатись і перемагати;
- в) ініціативним;
- г) сприймати обов'язки і працю як творчий вияв своїх сил;
- г) уважним і працьовитим;
- д) точним і досконалим у виконанні своїх обов'язків;
- е) корисним для спільноти;
- є) швидким і рішучим, але розсудливим;
- ж) зарадним і підприємливим;
- з) вміти організувати працю за планом і системою;
- и) вміти зосередитися на досягненні поставленої мети;
- і) постійно прагнути до вищого ступеня досконалості.

6. СУСПІЛЬНА ВИРОБЛЕНІСТЬ:

- а) свідомим своїх обов'язків і відповідальності в спільноті;
- б) ідейним, чесним і відданим суспільним справам;
- в) дотримуватися правопорядку в організованому житті спільноти;
- г) дотримуватися в житті засад чесної конкуренції;
- ґ) вміти слухатися і наказувати та шанувати авторитети;
- д) не надуживати своїми правами і компетенцією;
- е) слівним, точним і обов'язковим;
- є) вміти зберігати довірені таємниці;
- ж) братерським;
- з) вміти здобувати приязнь і пошану інших;
- и) згідливим і дружнім у співпраці;
- і) прямолінійним, безпосереднім і тактовним;
- ї) ввічливим, гостинним, але не улесливим;
- й) жертвенним і щедрим;
- к) принциповим у суспільних справах;
- л) обережним і передбачливим та вміти оцінити і зорієнтуватися в ситуації.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ВИХОВНА ПОБУДОВА Ю СУМ

I. Устрій суменят
Спілки Української Молоді

II. Устрій Молодшого Юнацтва СУМ

III. Устрій Старшого Юнацтва СУМ

IV. Відділ Юнацтва СУМ

V. Система відзначень,
пересторог і покарань

VI. Однострій і відзнаки Юнацтва СУМ

УСТРІЙ СУМЕНЯТ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

ВСТУПНІ ТВЕРДЖЕННЯ

Суменята — це наймолодша (підготовча) вікова група в побудові Спілки Української Молоді. Суменята — це спільнота дітей у віці від 4 до 6 років, для яких під впливом відповідних методів, пристосованих до віку дітей, проводиться в українському національному і християнському дусі підготовча виховна праця і таким чином плекаються та розвиваються найкращі чесноти й риси характеру та почуття любові до України.

Праця з суменятами — це етап виховної роботи з українськими дітьми із завданням підготувати їх до вступу до Молодшого Юнацтва СУМ.

А. ЧЛЕНСТВО

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ І СПОСІБ ПРИЙНЯТТЯ

Членом Суменят СУМ може стати кожна українська дитина:

- 1) якій виповнилося 4 роки;
- 2) батьки або опікуни якої подадуть до Булави Відділу, а за відсутності такої, до осередку, заповнений анкетний листок із заявою про їхню згоду;
- 3) яка одержить згоду Булави Відділу на прийняття, а за відсутності такої — згоду Управи осередку.

Новоприйнятого суменятка Булава Відділу* приділяє до відповідного Рою Суменят.

Б. ВИХОВНО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ КЛІТИНИ

РІЙ

Основною виховною та організаційною клітиною Суменят СУМ є Рій. Рій складається із Суменят кількістю до 15 членів. Це добровільне згуртування дітей-однолітків, що хочуть спільно проводити свої заняття, ігри, забави, гутірки, співи, мандрівки тощо.

* Дивись стор. 229

УСТРІЙ МОЛОДШОГО ЮНАЦТВА СУМ

ВСТУПНІ ТВЕРДЖЕННЯ

Молодше Юнацтво СУМ — це друга організаційно-виховна частина в побудові Ю СУМ. Воно є спільнотою дітей у віці від 6-го до 13-го року життя. Має завдання відповідними методами, пристосованими до віку дітей, вести в українському національному і християнському дусі позашкільну виховну працю з українською молоддю і таким чином плекати та розвивати в ній найкращі чесноти й риси характеру, обов'язковість і дисципліну та глибокі і стійкі почуття любові до України.

Праця з Молодшим Юнацтвом СУМ (або Членство у МЮ) — це етап підготовчої роботи з підростаючою українською молоддю із завданням підготувати її до вищих форм і вищих цілей, що з ними вона вже зустріне в лавах Старшого Юнацтва СУМ.

А. ЧЛЕНСТВО

І. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ І СПОСІБ ПРИЙНЯТТЯ

Членом Молодшого Юнацтва СУМ може стати кожна українська дитина:

- 1) якій виповнилося 6 років життя;
- 2) батьки чи опікуни якої подадуть до Проводу Станиці чи Булави Відділу, а коли такого немає, до осередку заповнений анкетний листок із заявою про їхню згоду;
- 3) яка одержить згоду Булави Відділу Ю СУМ (за відсутності такої — Управи осередку) на прийняття або на перехід від Суме- нят. Новоприйнятого члена Булава Відділу, за згодою Проводу Куща, приділяє до відповідного його вікові Рою.

У випадках більшої кількості нових членів і за необхідності організу- ється новий Рій.

ІІ. РОДИ ЧЛЕНІВ

Членство Молодшого Юнацтва СУМ поділяється на:

- членів-кандидатів,
- членів-прихильників,
- членів.

1. Члени-кандидати

У перші три місяці нові члени (які не були Суме- нятами) є **канди- тами**. Вони мають право носити однострій без відзнак Ю СУМ. Після успішної тримісячної проби Виховник Рою чи Впорядник, на сходинах Рою оголошує, що кандидат відповідає (або не відповідає) вимо- гам і заслуговує (або ще не заслужив) на те, щоб стати членом-при- хильником.

Вимоги до членів-кандидатів:

Члени-кандидати, щоб стати **членами-прихильниками** мусять впродовж часу випробувального терміну відповідати таким вимогам:

- вміти говорити і молитися по-українськи;
- регулярно відвідувати сходи- ни свого Рою;
- бути чистим і охайним;
- бути точним;
- бути слухняним;
- бути обов'язковим;
- мати культурну поведінку;
- відвідувати навчання в українській школі (державна, суботня, недільна, Рідна школа);**
- бути приналежним і відвідувати українську церкву.

** Дивись стор. 229

2. Члени-прихильники

Член-Прихильник вписується в реєстр Рою (Булави, Відділу* або Осередку) та до відповідного Куща в картотеці Булави Відділу.*

Своє перебування в лавах Молодшого Юнацтва члени-прихильники зобов'язані використовувати для підготовки до здобуття 1-го ступеня Молодшого Юнацтва СУМ (див. ступеневі вимоги).

Щойно після виконання всіх вимог на ступінь Отрока і зложення «Слова», юнак одержує малу відзнаку СУМ з правом носити її на грудях, над лівою кишенею сорочки однострою. Від цього моменту юнак вважається вже членом Молодшого Юнацтва СУМ.

III. ПРАВА Й ОБОВ'ЯЗКИ ЧЛЕНІВ МОЛОДШОГО ЮНАЦТВА СУМ

Члени Молодшого Юнацтва СУМ мають такі права й обов'язки:

1. Вивчати й дотримуватися закону та окремих точок «Правильника», що стосуються Молодшого Юнацтва СУМ.
2. Виконувати совісно і чесно всі доручення виховників і провідників та дотримуватися приписів, що передбачені для Молодшого Юнацтва СУМ.
3. Працювати над собою за вказівками виховників, згідно з програмою і напрямками діяльності Молодшого Юнацтва СУМ.
4. Сплачувати визначені місячні вкладки.
5. Здобувати в призначені терміни відповідні ступені.
6. Носити приписаний однострій та відзнаки.
7. Обирати та бути обраним до самоуправи Рою.
8. Користуватися всіма виховними засобами і заходами Ю СУМ.

* Дивись стор. 229

IV. ВТРАТА ТА ПОНОВЛЕННЯ ЧЛЕНСЬКИХ ПРАВ

Дивись устрій Старшого Юнацтва СУМ, розділ А, Членство, IV (стор. 66).

V. ЗАКОНИ МОЛОДШОГО ЮНАЦТВА СУМ

Кожен молодший юнак і юначка Спілки Української Молоді зобов'язаний(-на):

1. Бути вірним(-ою) Богові та виконувати Його заповіді.
2. Пізнавати і любити Україну.
3. Любити й слухати своїх батьків.
4. Шанувати старших.
5. Пильно вчитися і слухати своїх виховників.
6. Бути точним(-ою), обов'язковим(-ою) і працюючим(-ою).
7. Бути чемним(-ою) і братерським(-ою).
8. Робити добрі діла.
9. Говорити правду.
10. Любити і шанувати природу.
11. Зберігати лад і чистоту.
12. Дбати про здоров'я і силу.

СЛОВО

Молодше Юнацтво СУМ після здобуття I-го ступеня складає урочисте «Слово» такого змісту:

«Вступаючи в ряди Юнацтва Спілки Української Молоді, обіцяю:

- бути доброю українською дитиною (молитись, шанувати родичів і старших, старанно вчитися у школі);
- бути слухняним(-ною) юнаком(-кою) Спілки Української Молоді».

ОБІТНИЦЯ

Після здобуття III-го ступеня, при переході з Молодшого до Старшого Юнацтва СУМ, кожний(-на) юнак(-чка) складає урочисту «Обітницю» такого змісту:

«Пізнавши основні ідеї і правди Юнацтва СУМ, урочисто обіцяю:

- бути вірним(-ною) Богові й Україні;
- дотримуватися в житті законів Юнацтва Спілки Української Молоді;
- слухатися сумівської влади».

Б. ВИХОВНО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ КЛІТИНИ

І. РІЙ

Найвищою складовою, а попри це — основною виховною та організаційною клітиною Молодшого Юнацтва СУМ є Рій Молодшого Юнацтва. Рій складається із юнацтва кількістю до 15 членів. Це добровільне, одностатеве згуртування хлопців або дівчат-однолітків, що хочуть спільно проводити свої заняття, ігри, забави, гутірки, співи, мандрівки тощо.

1. Ройова самоуправа

Рій Молодшого Юнацтва СУМ очолює Ройова Самоуправа: Ройовий, Заступник Ройового, Писар і Скарбник, вибрані з-поміж друзів або призначені Виховником чи Впорядником на 6 місяців. Ройовий і члени Самоуправи Рою допомагають Впорядникові чи Виховникові в праці й заняттях з Роєм і таким чином готують себе до організованої праці та до завдань провідництва.

- Ройовий** очолює Рій, дбає про своєчасне повідомлення членів про сходи та інші заняття Рою, дбає про лад і порядок в Рої, веде книгу відвідування занять, проводить збірки Рою та звітує Виховникові або Впорядникові про стан Рою.
- Заступник Ройового** заступає Ройового під час його відсутності. Він теж дбає про виконання доручень Ройового та Впорядника чи Виховника Рою.
- Писар** веде книгу занять, хроніку Рою, зберігає листи, фотографії з життя Рою, від імені Рою веде листування з іншими Роями чи поодинокими особами та веде реєстр членів Рою.
- Скарбник** збирає вкладки та вписує їх в окремі касові книжечки, зберігає касу Рою, господарює і розпоряджується майном Рою.

В окремих випадках поодинокі діловодства й обов'язки можна поєднувати або розділяти на більшу кількість членів Рою. У Роях віку наймолодшого юнацтва (6-8 років життя) Виховники або Впорядники зобов'язані допомагати молодим і недосвідченим ще ройовим діловодам виконувати їхні обов'язки, а то й часто самі мусять вести за них працю діловодство.

2. Знамена Рою

а) Символ-назва Рою. Кожен Рій обирає собі назву-символ Рою, базуючись на відповідній схемі, що назви Роїв Молодшого Юнацтва складаються тільки з одного слова, їх затверджує Кущовий за згодою Станичного або Булави Відділу.*

б) Ройовий прапорець. Рій має право мати свій ройовий прапорець. Це рівностороннє трикутне полотно зеленого кольору (як краватка), з основою 25 см та 40-сантиметровими сторонами. На обох його боках, на білому тлі кола діаметром 12 см є нашиті символи Рою розміром 8 см. Символи можуть бути чорні або іншого кольору, але гармонійно скомпоновані з цілістю прапорця. Символи можуть бути виконані у фас або профіль. Якщо зображується профіль людини, звіра, птаха або риби, тоді кожна з цих істот повинна бути звернена головою у сторону держака. Довжина держака — 1,60 метра.

Для носіння і зберігання прапорця призначають окремого члена Рою або його можуть по черзі носити ройові діловоди.

3. Виховники і Впорядники Роїв Молодшого Юнацтва

Виховну працю в Роях Молодшого Юнацтва ведуть Виховники або Впорядники, запропоновані Станичним і затверджені Головним Виховником при Булаві Відділу. Виховники і Впорядники є безпосередніми опікунами Роїв і їм підпорядковуються Ройові Самоуправи.

* Дивись стор. 229

II. КУЩ МОЛОДШОГО ЮНАЦТВА СУМ

Найменше два і найбільше п'ять Роїв Молодшого Юнацтва, що діють в тій самій місцевості або в окремих її дільницях, творять Кущ Молодшого Юнацтва СУМ і його повинна затвердити Крайова Управа СУМ.

Як такий, він має право й обов'язок мати:

- організаційно-виховне керівництво, що ним є **Провід Куща**;
- **знамена Куща**, на яких вказується назва Куща, патрон Куща, порядкове число і кущовий стяг.

Кущ Молодшого Юнацтва СУМ організується зазвичай на одностатевому принципі. Однак, коли немає потрібної кількості Роїв або відповідного виховного проводу, — допускаються мішані Кущі, з окремими одностатевими Роями.

У менших Відділах, де немає можливості організувати більше, ніж один Кущ і при тому він є мішаний, то такий Кущ, виховно й організаційно підлягає безпосередньо Булаві Відділу Ю СУМ.*

За виняткових обставин, де тимчасово існує тільки один Рій, обов'язки Кущового виконує Виховник або Впорядник Рою і Рій реєструється, як самостійна одиниця (зав'язок Куща).

1. Провід Куща

Працею Куща керує Провід Куща на чолі з Кущовим. Кущовий Провід у більших Відділах* підпорядкований Булаві Відділу* через Станичний Провід, а в малих (де немає Станиці) — безпосередньо Булаві Відділу*. Провід Куща складається з Кущового та з усіх Виховників і Впорядників Роїв дотичного Куща. Останні набувають окремих функцій і обов'язків:

- Заступника Кущового,
- Писаря,
- Скарбника й Господаря.

* Дивись стор. 229

а) Кущовий — це сумівець, принаймні з II-им ступенем Виховника Ю СУМ, запропонований Булавою Відділу*, затверджений Управою Осередку СУМ і Крайовою Управою СУМ. Кущовий — це організатор, керівник та рівночасно перший виховник Куща. Найважливіші його права й обов'язки:

- репрезентує Кущ назовні;
- відбуває з Виховниками і Впорядниками Роїв свого Куща регулярні місячні сходи з завданням обговорювати і планувати на них працю дотичних Роїв;
- керує життям і працею Куща, згідно з вимогами Правильника Ю СУМ та за інструкціями Крайової Управи СУМ;
- добирає й подає Проводові Станиці (в малих Відділах без посередньо Булави Відділу) пропозиції на призначення чи звільнення Виховників і Впорядників;
- перевіряє працю Роїв та надає похвали чи перестороги;
- розподіляє нових членів до Роїв, організує нові Рої, дає відпустки, рекомендує усунення або перенесення юнаків з Роїв, на пропозицію Виховників Роїв та в узгодженні з Булавою Відділу* за посередництвом Проводу Станиці;
- затверджує назви Роїв, символи, прапорці, черговість Роїв у Кущі тощо;
- спільно зі Станичним і з Булавою Відділу* приймає «Слово» та надає юнацтву відзнаки здобутих ступенів.

б) Заступник Кущового допомагає Кущовому в його виховній і організаційній праці з Кущем та заступає Кущового під час його відсутності.

в) Писар Куща веде книгу або картотеку членів Куща, книгу планування праці, книгу наказів та листування. Він також організовує й опікується архівом Куща.

г) Скарбник-Господар збирає вкладки від ройових скарбників, веде касову та інвентарну книги й завідує майном Куща, дбає про домівку та інші потрібні для занять приміщення і спорядження.

* Дивись стор. 229

Опікун Куща. У виняткових випадках, коли обов'язки Кущового виконує старший юнак чи юначка (старші 16 років), для нагляду і для допомоги йому (їй) у виховних справах призначається Опікун Куща, що повинен бути старшою людиною із відповідним виховним досвідом. Опікун Куща повинен мати здобутий принаймні II-ий ступінь Виховника Ю СУМ. Його основне завдання — допомагати Проводові Куща і Виховникам та Впорядникам Роїв правильно організувати програму занять з Молодшим Юнацтвом СУМ.

Опікуна Куща призначає Булава Відділу* на пропозицію Станичного та затверджує Крайова Управа СУМ.

2. Знамена Куща

Кожний Кущ має право й обов'язок мати:

а) Назву Куща, що її затверджує Крайова Управа СУМ. (Дивись назви одиниць Старшого Юнацтва).

б) Патрона Куща, що ним зазвичай є видатна особа з нашого історичного минулого, яка відзначилася славними діями, позитивними рисами характеру й особистості, гідними наслідування. Патрона Куща затверджує Крайова Управа СУМ.

в) Порядкове число Куща носить юнацтво цих Кущів на правому рукаві сорочки однострою, як це передбачає припис про однострій і відзнаки. Порядкові числа надає Кущам Крайова Управа СУМ.

г) Кущовий стяг складається з полотна і держака. Полотно стягу, прямокутної форми, повинно бути із шовку або легкого вовняного матеріалу, розміром 70 x 90 см, матово-зеленого кольору. Краї полотна обшиті золотистим плетеним шнурком товщиною 1 см.

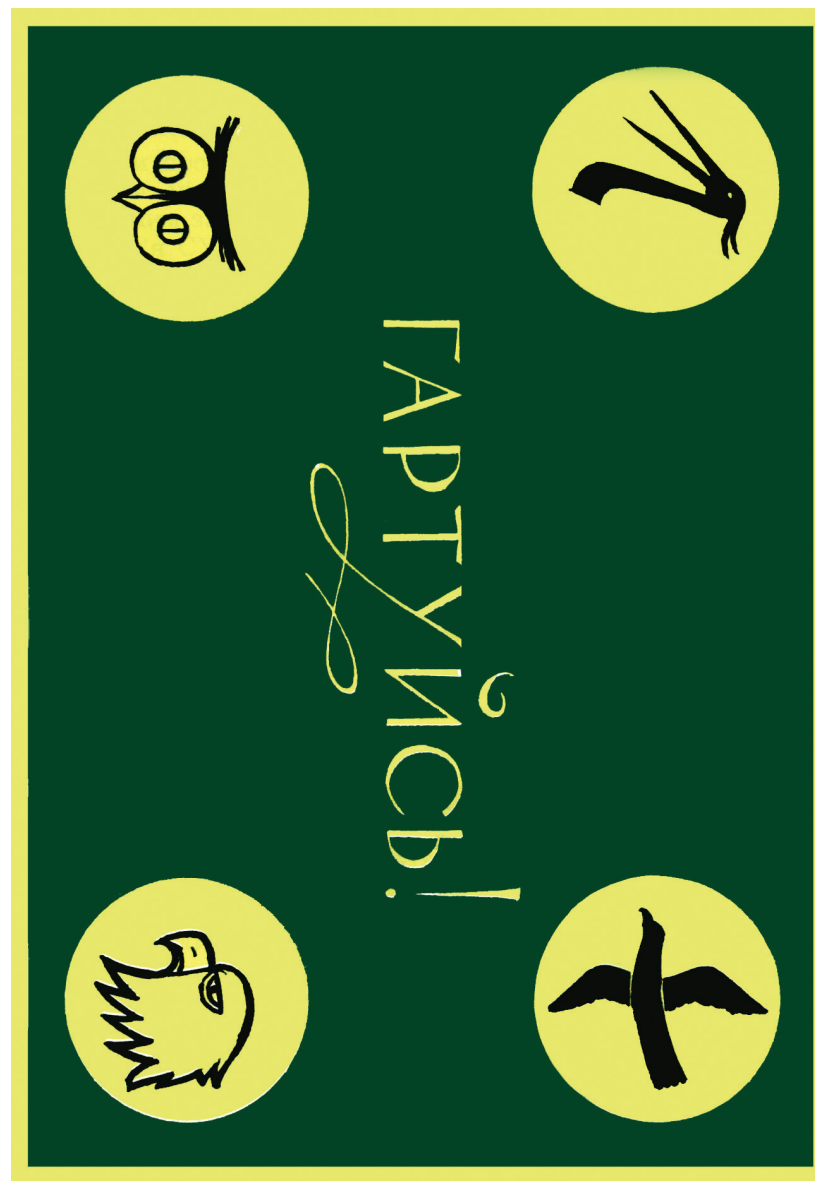
На правій стороні полотна посередині нашита або вигантувана сумівська емблема висотою 25 см, під і над якою півколом розміщений золотий напис, що включає в собі: число і назву Куща, ім'я й прізвище патрона та місце розташування Куща. Наприклад:

*2-ий Кущ «Крилатих»
ім. полк. Д. Вітовського
Чикаго, США.*

* Дивись стор. 229

Прапор Куща Ю СУМ — права сторона

Прапор Куща Ю СУМ — ліва сторона

На відворотній (лівій) стороні кушового стягу, в центрі золотими буквами розміщено напис: «Гартуйсь!». Над і під ним, у пропорційному до себе і до цілості розміщення нашиваються символи Роїв, приналежних до цього Куша. Символи нашиті на округлих білих тлах, за тим самим принципом і тієї самої величини, що на ройових прапорцях (див. відповідні рисунки). Довжина держака — 1,80 метра.

Кушовий стяг носить і відповідає за нього Хорунжий, призначений Кушовим з-поміж членів найстаршого Рою. До такого почесного обов'язку покликають юнаків(-чок), що своєю працею заслужили таку честь.

III. СТАНИЦЯ МОЛОДШОГО ЮНАЦТВА СУМ

У чисельно великих Відділах Юнацтва СУМ, де діють два або більше Куців Молодшого Юнацтва, утворюється Станиця, з метою координувати працю Куців. Координуючим чинником цієї надбудови є Провід Станиці на чолі зі Станичним.

1. Провід Станиці складається зі:

- Станичного,
- Заступника Станичного (організаційний),
- Кушових всіх Куців.

Станичний і його заступник — це сумівці, обидва принаймні з II-им ступенем Виховника Ю СУМ, покликані Булавою Відділу й затверджені на своїх посадах Крайовою Управою СУМ.

Якщо Станичний є чоловіком, тоді його заступником, по можливості, повинна бути жінка або навпаки.

2. Права й обов'язки Проводу Станиці

Станичний Провід через Кушові Проводи або безпосередньо через Станичну Раду Виховників (див. точка 3-тя цього підрозділу) виконує наступні обов'язки і має такі права:

- а) унапрямує та координує виховні дії й організаційне життя Куців поміж собою, а також узгоджує виховні дії молодшого юнацтва з іншими організаційними клітинами цілого Відділу;
- б) складає загальні однорічні плани праці для всієї Станиці;
- в) контролює працю Куців;
- г) полагоджує поточні виховні справи Станиці;
- г) на пропозицію Кушових виносить на затвердження нових Виховників і Впорядників;
- д) разом з Кушовим Проводом та за згодою Булави Відділу* полагоджує справи приймання, відпустки, перенесення чи усунення юнаків з організаційних одиниць (з Рою в рій, з Куша в Куш);
- е) на доручення та за згодою з Булавою Відділу* веде постійний вишкіл виховного персоналу Станиці, ознайомлюючи Виховників з наявною виховною літературою, через організаційні доповіді, курси, обмін досвідом і спостереженням праці з юнацтвом тощо;
- є) організовує і зав'язує співпрацю з юнацькими виховними журналами;
- ж) приймає від юнаків «Обітницю» та разом з Кушовим дотичного Куша переводить юнаків з Молодшого до Старшого Юнацтва СУМ. Цю процедуру переводять, зазвичай, в присутності когось із членів Булави Відділу або представників вищих організаційних інстанцій СУМ;
- з) у співпраці з Булавою Відділу* організовує й проводить зустрічі з батьками для обміну думками у виховних справах, інформує їх про намічений план праці Станиці і окремих Куців;
- й) за згодою Булави Відділу* організує потрібну фахову й матеріальну допомогу, необхідну для ведення виховної праці чи реалізації окремих планів;

* Дивись стор. 229

- і) про працю Станиці звітує до Булави Відділу* Ю СУМ;
- ї) за рівнем виконання своїх обов'язків, входить до Булави Відділу Ю СУМ*, як повноправний її член.

3. Станична Рада Виховників

Станичний або його заступник періодично скликає т. зв. Станичну Раду Виховників та керує нею. До цієї Ради належать всі діючі Виховники Молодшого Юнацтва даного Відділу*, а саме: Кущові та Виховники і Впорядники Роїв.

Станичну Раду Виховників скликають для таких цілей:

- а) узгодження плану праці поміж Кущами;
- б) узгодження програми й виховних засобів, необхідних для проведення запланованих виховно-вишкільних занять чи окремих імпрез молодшого юнацтва;
- в) ведення додаткового вишколу виховного персоналу Молодшого Юнацтва СУМ.

* Дивись стор. 229

УСТРІЙ СТАРШОГО ЮНАЦТВА СУМ

ВСТУПНІ ТВЕРДЖЕННЯ

Старше Юнацтво СУМ — це друга організаційно-виховна частина в побудові Ю СУМ. Це спільнота молоді віком від 13-ти до 18-ти років, що має за завдання відповідними методами, пристосованими до віку юнацтва, вести в українському національному і християнському дусі організовану всесторонню самовиховну працю і таким чином готуватися до майбутньої громадської праці, до провідної ролі в ній та плекати й утверджувати найкращі риси характеру та глибокі і стійкі почуття любові, обов'язку і готовості активно служити українським національно-державницьким ідеалам.

А. ЧЛЕНСТВО

І. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ І СПОСІБ ПРИЙНЯТТЯ

Членом Старшого Юнацтва СУМ може стати кожен український юнак(-чка):

- а) якій виповнилося 13 років життя;
- б) батьки чи опікуни якої подадуть до Проводу Станиці чи Булави Відділу, а коли такого немає, до осередку заповнений анкетний листок із заявою про їхню згоду;
- в) яка одержить згоду Булави Відділу Ю СУМ (за відсутності такої — Управи осередку) на прийняття або на перехід від Суменият. Новоприйнятого члена Булава Відділу, за згодою Проводу Куща, приділяє до відповідного його вікові Рою.

У випадках більшої кількості нових членів і за необхідності організується новий Рій.

II. РОДИ ЧЛЕНІВ

Члени Старшого Юнацтва СУМ поділяються на:

- членів,
- нових членів,
- членів-прихильників.

1. Члени:

- а) члени, що виконали всі передумови та вимоги Молодшого Юнацтва СУМ, зложили «Обітницю» і перейшли з Молодшого Юнацтва СУМ зі ступенем Звідуна;
- б) члени, що виконали передумови та вимоги Старшого Юнацтва СУМ, здобули ступені Воїна або Дружинника;

2. Нові члени:

- а) члени-кандидати, що дотепер не були членами Ю СУМ і не мають ніякого ступеня. Вони мають відбутися **тримісячний випробувальний термін** в лавах Старшого Юнацтва СУМ;
- б) члени-прихильники — це колишні члени-кандидати, що успішно відбули свій випробувальний термін і мають право здобувати ступені, складати «Обітницю», щоб стати повноправними членами Ю СУМ.

Перехід з Молодшого до Старшого Юнацтва СУМ

Член Молодшого Юнацтва СУМ, якому виповнилося 13 років, переходить до Старшого Юнацтва СУМ. Під час урочистості переходу юнакові змінюють **зелену** краватку на **малинову**. **Якщо юнаком (юначкою) виконані** приписані передумови та вимоги Молодшого Юнацтва й складена «Обітниця», йому вручають велику емблему Ю СУМ, що її він від того часу має право носити на лівому рукаві сорочки сумівського однострою, як це передбачає припис про однострій і відзнаки.

З Молодшого до Старшого Юнацтва СУМ юнацтво може переходити двома способами:

- а) поодиноким до відповідного Рою.
- б) цілим Роєм, і тоді такий Рій входить у склад котрогось із діючих на даному терені Куренів, як його складова клітина (за його формальною згодою) або залишається самостійним Роєм з можливістю, через деякий час, зрости в Курінь. При переході цілим Роєм з Молодшого до Старшого Юнацтва СУМ, все майно Рою залишається і надалі власністю даного Рою. У випадку переформування Рою, долю майна вирішує Булава Юнацтва (або осередок).

Юнаки, що переходять з Молодшого до Старшого Юнацтва СУМ, не потребують заповнення окремих заяв вступу, їхню картотеку та інші персональні формуляри передають до реєстратури Старшого Юнацтва СУМ.

Нові члени-кандидати

Кандидат у члени Старшого Юнацтва СУМ, що не був у Молодшому Юнацтві СУМ, мусить:

- а) мати повні 13-ть років і менше 18-ти років;
- б) бути української національності;
- в) мати добрі відгуки про себе як про чесну, працювиту особу з виробленим характером;
- г) особисто зголоситися до місцевої Булави Відділу або Осередку з проханням про прийняття, із заповненою членською заявою та з підписом на ній батьків або опікунів, як знак згоди на членство в Ю СУМ;
- д) сплатити фінансові зобов'язання.

Перші три місяці нові члени є **кандидатами**. Вони мають право носити приписаний однострій, без відзнак Ю СУМ. Під час тримісячного випробування кандидат ознайомлюється з ідейними засадами і практичними заняттями Ю СУМ, з життям, звичаями і працею Рою, членом якого він хоче стати.

Після успішного тримісячного випробування і позитивного відгуку Виховника Рою, Старшини Рою і всіх членів Рою останній стає членом-прихильником, з правом носити відзнаки. Його вписують в реєстр Рою та в картотеку Куреня й Коша.

3. Члени-прихильники

Своє перебування в лавах Старшого Юнацтва СУМ члени-прихильники зобов'язані наполегливо і всеціло використовувати для підготовки себе до приписаних передумов та вимог (дивись систему осягнення ступенів).

У випадку, коли юнак або юначка зголошується до Старшого Юнацтва СУМ у віці від 13-ти до 18-ти років, не будучи в Молодшому Юнацтві СУМ, тоді такий юнак чи юначка, після виконання всіх передумов і вимог кандидата й прихильника, зобов'язаний здобути ступінь приписаний даному вікові, як теж зобов'язаний зложити «Обітницю». Система здобуття ступенів збудована так, що кожен вищий ступінь автоматично включає в собі передумови і вимоги попередніх нижчих ступенів.

Після здобуття відповідного ступеня й складеної «Обітниці», юнак(-чка) набуває відповідний ступінь та одержує велику емблему СУМ, що її він від цього часу має право носити на лівому рукаві сорочки однострою. Від цього моменту юнак(-чка) вважається вже членом Старшого Юнацтва СУМ. Процедура надання членської повноправності проводить Виховник Куреня.

III. ПРАВА Й ОБОВ'ЯЗКИ ЧЛЕНІВ СТАРШОГО ЮНАЦТВА СУМ

Для забезпечення ладу, порядку та правильного розгортання діяльності і справного виконання членських обов'язків, кожному членові Старшого Юнацтва СУМ визначають такі права й обов'язки:

1. Працювати над собою за вказівками Виховників і, згідно з системою та виховно-вишкільною програмою й напрямками діяльності Старшого Юнацтва СУМ, здобувати відповідні ступені.
2. Активно співдіяти в праці свого Рою, Куреня (і Коша), виявляючи власну ініціативу.
3. Брати активну участь у всіх обов'язкових заняттях Рою, Куреня (і Коша). У випадках будь-яких перешкод, своєчасно повідомляти про свою відсутність.
4. Виконувати всі організаційні приписи, нормовані «Правильником СУМ» та дотримуватися законів і звичаїв Ю СУМ.
5. Сплачувати визначені щомісячні вкладки.
6. Совісно і чесно виконувати доручення своїх організаційно-виховних зверхників.
7. Обговорювати з Виховниками та організаційними зверхниками зауважені недоліки, помилки, як і позитиви праці.
8. Дбати про зберігання поваги юносамівського Проводу та цілісності організації і протиставлятися безпідставним закидам тих, які намагаються принизити добре ім'я СУМ.
9. Носити приписаний однострій зі всіма належними відзнаками.
10. Обирати та бути обраним до Старшини Рою, Куреня й Коша.
11. Користуватися всіми виховними засобами і заходами Ю СУМ.
12. Боронити честь і поширювати правду про Україну та здобувати приятелів для української справи.
13. По можливості, відповідно до здібностей, вести допоміжну виховну працю із Суменятами, у Молодшому чи в Старшому Юнацтві СУМ.

IV. ВТРАТА І ПОНОВЛЕННЯ ЧЛЕНСЬКИХ ПРАВ

Кожен член Юнацтва СУМ мусить належати до однієї із юнацьких клітин, себто безпосередньо до Рою Молодшого або Старшого Юнацтва СУМ, а опосередковано (за винятком самостійних Роїв), до Куща в Молодшому Юнацтві або до Куреня у Старшому Юнацтві СУМ.

Юнаки(-чки) викреслені, добровільно вибулі чи виключені з Рою будь-якої структурної одиниці Ю СУМ, не зважаючи на місцевість і країну, автоматично перестають бути членами Юнацтва Спілки Української Молоді взагалі.

У випадку, якщо юнак(-чка) живуть віддалено від організованих клітин, рішення про їх членство ухвалює Крайова Управа СУМ.

1. Перехід до Дружин СУМ

Член Старшого Юнацтва СУМ, якому(-ій) виповнилося 18 років, переходять до Дружинників СУМ. Під час урочистого переходу юнакові (юначці) змінюють **малинову** краватку на **синю**. **Якщо юнаком (юначкою) виконані** умови та вимоги Старшого Юнацтва й складене «Приречення», їм вручають велику емблему СУМ, що її вони від того часу мають право носити на лівому рукаві сорочки сумівського однострою, як цього вимагає припис про однострій і відзнаки.

Кожен член Юнацтва СУМ, що переходить до Дружин СУМ, одержує від Булави Відділу Ю СУМ* посвідку, в якій вказані такі дані:

- а) здобутий ступінь;
- б) роки праці в Юнацтві СУМ;
- в) виконувані функції і діловодства;
- г) відбуті табори і курси;
- г) одержані відзначення.

* Дивись стор. 229

2. Відпустка

Відпустка дається членові Ю СУМ найдовше на один рік за його власним бажанням, що засвідчене батьками чи опікунами та умотивоване браком можливостей брати участь у встановлених заняттях і виконувати належні обов'язки, напр., терміновий виїзд до місцевості, де немає Юнацтва СУМ, хвороба, переобтяження іншими важливими обов'язками тощо.

Надану відпустку реєструють в особистій картотеці члена.

Якщо після року перебування в одноразовій відпустці член не зголоситься, він автоматично підпадає під категорію добровільно вибулого члена. На час відпустки член не втрачає жодних належних йому членських прав.

3. Добровільний вихід

Член може добровільно вийти з Юнацтва СУМ за власним бажанням або за бажанням його батьків чи опікунів.

Добровільний вихід може відбутися тільки тоді, коли в цей час проти члена СУМ не ведеться ніяке дисциплінарне слідство.

Вихід члена з юнацької клітини СУМ є рівнозначним його виходу з Ю СУМ взагалі. (Не плутати вихід з переходом або перенесенням члена до іншої клітини Ю СУМ, що часто доводиться практикувати з організаційно-виховних причин).

Вихід члена мусить бути зареєстрований в особистій картотеці дотичної частини Ю СУМ. Такі картки вилучаються і зберігаються окремо.

Члени, що добровільно виходять з Юнацтва СУМ зобов'язані:

- а) внести письмове вмотивоване прохання про вихід (Молодше Юнацтво — до Проводу Куща, а старше — до Курінної Старшини), підписане батьками або опікунами;
- б) передати упорядковані справи;
- в) полатити всі свої фінансові зобов'язання в Ю СУМ;
- г) одержати від проводу дотичної клітини посвідку добровільного виходу.

Вибулий член втрачає всі членські права і йому не можна користуватися ані відзнаками, ані одностроєм, ані посвідкою Ю СУМ.

Добровільно вибули члени мають одноразове право повернення до Ю СУМ. До прохання про повернення треба долучити посвідку від достаточної організаційної одиниці Ю СУМ (Куш, Курінь) про добровільний вихід.

Прийнятий вдруге член отримує всі раніше здобуті ступені та відзнаки Ю СУМ.

4. Викреслення з реєстру членів

Викреслення з реєстру членів настає за недіяльність. Стосується членів Ю СУМ в таких випадках:

- а) несплати членських вкладок протягом одного року, без належної мотивації;
- б) невинуватена відсутність на заняттях Рою і вищих організаційно-виховних одиниць Ю СУМ впродовж півроку, не зважаючи на щомісячні усні (телефонічні) або письмові повідомлення від Виховника Рою;
- в) недіяльність і невинуватене занедбування або невиконання інших, як вищезгадані, членських обов'язків протягом півроку, не зважаючи на усні попередження Виховника Рою.

У таких випадках, Кушовий Провід або Курінна Старшина за підписом Виховника Куреня, висилають до даного члена та його батьків чи опікунів останнє письмове попередження, визначаючи термін від 2 до 4 тижнів для полагождення справи. Якщо в цей час з вини члена не буде вирішена ситуація, Булава Відділу Ю СУМ* викреслює його з реєстру даної клітини та цим самим і з Юнацтва СУМ.

Викресленому членові надається право апелювати до Управи Осередку СУМ, а в подальшому до Крайової Управи СУМ, однак не пізніше тридцяти днів після дати викреслення. Рішення КУ СУМ є остаточне.

Апеляція викресленого члена до компетентних керівних органів СУМ має бути подана письмово, підписана позивачем та його батьками чи опікунами. Така апеляція може бути внесена тільки через Булаву Відділу Ю СУМ* чи Управу Осередку СУМ.

* Дивись стор. 229

Викреслений(-а) юнак(-чка) втрачає всі попередні членські права і не має права користуватися ані відзнаками, ані одностроєм, ані теж посвідкою Ю СУМ.

Викреслення реєструється в особистому листку та в картотеці Відділу Ю СУМ* і їх зберігають окремо.

Викреслений член може бути лише один раз знову прийнятий до Юнацтва СУМ, що може статись тільки після позитивного полагождення його прохання про прийняття, направлено до Управи Осередку СУМ чи до Крайової Управи СУМ.

5. Тимчасове позбавлення членських прав

Тимчасове позбавлення членських прав. Це свого роду покарання, що застосовується до членів Юнацтва СУМ з виховних мотивів, як окрема санкція. Члени, що підпали під цю категорію покарання, втрачають на визначений час свої права, як це передбачає окремий розділ системи пересторог і покарань.

6. Виключення з членства

Виключення з членства. Це найвищий ступінь покарання і він застосовується до членів Юнацтва СУМ, як останній аргумент, коли попередні перестороги й покарання були безуспішні або коли член дуже провинився, вчинивши негідно.

Виключення позбавляє члена всіх членських прав, як це передбачає система пересторог і покарань. Деяким виключеним членам надається одноразове право нового набуття членства. (Див. III-ій ступінь кари).

7. Нове набуття членських прав

Нове набуття членських прав. Заяву про поновлення у членстві Ю СУМ позивач передає до відповідного Куреня чи Куша, через бажаний Рій. У випадку задоволення прохання, позивач стає повноправним членом, тільки після згоди на його членство Булави Відділу та Управи Осередку чи, за потреби, Крайової Управи СУМ.

* Дивись стор. 229

V. ЗАКОНИ СТАРШОГО ЮНАЦТВА СУМ

Кожен старший юнак і юначка
Спілки Української Молоді зобов'язаний(-на):

1. Будь вірним(-ою) Богові та виконуй Його заповіді.
2. Пізнавай і люби Україну, борони її честь та будь гордий(ою) приналежністю до української нації.
3. Будь вірний(-ою) українській державницькій ідеї та готуйся її здійснювати.
4. Люби і шануй своїх батьків та будь слухняним(-ою).
5. Дорожи ім'ям Спілки Української Молоді та корися її владі.
6. Будь добрим(-ою) і справедливим(-ою) та допомагай ближнім у потребі.
7. Шануй власну гідність і гідність інших, плекай лад, дружбу і національну солідарність.
8. Здобувай і поглиблюй знання, ушляхетнюй свої думки та поширюй свій світогляд.
9. Пізнавай себе, плекай красу і силу духу, та збагачуй гарними прикметами свій характер.
10. Будь чесним(-ою), працьовитим(-ою), точним(-ою), обов'язковим(-ою), правдомовним(-ою) і лицарським(-ою).
11. Плекай віру у власні сили, будь бадьорим(-ою) і життєрадісним(-ою).
12. Дбай про здоров'я і плекай силу й вправність тіла.
13. Пізнавай і люби природу.

ПРИРЕЧЕННЯ

Після здобуття II ступеня Старшого Юнацтва СУМ, при переході до Дружин СУМ, кожен(-на) старший(-ша) юнак(-чка) складає «**Приречення**» такого змісту:

«Я, син (дочка) Великого Українського Народу, добровільно і з почуттям відповідальності прирікаю:

- бути вірним(-ою) Богові й Україні, плекати високі морально-етичні, християнські та національно-державницькі чесноти духа;
- дотримуватися в житті законів Спілки Української Молоді та бути слухняним(-ою) і активним(-ою) її членом(-кинею);
- бути активним(-ою) і дисциплінованим(-ою) членом(-кинею) організованого життя української спільноти;
- працювати для розбудови і зміцнення української державності».

Б. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ВИХОВНІ КЛІТИНИ

І. РІЙ

Найнижчою складовою, а рівночасно і основною самовиховною та організаційною клітиною Старшого Юнацтва СУМ є Рій Старшого Юнацтва. Рій складається із юнацтва кількістю до 15-ти членів. Це добровільне, одностатеве згуртування юнаків або юначок, однолітків, тієї самої місцевості, так природно підібраних, щоб, з уваги на свій вік та зацікавлення, вони могли спільно і з успіхом реалізувати програму праці, потрібну для їхнього самовиховання.

Рій Старшого Юнацтва — це рівночасно організаційне оформлення того, що вже існує від віків, як природне побратимство й дружність гурту однолітків, що разом збираються, щоб цілим Роєм, під проводом одного з-поміж себе, і за вказівками Виховника будувати власною працею і спільними зусиллями свій світ і своє життя на ідейно-програмових засадах Юнацтва СУМ.

Працю Рою унапрямує і координує Виховник Рою. Рої старшого віком Юнацтва, що протягом відповідного часу виявилися зрілими й виробленими — можуть вести самостійну працю. Це вирішує Виховник Куреня, в узгодженні з вищим Проводом Ю СУМ.

1. Ройова Старшина

Життям і діяльністю Роїв Старшого Юнацтва СУМ керує виборна Ройова Старшина, до складу якої входять:

- Ройовий,
- Заступник Ройового,
- Писар,
- Скарбник,
- Господар.

Ройова Старшина — це найліпші й найздібніші юнаки, вибрані на Зборах Рою відкритим голосуванням терміном на 6 місяців, звичайною більшістю голосів з-поміж членів Рою. Ройова Старшина в Старшому Юнацтві СУМ, — це форма ройової самоуправи вищого ступеня в порівнянні з тим, як це є в Молодшому Юнацтві СУМ.

Після піврічної каденції поодинокі члени уступаючої Ройової Старшини можуть бути переобрані. Однак з виховних мотивів бажано вибирати нових членів, щоб цим способом дати змогу всім членам Рою вправлятися у провідницьких обов'язках.

а) Ройовий — це член Рою, що своїм поважнішим підходом до справ самовиховної праці в Ю СУМ, своєю зразковою поведінкою, оперативністю і зарадністю, організаційним хистом і розважністю вирізняється з-поміж інших членів Рою і готовий добровільно взяти на себе співвідповідальність за працю Рою. Він має наступні права й обов'язки:

- очолює свій Рій і дбає про лад і порядок в ньому;
- приймає накази зверхників, старається зрозуміти і вміти пояснити їх юнакам(-чкам) та дбає про їх виконання;
- дбає, щоб члени його Рою досягли якнайліпших успіхів у складанні іспитів і здобутті юнацьких ступенів;
- обговорює зі своїми безпосередніми зверхниками як зауважені недоліки, так і позитиви праці Рою;
- своєю поведінкою завжди і всюди дає добрий приклад і цього вимагає від усіх інших членів Рою;
- репрезентує свій Рій назовні, дотримуючись порядку організаційного старшинства;
- утримує повагу до своєї посади та шанує провідні функції інших;
- веде «Записник Ройового», в якому коротко нотує все те, що стосується цілості праці Рою, а саме: дані про кожного члена, програми сходин та інших занять, одержані накази й інструкції, видані накази, план праці, виконану роботу;
- дбає про безпеку членів свого Рою під час занять;

- видає накази членам свого Рою і вимагає від них слухняності і виконання доручень;
- за згодою Виховника видає членам свого Рою встановлені для його компетенції похвали, а також перестороги;
- за згодою Виховника видає характеристики на членів свого Рою;
- за рангом своєї посади входить до Курінної Старшини з правом дорадчого голосу;
- звітує своїм зверхникам про стан цілості Рою;
- разом з Виховником розглядає і перевіряє прохання членів Рою про відпустку чи звільнення з Ю СУМ та передає його відповідному органу для полагодження. Якщо даний член виконував в Рої якийсь обов'язок, Ройовий призначає вибір його наступника, вимагає від нього передання впорядкованого діловодства та за потребою повернення ройової власності, як і звіту про виконані ним обов'язки;
- у випадку, коли сам Ройовий бере відпустку, він має звернутися в цій справі до Виховника свого Рою або Курінного, з відповідно умотивованим проханням. До моменту одержання звільнення і передачі своїх обов'язків новому Ройовому, має сумлінно продовжувати всі свої справи.

б) Заступник Ройового має такі права й обов'язки:

- заступає Ройового на випадок його відсутності або неспроможності виконувати свої обов'язки;
- допомагає Ройовому вести всі ділові справи, пов'язані із керівництвом Рою;
- пропонує Ройовому і Виховникові Рою відзначити членів Рою за добру поведінку чи за якийсь інший гарний вчинок;
- повідомляє Ройовому та Виховникові Рою випадки провини членів свого Рою;
- веде окрему книжку-записник, де точно вписує:
 - товаристськість членів Рою на сходах та інших заняттях,
 - реєстр здобутих ступенів, відзначень, пересторог й покарань;

- дбає про точне виконання доручених Роеві завдань:
 - стійки, чергування Рою, різні праці тощо;
- слідкує, щоб кожен член Рою дотримувався всіх приписів про юнацький однострій і відзнаки.

в) Писар має такі права й обов'язки:

- веде книгу занять Рою, в якій коротко нотує перебіг всіх занять;
- веде хроніку Рою, вписуючи туди в хронологічному порядку найцікавіші й найважливіші події з життя Рою, залучує світлин, вирізки з преси, рисунки тощо. До хроніки можуть долучати матеріали або вписувати свої зауваги й інші члени того самого або будь-якого іншого Рою. Свої зауваги про працю даного Рою можуть вписувати також сторонні люди;
- веде листування від імені всього Рою і зберігає всі вхідні та копії вихідних листів Рою. Листи підписує Ройовий і Писар Рою;
- веде реєстр (список) членів Рою.

г) Скарбник має такі права й обов'язки:

- готує господарський план Рою, пропонує, що треба придбати для Рою та подає способи, як здобути потрібні фонди;
- збирає вкладки та реєструє їх в окремій касовій книжечці, зберігає касу Рою та розраховується із вкладок з Курінним Скарбником;
- розпоряджається грошми згідно з дорученням Ройової Старшини та Виховника Рою.

г) Господар має такі права й обов'язки:

- господарює, зберігає і розпоряджається майном Рою та веде інвентарну книжку;
- підбирає місце для занять Рою, дбає про його чистоту, порядок, про потрібні для занять спорядження;
- дбає про прикрашання домівки.

На випадок потреби, число діловодів Ройової Старшини можна збільшувати, вводячи нові функції, як напр., бібліотекаря, пресового референта тощо або в малих числах Роях, поєднувати два-три діловодства в руках однієї особи.

2. Знамена Рою

а) Символ-назва Рою

Кожен Рій вибирає для себе окрему назву-символ, що має підкреслювати напрям і характер діяльності Рою, згідно з прикметами обраного символу. Назви Роїв затверджує Виховник Куреня або Провід Куца, за згодою з Булавою Відділу Ю СУМ.* Рої можуть обирати назви, як нижчеподано або їм подібні.

Історичні: Боянові внуки, Кожум'яки, Шестикрильці, Ігоровичі, Святославичі, Скоморохи, Мономаховичі, Січовики, Запорозжці, Богунівці, Мазепинці, Полуботківці, Гетьманські сердюки, Гайдамаки, Месники, Чумаки, Повстанці тощо.

Географічні: Верховинки-Верховинці, Чорноморці, Степовики, Полтавці, Дніпрові хвилі, Поліщуки, Подолянки тощо.

Функційні: Санітарки, Лучники, Стрільці, Каменярі, Вершники, Зв'язкові, Бойовики тощо.

Побутові: Сіроманці, Вовкулаки, Легіні, Бурлаки, Водяники, Русалки, Мавки, Чугаїстри, Пługатарі, Лісовики тощо.

Назви звірів: Олені, Риси, Леви, Тури, Вовки, Тарпани, Зубри, Лиси тощо.

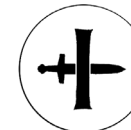
Назви птахів: Чайки, Соколи, Орли, Яструби, Горлиці, Журавлі, Ластівки, Голубки, Соловейки, Перепілки, Жайворонки, Буревісники, Пугачі тощо.

Назви рослин: Барвінки, Євшан-Зілля, Тирса, Чорнобривки, Червона калина, Вишневий цвіт, Маки, Гвоздики, Незабудьки, Цвіт папороті, Золота пшениця, Черемха та інші.

* Дивись стор. 229

Святославичі

Ігоровичі

Мономаховичі

Скоморохи

Запорозжці

Стрільці

Мазепинці

Січовики

Верховинці

Дніпрові хвилі

Чорноморці

Горлиці

Русалки

Санітарки

Цвіт Папороті

Кожум'яки

Шестикрильці

Месники

Соколи-Орли

Пугачі

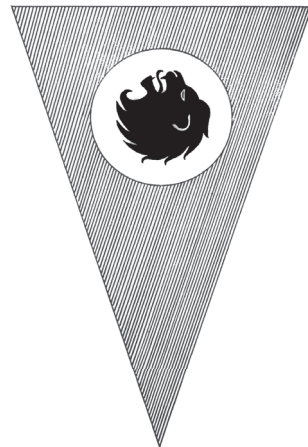
Лиси

Підбираючи назви, треба звернути особливу увагу на виховні моменти в підборі окремих символів. Юнацтву треба детально пояснити символіку окремих назв Роїв.

Бажаним є, щоб назви всіх Роїв, що належать до окремих Куренів мали логічний зв'язок і порядок. Напр., Рої, що належать до Куреня юнаків «Княжі воїни» повинні мати назви із княжої доби; Рої з дівочого Куреня «Золотистий Лан» — назви українських польових квітів; з Куреня «Крилатих» чи «Твердодзьобів» повинні мати назви птахів; Рої з Куреня «Повстанці» повинні мати історичні назви окремих частин УПА, як: «Буревісники», «Месники», «Бурлаки», «Подільські січовики», «Самооборона» тощо. Самозрозуміло, що в одному Курені не може бути двох Роїв з однаковими назвами. Назви Роїв і Куренів Старшого Юнацтва СУМ можуть складатися із двох слів: прикметника й іменника, напр., «Гірські орли», «Сірі вовки», «Морські соколи», «Золоті леви», «Буйні тури» («Буй-тури»), «Крицеві стріли», «Перші стежки», «Залізні остроги», «Княжі лучники», «Степові вершники», «Дністрові кручі», «Лісові мавки», «Повстанські рейдовики», «Бистроногі олені», «Перелітні птиці» тощо.

б) Ройовий прапорець

Рій Старшого Юнацтва має право на свій ройовий прапорець. Це рівностороннє трикутне полотно малинового кольору (як краватка), з основою 25 см та 40-сантиметровими сторонами. На обох його боках, на білому тлі кола (діаметром 12 см) нашитий символ Рою, розміром 8 см. Символи можуть бути чорні або іншого кольору, але гармонійно скомпоновані з цілістю прапорця. Полотно має бути напнуте на горішню частину держака довжиною 1,80 метра. Інші вимоги щодо ройового прапорця Старшого Юнацтва ті самі, що й до ройового прапорця Молодшого Юнацтва (див. розділ Б. І, 2., б).

Ройовий прапор

в) Порядкові числа

Порядкові числа Роїв у Курені надає Курінна Старшина з правом вживати їх тільки у внутрішньо-курінному житті.

г) Інші звичаї

Рій у своєму житті і діях може творити та вводити в життя свої окремі звичаї. Ці звичаї мусять бути узгоджені з ідейними і виховними засадами, традицією Юнацтва СУМ та з українськими національними традиціями. Головне, слідуючи давнім традиціям, творити свої власні. Наприклад, юнацькі псевда, церемоніал підпалювання юнацьких ватр, сумівські вогні та інші.

Юнацькі псевда

Члени Роїв Старшого Юнацтва СУМ можуть мати і користуватися псевдами та спеціальними прізвищами, що їх вони самі собі підбирають або їх надають їм друзі чи зверхники. Псевда можуть бути веселого характеру (не образливого!) або поважного. Вони повинні відповідати прикметам особистості окремих юнаків(-чок), згідно з їхніми звичками і зацікавленнями або впливати з виконання якоїсь функції і т. п. Юнацтво може вживати свої псевда в різних випадках внутрішньо-організаційного життя (всередині своїх частин, в межах Відділу*, на таборах тощо), а також назовні, ставлячи псевдо зразу після прізвища або підписуючись тільки псевдом, напр., під своїми статтями, дописами тощо.

3. Виховник Рою

а) Загальна характеристика

Виховну працю в Роях Старшого Юнацтва ведуть Виховники Роїв, запропоновані Виховником Куреня за згодою з Опікуном Коша і затвердженні Булавою Відділу* Ю СУМ.

Щоб працю Роїв Старшого Юнацтва якнайшвидше спрямувати на правильний шлях самовиховання, згідно з прийнятими ідейними засадами і виховно-вишкільною програмою Юнацтва СУМ, нею керує і її унапрямує вишколений Виховник, віком старший від членів даного

* Дивись стор. 229

Рою, з багатшим досвідом і знанням. Він діє як їхній старший друг — товариш і рівночасно як духовний провідник Рою.

Виховники Роїв — це повністю самостійні або майже самостійні виховні сили, залежно від ступеня, набутого досвіду і знання.

Від Виховників Ю СУМ вимагаються не тільки загальні теоретичні знання і практичні вміння в царині позашкільного виховання, але й обізнаність з ідейно-програмовими засадами й виховно-вишкільною програмою Ю СУМ та вміння зацікавити юнацтво і передати йому потрібний виховний зміст. Виховник має виховувати членів Рою всесторонньо і вчити їх трактувати кожну справу культурно та самостійно розв'язувати різні проблеми дрібнішого чи ширшого порядку.

Пов'язувати в такий спосіб актуальне життя з теорією, при найкращій своїй волі, не зуміє ні Ройовий, ані будь-хто інший з Ройової Старшини, що є однолітком своїх товаришів, хоч би і як він не вирізнявся з-поміж них.

Для цієї мети треба вже вишколеного, досвідченого й інтелігентного Виховника, що своєю працею і прикладом життя зміг би викликати у членів Рою природну, невимушену пошану — авторитет і добровільну слухняність. Інколи такі й подібні прикмети може мати й Ройовий, однак він не завжди матиме потрібний досвід. Стосунки Виховника Рою і Ройового відносно Рою можна визначити приблизно так: в основному Виховник є духовним, а Ройовий — організаційним провідником старшоянацького Рою.

З різних виховних та практично-методичних оглядів, в системі виховної праці Ю СУМ дотримуємося тієї засади, що кожен окремий Виховник Рою може обслуговувати тільки один юнацький Рій. Інакше Виховник, замість бути духовним провідником, стане «вчителем різних класів», і, зрозуміло, не зуміє перейматися своїм Роєм і цікавитися глибше формуванням характерів та світогляду довіреного йому юнацтва. А це суперечить основній виховній цілі Ю СУМ.

б) Вимоги до Виховника Рою

Виховником Рою може бути людина, що відповідає нижчеподаним вимогам:

- їй виповнилося 18 років життя і вона має 3 роки досвіду виховної праці;
- є національно свідомим українцем;
- зразково поводить себе в організації СУМ і поза нею;
- має здобутий принаймні І-ший ступінь Виховника СУМ, або є в процесі підготовки до здобуття І-шого ступеня (не член СУМ має скласти іспит на І-ший ступінь Виховника);
- докладно обізнана з Правильником СУМ;
- докладно обізнана з доступною юнацькою виховно-вишкільною літературою;
- добровільно зобов'язалася вести та відповідати за виховну працю Рою.

в) Права й обов'язки Виховника Рою:

- дбає про успіхи членів Рою в здобутті знання, досвіду, практичних навиків та в засвоєнні всього того, що входить в обсяг праці Рою;
- дбає про підготовку і зголошення і допуск членів Рою до іспитів, морально відповідає за успішність іспитових результатів;
- дбає, щоб праця юнаків над формуванням своїх характерів була систематичною і постійною. Для цього звертає пильну увагу на коректність поведінки Юнацтва під час і поза заняттями, подаючи в тому особистий приклад;
- дбає і вміло змагає до того, щоб всі члени Рою у співжитті між собою та стосовно інших осіб чи істот дотримувалися Законів Ю СУМ;
- усуває всі можливі нагоди, які могли б спонукати юнацтво до поганих думок або до негідних вчинків і тим самим до порушення Законів Ю СУМ;
- доглядає, щоб спосіб виконання обов'язків, наказів і доручень не наражав на небезпеку життя і здоров'я членів Рою та не завдавав шкоди стороннім людям;

- виконує доручення вищих організаційно-виховних чинників;
- підтримує постійний зв'язок з батьками або опікунами всіх членів Рою;
- гідно ставиться до Ройового та інших членів Ройової Старшини і слідкує, щоб повага всіх інших організаційних зверхників та престиж СУМ завжди був збережений;
- дбає, щоб всі діловодства Ройової Старшини були ведені так, щоб будь-якої хвилини, на вимогу вищого проводу, можна було подати вичерпний звіт праці про роботу Рою;
- допомагає, щоб накази й доручення зверхників були точно виконані Ройовою Старшиною і членами Рою, і щоб цілість праці Рою відбувалася згідно з вимогами й напрямками Правильника СУМ. Тому Виховник Рою є завжди і всюди там, де його Рій планує бути або виконує якесь завдання чи працю. У випадках будь-якого сумніву щодо змісту, сенсу наказу або доручення, Виховник Рою має негайно звернутися до свого зверхника за детальним поясненням;
- має право й обов'язок вимагати від Ройової Старшини, щоб кожен їхній наказ був попередньо узгоджений з Виховником Рою;
- має право затримати видання доручення чи наказу Ройової Старшини, якщо для цього є вагома причина;
- має право припинити виконання Роєм чи окремими його членами наказу Ройової Старшини, якщо наказ був виданий без відома Виховника Рою і проти його волі;
- має право не дати згоди на прийняття нового члена Рою, або на перенесення члена з іншого Рою чи до іншого Рою, якщо на це є вагома причина;
- має право давати накази всім членам Рою, якщо Ройовий і його Заступник недоступні в цей час, а справа вимагає негайного вирішення;
- зобов'язаний вникати в працю і контролювати діяльність всієї Старшини та всіх інших членів Рою;
- зобов'язаний разом з Ройовим розглядати й вирішувати прохання члена Рою про звільнення його з Ю СУМ чи надання йому відпустки на визначений час;

- має право видавати характеристику на всіх членів Рою та про членів Ройової Старшини;
- якщо є членом СУМ, має право й обов'язок носити приписаний однострій і відзнаки;
- систематично веде «Записник Виховника», де вписує все, що стосується всього членства Рою та змісту його праці й життя;
- за рангом виконання своїх обов'язків, спільно з іншими Виховниками Роїв формує т. зв. Виховний Провід Куреня;
- у справі звільнення від обов'язків Виховника Рою, повинен звернутися через Виховника Куреня до Опікуна Коша чи до Головного Виховника при Булаві Відділу Ю СУМ*;
- передаючи Рій і свої обов'язки іншому Виховникові Рою, мусить точно поінформувати його про дотепер ведений ним Рій, подати характеристику поодиноким членів та зорієнтувати нового Виховника в проробленій Роєм праці. Так само «Записник Виховника» має бути переданий новому Виховникові Рою.

4. Впорядник Рою

Це, зазвичай, талановита одиниця з рядів Старшого Юнацтва СУМ, що пройшла відповідний вишкіл (курси, вишкільні табори тощо) і своїм знанням, практичною діяльністю та дотеперішньою працею в Юнацтві СУМ виявилася здатною вести виховну працю з дорученим йому Роєм.

Впорядник працює з юнацьким Роєм під наглядом Виховника Рою, як допоміжна виховна сила. Іншими словами, Впорядник - це кандидат на Виховника Рою.

Впорядник, що веде таку виховну працю в Рої Старшого Юнацтва СУМ мусить відповідати наступним вимогам:

- мати мінімум 15 років і працювати в такому Рої, де між Впорядником та членами Рою є принаймні три роки різниці;
- бути національно свідомим українцем(-кою);
- зразково поводитися в організації СУМ і поза нею;
- мати здобутий I-ий або II-ий ступінь Впорядника;
- мати здобутий I-ий або II-ий ступінь Старшого Юнацтва СУМ

* Дивись стор. 229

(в залежності від віку членів Рою, який він веде, мати здобутий принаймні один ступінь вище, ніж його вихованці);

- бути достатньо обізнаним з Правильником СУМ;
- бути достатньо обізнаним з доступною юнацькою виховно-вишкільною літературою;
- добровільно зобов'язався вести допоміжну виховну працю з Роєм.

Впорядник Рою, для ефективної практики у виховній праці, зобов'язаний виконувати різні теоретичні і практичні завдання, доручені йому безпосереднім Виховником, як про це йдеться у вимогах на Впорядників обох ступенів.

5. Спосіб проведення занять Рою (формальний аспект)

Всякі заняття Рою (напр., сходини в домівці, збірки, апелі і т. п.) повинні відбуватися загально прийнятим способом.

Відкриття чи закриття сходин або інших занять Рою повинні мати завжди урочистий характер. Сходини починаються наказом «Струнко!», оголошенням відкриття і головним привітом: «Честь України! — Готов Боронити!». Опісля йде огляд присутності членів та зачитання програми сходин. Після наказу «Свобідно!» проводиться програма сходин або іншого заняття. Сходини або інші заняття закінчуються наказом «Струнко!», оголошенням місця, дати і часу наступних сходин та проголошенням закриття сходин, як на початку, привітом «Честь України! — Готов Боронити!» та командою «Розхід!»

Якщо на сходинах присутній Виховник Рою, тоді той, хто веде сходини (Ройовий або хтось із членів Рою), звітує на початку сходин Виховникові Рою. Якщо під час сходин або інших занять з'являється Виховник або Впорядник Рою, Курінний або хтось із вищого проводу, тоді член Рою, що веде сходини, звітує їм.

У випадку, коли Виховник (чи Впорядник) Рою веде програму занять і під час них з'являється Курінний або хтось із вищого проводу, тоді вони дають доручення Ройовому або його заступникові здати прибулій старшині звіт із ходу заняття.

Інші збірки Рою, відповідно до їхнього характеру та обставин, можуть мати дещо вільніший спосіб проведення.

II. КУРІНЬ СТАРШОГО ЮНАЦТВА СУМ

Найменше два і найбільше п'ять одностатевих Роїв Старшого Юнацтва, що діють в тій самій або близьких місцевостях, творять Курінь Старшого Юнацтва СУМ. Курінь є вже самостійною структурною одиницею Старшого Юнацтва СУМ і тому його мусить затвердити Крайова Управа СУМ.

Як такий, він має право й обов'язок мати:

- організаційний провід-самоуправу Куреня, що ним є: Курінний Збір і Курінна Старшина;
- Виховний Провід, що ним є: Виховник Куреня, разом із Виховниками Роїв;
- курінні знамена, що на них наносяться:
- назва Куреня,
- патрон Куреня,
- порядкове число Куреня;
- курінний стяг.

До моменту затвердження Куреня Крайовою Управою СУМ, він існує і діє, як Підготовчий Курінь (Курінь в стадії організації), з правом мати свій тимчасовий організаційний і виховний провід і з правом умовного користування назвою і патроном Куреня, однак без права вживати порядкове число і курінний стяг.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ПРОВІД (КУРІННА САМОУПРАВА)

1. Курінний Збір — це ширші ділові сходини членів всього Куреня, в стилі традицій староукраїнського віча або козацької січової ради, для обговорення й вирішення важливих справ, що стосуються діяльності та життя даного Куреня.

Курінний Збір може бути:

- річний,
- звичайний.

а) Річний Курінний Збір відбувається раз на рік і його скликає Курінна Старшина після узгодження з Виховником Куреня, повідомляючи про час і місце Збору всіх членів Куреня за два тижні перед датою проведення.

Річний Курінний Збір скликається для нижчеподаних цілей:

- звітування Курінної Старшини про цілорічну працю Куреня;
- обговорення й оцінки проробленої праці (успіхів й недоліків);
- аналізу та напрацювання плану й методів виконання обов'язкової для Куреня виховно-вишкільної програми та можливого намічення й опрацювання додаткового (власного) плану праці на майбутню однорічну каденцію;
- вибору Курінної Старшини;
- обговорення та полагодження різних справ, пов'язаних з працею Куреня.

б) Звичайний Курінний Збір відбувається в залежності від поточних потреб і його скликає Курінна Старшина таким самим порядком (за винятком двотижневого повідомлення), як у випадку Річного Курінного Збору. Про час і місце Звичайного Збору, Курінна Старшина зобов'язана повідомити всіх членів Куреня своєчасно, принаймні за два дні.

Звичайний Курінний Збір скликається для полагодження наступних справ:

- прийняття нового Рою до складу Куреня або ж проводів Рою (при переході до Дружин СУМ або до іншого Куреня);
- обговорення актуальних справ та подробиць реалізації поточної виховної програми в поодиноких Роях чи цілого Куреня;
- обговорення проектів можливих змін чи доповнень до знамен Куреня;
- святкування роковин Патрона свого Куреня та інших свят;
- розгляду справи нагород чи покарань для членів Куреня, які, згідно з Правильником, вимагають рішення Курінного Збору;

- для вирішення інших поточних важливих справ Куреня: вишкільних, господарсько-фінансових, організаційних тощо.

Курінний Збір — це найвище тіло в самоуправі Куреня. Його скликають за вище вказаним порядком і проводять у присутності і під наглядом Виховника Куреня. Крім Виховника Куреня, присутність на Річному або Звичайному Курінному Зборі є обов'язковою для всіх Виховників Роїв даного Куреня і для всієї Курінної Старшини та всього членства даного Куреня.

Всі учасники Курінного Збору (Виховники, персонал і старше юнацтво), повинні бути в сумівському однострої. Виняток допускається тільки для членів-кандидатів, що можуть бути на Курінному Зборі в цивільному одязі як спостерігачі, без пасивного й активного права голосу. Члени-прихильники беруть участь у Курінному Зборі в приписаному однострої, без відзнак і мають там тільки право дорадчого голосу. Члени мають право, в межах дозволеної їм курінної самоуправи, вирішувати всі курінні справи, вибирати й бути обраними до Курінної Старшини.

2. Курінна Старшина

Життям і діяльністю Куреня Старшого Юнацтва керує Курінна Старшина, що є виконавчим органом Збору і допоміжним чинником для Виховника Куреня. Курінну Старшину вибирають відкритим голосуванням, звичайною більшістю голосів на Річному Курінному Зборі, терміном на один рік у складі трьох осіб:

- Курінного,
- Заступника Курінного,
- Курінного Писаря.

До Курінної Старшини, за рівнем виконуваних обов'язків, входять теж Ройові всіх Роїв даного Куреня, для ліпшого зв'язку Старшини з членством. Ройові зобов'язані брати участь у всіх працях і нарадах Курінної Старшини з правом дорадчого голосу. Членів Курінної Старшини затверджує Виховник Куреня.

Курінна Старшина, за згодою з Виховником Куреня, вирішує, готує, або здійснює в рамках Куреня такі справи:

- а) планує працю Куреня, беручи до уваги потреби окремих Роїв та спосіб і можливості виконання наміченого плану;
- б) вирішує справи публічних виступів Куреня;
- в) розділяє поміж Роями окремі ділянки праці, обумовлені обставинами, доцільністю і кількісними та якісними можливостями окремих Роїв;
- г) ініціює і дає дозвіл на організацію при Курені нових Роїв з членів-прихильників;
- г) дає дозвіл Роям приймати до себе нових членів;
- д) надає порядкові числа Роям і затверджує їхні символи-назви;
- е) зголошує і аргументує Виховникові Куреня кандидатів на відзначення й перестороги згідно Правильника;
- є) у межах своєї компетенції висловлює подяки і похвали членам Роїв або окремим Роям свого Куреня;
- ж) в межах своєї компетенції застосовує до членів Куреня, які завинили, передбачені Правильником перестороги і покарання;
- з) аргументує Виховникові Куреня прохання членів про відпустку чи добровільний вихід з членства;
- и) зголошує Виховникові Куреня справи про призупинення членських прав або виключення з рядів Куреня, достатньо мотивовуючи свою пропозицію;
- і) полагоджує всі дрібні поточні справи Куреня, що не вимагають рішень вищого проводу.

Курінна Старшина в усіх важливіших справах, що стосуються всього Куреня, ухвалює рішення на своїх нарадах відкритим голосуванням та звичайною більшістю голосів. Кожне рішення Курінної Старшини мусить бути одобрено Виховником Куреня і щойно тоді його можна подавати до відома всіх членів Куреня у формі курінного наказу чи доручення.

3. Права й обов'язки членів Курінної Старшини

Курінний:

- а) готує і здійснює програму діяльності Куреня, намічену Курінним Збором;
- б) керує нарадами Курінної Старшини, Курінних Зборів, мадрівками та всіми публічними виступами Куреня;
- в) заступає Виховника Куреня у справах, які той йому доручить;
- г) доручає членам Куреня виконання наказів вищого проводу Ю СУМ;
- г) видає особисті накази членам Куреня в поточних справах;
- д) в порозумінні з Виховником Куреня і з Виховниками роїв перевіряє працю окремих роїв;
- е) приймає періодичні звіти від ройових та готує звіти про діяльність всього Куреня;
- є) відповідає перед Виховником Куреня і перед Курінним Збором за зміст і за виконання наміченого плану праці;
- ж) підписує накази Курінної Старшини, як і інші листи (після схвалення їх Виховником Куреня), що виходять від імени всього Куреня;
- з) репрезентує Курінь назовні і за рівнем посади Курінного входить до Кошової Старшини з повним правом голосу;
- и) веде записник запланованої і виконаної праці, де зберігає всі видані накази й доручення, нотує персональні зміни тощо;
- і) дбає про фонди для Куреня і придбання відповідного спорядження чи майна (спортивне і туристичне приладдя, мандрівний виряд, книжки, мапи тощо).
- і) заохочує членів Куреня до ощадності і до розумного поводження з власними грошми та майном.

Заступник Курінного:

- а) заступає Курінного під час його відсутності та в тих справах, що їх він йому доручить;
- б) наглядає, щоб члени Куреня дотримувалися Законів Ю СУМ;

- в) виконує обов'язки мирового судді у випадках, що вимагають рішення товариського суду;
- г) звітує та подає відповідні внесення на нарадах Курінної Старшини про похвали й признання, а також перестороги й покарання для окремих членів Куреня;
- г) обстоює прохання про прийняття нових членів до Куреня, як і прохання про відпустку чи добровільний вихід з членства або перехід до іншої клітини;
- д) веде картотеку членів Куреня, де вписує всім членам здобуті ступені, час складання «Обітниць» й «Приречення», нагороди, відзначення чи перестороги і покарання, відбулі табори і т. п.;
- е) доглядає за майном Куреня, як і за майном Роїв, що формують Курінь;
- є) дбає, щоб всі члени Куреня носили приписаний однострій і відзнаки.

Курінний Писар

- а) завідує канцелярією Куреня — веде хронологічний реєстр всіх вхідних і копій вихідних листів та зберігає їх в окремих теках; разом з Курінним підписує курінні листи і висилає їх;
- б) веде книгу протоколів нарад Курінної Старшини і Курінних Зборів;
- в) веде хроніку Куреня (за зразком ройових хронік), вписуючи туди в хронологічному порядку всі події з життя Куреня. Поодинокі цікавіші матеріали, що належать до окремих Роїв, можна вписувати з ройових хронік;
- г) зачитує на збірках Куреня чи Курінних Зборах накази Курінної Старшини, протоколи, листи тощо;
- г) укладає бюджет Куреня, веде його касу, вписуючи в касову книгу всі приходи і розходи (за зразком Роїв), і на вимогу Курінної Старшини подає господарсько-фінансовий звіт із вказанням сальдо, в окремії течці зберігає всі приходові і розходові прилоги.
- д) дбає про гарний вигляд і прикрашання домівки чи світлиці, в якій відбуваються заняття Куреня;

- е) веде реєстр курінного майна (інвентарна книга);
- є) дбає про те, щоб всі члени Куреня могли однаково користуватися спортивним та іншим інвентарем Куреня.

4. Виховний Провід Куреня

Виховний провід Куреня — це Виховник разом з усіма Виховниками Роїв дотичного Куреня.

Виховник Куреня

Виховником Куреня може бути людина, що відповідає нижчеподаним вимогам:

- має 21 рік життя;
- є національно свідомим українцем;
- зразково поводить себе в організації СУМ і поза нею;
- має здобутий II-ий ступінь Виховника СУМ;
- докладно ознайомлений з Правильником СУМ;
- ознайомлений з доступною юнацькою виховно-вишкільною літературою;
- добровільно зобов'язався опікуватися Куренем і вести та відповідати за його виховну працю.

Виховника Куреня пропонує Булава Відділу, погоджує Управа Осередку і остаточно затверджує Крайова Управа СУМ.

Права й обов'язки Виховника Куреня:

- а) дбає, щоб виховна праця в Курені проводилася згідно з вимогами Правильника СУМ;
- б) приймає розпорядження і накази вищого проводу, подає їх до відома Курінній Старшині і членам Куреня та відповідає за їхнє виконання;
- в) звертається до вищого проводу Ю СУМ у всіх справах, що їх не може вирішити ані він, ані Курінна Старшина;

- г) у виховних справах репрезентує Курінь перед вищим проводом Ю СУМ і назовні;
- г) в порозумінні з Курінним опрацьовує порядок нарад Курінної Старшини та Курінних Зборів і є присутній на них;
- д) підшуковує Виховників для Роїв свого Куреня і через Опікуна Коша пропонує їх Булаві* для затвердження;
- е) пропонує Булаві Відділу* (через Опікуна Коша) зміни чи відкликання Виховників Роїв;
- є) перевіряє працю Виховників Роїв та в міру потреби, відбуває з ними ділові наради;
- ж) перевіряє ведення діловодства членами Курінної Старшини та робить їм потрібні зауваження;
- з) вирішує чи дозрів і готовий окремий Рій в Курені до ведення праці без Виховника Рою;
- и) в порозумінні з Виховниками Роїв і Курінною Старшиною готує складання іспитів і відбування «Приречення», виготовляє список кандидатів та зголошує їх Опікунові Коша;
- і) після виконання членом-прихильником передбачених передумов і вимог, іменує його членом Ю СУМ;
- ї) дбає про успішність праці всередині Куреня та його виступів назовні і відповідає за це перед вищим проводом;
- й) передає піврічний звіт Булаві Відділу* з копією для Крайової Управи;
- к) обстоює надання відзначень та уділення пересторог і покарань;
- л) уділює III-те відзначення та перестороги і покарання, як це нормує відповідний розділ Правильника СУМ;
- м) має право робити зауваження всім членам Куреня щодо їхньої поведінки і виконання їхніх обов'язків;
- н) має право припинити дію наказу Курінної Старшини, якщо в ньому не взято до уваги його доручень або наказ був виданий без його згоди;
- о) є почесним головуєчим на нарадах Курінної Старшини та на Звичайних і Річних Курінних Зборах;

* Дивись стор. 229

- п) має право брати участь у всіх заняттях Роїв та Куреня;
- р) має право й обов'язок брати участь в нарадах Кошової Ради Виховників, представляючи там інтереси свого Куреня;
- с) має право й обов'язок брати участь у з'їздах, конгресах чи фахових вишколах для Виховників Ю СУМ;
- т) піклується про моральну і матеріальну допомогу для Куреня;
- у) має право носити однострій і відзнаки Виховника Куреня, як це передбачає Правильник СУМ;
- ф) у справі свого звільнення від обов'язків Виховника Куреня звертається до Крайової Управи СУМ.

Якщо Рій Старшого Юнацтва не входить у склад Куреня, а існує і діє як самостійний Рій, затверджений Крайовою Управою СУМ, тоді Виховник такого Рою має всі вищевказані права і обов'язки Виховника Куреня.

Виховники Роїв дотичного Куреня. Вони підпорядковані безпосередньо Виховникові Куреня і під його проводом відбувають відправи (наради), плануючи й обговорюючи виховну працю довіреного їм Куреня.

5. Знамена Куреня

Кожен Курінь, як самостійна устроєва одиниця Старшого Юнацтва СУМ, має право і зобов'язаний мати:

Назву Куреня, що її затверджує Крайова Управа СУМ. (Докладніше про це в розділі про символи-назви Роїв Старшого Юнацтва СУМ).

Патрона Куреня, що ним є видатна особа з нашого історичного минулого, яка відзначилася славними діями і позитивними рисами характеру та повністю відповідає національно-виховним ідеалам Ю СУМ. Патрона Куреня, після вивчення його життєпису, обирає Курінний Збір і через Виховника Куреня, Булаву Відділу чи Управу Осередку СУМ подає Крайовій Управі СУМ до затвердження.

Порядкове число, що його носить юнацтво окремих Куренів на правій стороні, як це передбачає припис про однострій і відзнаки, кожному, окремому Куреневі надає Крайова Управа тоді, коли затверджує старшоюнацький Курінь.

Курінний стяг, що його може мати і ним користуватися тільки затверджений Крайовою Управою СУМ Курінь. Курінний стяг виконується під час різних урочистих виступів Куреня, як і під час Курінних Зборів.

Курінний стяг складається з полотна і держака. Прямокутне полотно стягу повинно бути зі шовку або легкого вовняного матеріалу, розміром 90 на 120 сантиметрів, малинового кольору. Краї полотна обшиті золотистим шнурком, товщиною 1 сантиметр.

На правій стороні полотна, посередині, є нашита або вигаптована сумівська емблема, висотою 30 сантиметрів, під і над якою півколом розміщений золотий напис, що включає в собі: число і назву Куреня, ім'я й прізвисько патрона та місцевість осідку Куреня. Напр.; 6-ий Курінь «Месників» ім. ген. Грицяя-Перебийноса в Монреалі, Канада.

На лівій стороні полотна стягу, посередині, золотими буквами, такої ж величини, що й напис на правій, виписано клич-привіт СУМ з таким розміщенням слів:

**ЧЕСТЬ УКРАЇНИ!
ГОТОВ БОРОНИТИ!**

Понад і під написом, у пропорційному до себе і до цілісності розміщення, нашиваються символи Роїв. Символи нашиті на округлих білих тлах, за тим самим принципом і тієї ж величини, що і на ройових прапорцях.

Держак, найкраще з ясеня, природного забарвлення, складається з двох рівних частин, з'єднаних металевою оправою. Горішня части-

на держак викінчується металевою насадкою з міді у формі букв «СУМ», стилізованих під тризуб, висотою 15 сантиметрів. Довжина держак (без металевої насадки) 2 метри, товщина $2^{1/2}$ сантиметри.

Курінний стяг прикріплюється до держак в наступний спосіб: вкручуються в держак 6-8 металевих (мідних) коліщаток діаметром 1 сантиметр. До полотна стягу пришивається на тій самій відстані стільки ж металевих замків, що ними прикріплюється полотно стягу до вкручених в держак коліщат. Крайне горішнє коліщатко вкручується в держак на відстані 5 сантиметрів від металевої насадки.

Після затвердження курінного стягу, його освячують за окремим дозволом Крайової Управи СУМ. Освячений стяг є однією із найбільших цінностей Куреня і вживається тільки при офіційних та святкових виступах цілого Куреня, з відданням належної йому пошани.

6. Заснування і розпуск Куреня Старшого Юнацтва СУМ

Заснування Куреня

Почин до заснування Куреня дає Булава Відділу*, після затвердження відповідної людини на Виховника Куреня та при мінімально потрібній кількості вже організованих Роїв. Перший Курінний Збір, скликаний Булавою Відділу Ю СУМ* (він же є основним Збором Куреня), відбувається під проводом Виховника Куреня. Курінний Збір формально одобрює заснування Куреня, вибирає назву патрона Куреня та вибирає Курінну Старшину в кількості трьох членів: Курінного, Заступника Курінного та Курінного Писаря.

Точний звіт з відбутого засновницького Збору Куреня, разом з усіма даними й додатками, Булава Відділу* пересилає до Крайової Управи СУМ, яка, на основі цього звіту, приймає повідомлення про заснування Куреня та затверджує його як Підготовчий Курінь.

Після 6-ти місяців випробувальної праці Підготовчий Курінь звертається про затвердження його Крайовою Управою СУМ, як повноправного Куреня. Щоб це сталося, треба виконати такі умови:

- вміло і правильно вести працю Куреня;
- точно звітувати і вплачувати встановлені вкладки;

* Дивись стор. 229

Курінний прапор Ю СУМ — права сторона

Курінний прапор Ю СУМ — ліва сторона

- всі члени Підготовчого Куреня мусять здобути III-тій ступінь Молодшого Юнацтва і мати зложену «Обітницю»;
- вислати до Крайової Управи СУМ проект курінного стягу і життєпис патрона Куреня;
- вислати до Крайової Управи точний список членів Куреня з такими даними: ім'я та прізвище, дата народження, час праці в Ю СУМ, здобуті ступені, відбулі табори, курси, які відвідує школи, особисті зацікавлення, відгуки оточення тощо.

Після виконання цих вимог Крайова Управа СУМ може затвердити Підготовчий Курінь, надаючи йому порядкове число та інші вищезгадані ознаки самостійної устроєвої одиниці, якими Курінь має право користуватися.

Розпуск Куреня:

Крайова Управа СУМ має право, на пропозицію Булави Відділу, підтверджену Управою Осередку СУМ, розпустити Курінь Старшого Юнацтва СУМ у кожному із нижченаведених випадків, коли Курінь:

- веде діяльність, невідповідну до основних ідейно-програмових засад та організаційних приписів Правильника СУМ або
- не підпорядковується дорученням і наказам вищого проводу Ю СУМ, або
- став бездіяльний, або
- серйозно провинився й наніс моральної і/або матеріальної шкоди Спілці Української Молоді, окремим людям чи українській спільноті.

У кожному із цих випадків Крайова Управа СУМ започатковує розгляд справи. У випадку розпуску Куреня Булава Відділу* оголошує новий набір Роїв, вже з доброякіснішим добром членства. Реорганізовані Рої мають право до трьох місяців оформити себе в новий Підготовчий Курінь.

* Дивись стор. 229

Коли зі зменшенням кількості членів Куреня залишиться тільки один Рій, Курінь може існувати в такому стані протягом одного року. Якщо до того часу він не поповниться принаймні ще одним Роєм, тоді така одиниця може існувати і діяти, як самостійний Рій або включитися разом з придбаним майном в інший Курінь. У випадках злиття чи об'єднання, переформований Курінь перебирає номер старшого за існуванням Куреня, а назву і патрона бере одного з Куренів, за обопільною згодою. У випадках розпуску Куреня, затверджений порядковий номер і назва пропадають і ніякий інший Курінь протягом 5-ти років не може їх отримати. Архів і майно такого Куреня переходить в розпорядження Булави Відділу Ю СУМ або Осередку, чи КУ СУМ. Курінний стяг розпущеного Куреня або Куреня, назва й патрон якого при злитті двох Куренів відпали, пересилається до Крайової Управи СУМ для збереження його як музейної цінності.

III. КІШ СТАРШОГО ЮНАЦТВА СУМ

Два або більше старшоюнацьких Курені чи самостійних Роїв, творять Кіш Старшого Юнацтва СУМ, що його треба розуміти як середовище координації праці старшого юнацтва в рамках Відділу Ю СУМ.*

Координуючими організаційно-виховними чинниками Коша є;

- Опікун Коша,
- Кошова Рада Виховників,
- Загальний Збір Коша,
- Кошова Старшина.

Їхні завдання:

- узгоджувати і координувати організаційно-виховні дії окремих Куренів чи самостійних Роїв;
- поживлявати життя і діяльність згаданих частин всередині і назовні;

* Дивись стор. 229

- готувати Старше Юнацтво до різних форм вияву в ділянці суспільно-громадської та культурно-мистецької праці (публічні виступи, звіти, доповіді, імпрези, дискусійні вечори, товариські вечірки, ширші сходи, самодіяльні гуртки-ансамблі тощо).

Кіш не має свого стягу (прапора), ані патрона, ані інших такого роду організаційних знамен, як у випадку Куша і Куреня.

1. Опікун Коша

Опікун Коша — це доросла людина з II-им ступенем Виховника СУМ, покликана Булавою Відділу* та затверджена Крайовою Управою СУМ. Він діє як плануючо-виховний і контрольний чинник всього Коша (підвідділу Старшого Юнацтва СУМ). Він же очолює і проводить відправи Кошової Ради Виховників та перевіряє роботу Коша. Опікун Коша діє через Виховників Куренів і Кошову Старшину або через Кошову Раду Виховників. Він має наступні права й обов'язки:

- а) очолює та керує нарадами Кошової Ради Виховників;
- б) унапрямує та координує виховні дії й організаційне життя Куренів (або самостійних Роїв) поміж собою, як і узгоджує дії устроєвих одиниць Старшого Юнацтва з іншими устроєвими одиницями Відділу чи Осередку;
- в) складає загальні однорічні плани праці для Коша;
- г) контролює працю Куренів чи самостійних роїв;
- г) полагоджує організаційно-виховні справи Коша;
- д) на пропозицію Виховників Куренів рекомендує для затвердження Булаві Відділу* нових Виховників Роїв;
- е) в порозумінні з Булавою Відділу* та за згодою Управи Осередку СУМ опікується справами приймання, відпусток, позбавлення права голосу чи виключення членів, як і оцінює справу розпуску Куренів;
- є) на доручення або спільно з Булавою Відділу* організовує і проводить вишкіл виховно-організаційного персоналу Коша через табори, курси, доповіді, обмін досвідом, семінари тощо;

* Дивись стор. 229

- ж) організовує дописи до юнацької періодики та нав'язує співпрацю Старшого Юнацтва з ними;
- з) приймає від юнаків(-чок) «Приречення» та переводить їх зі Старшого Юнацтва до Дружин СУМ. Цю процедуру Опікун Коша проводить разом з членами Булави Відділу* Ю СУМ, представниками Управи Осередку СУМ або з вищими керівниками;
- и) організовує і проводить зустрічі з батьками старшого юнацтва, з метою обміну думками у виховних справах, інформування їх про успіхи й недоліки юнацтва та про намічені плани праці Коша та окремих Куренів;
- і) допомагає Булаві Відділу* організовувати потрібну фахову й матеріальну допомогу, необхідну для ефективного ведення наміченої виховної праці в Коші та для реалізації окремих планів;
- ї) затверджує звіти Кошової Старшини і передає їх до Булави Відділу*;
- й) за рангом своєї посади входить до Булави Відділу*, як повноправний її член.

2. Кошова Рада Виховників

Це збір всіх Виховників Куренів і Виховників Роїв, що діють у рамках Коша, який скликають для:

- а) обговорення й вироблення основних напрямків та виховних заходів, необхідних для переведення запланованих виховно-вишкільних занять чи імпрез Старшого Юнацтва в межах Коша;
- б) узгодження плану праці між Куренями;
- в) ведення додаткового вишколу організаційно-виховного персоналу Старшого Юнацтва СУМ.

Кошову Раду Виховників очолює та керує її нарадами (відправами) Опікун Коша, скликаючи її періодично або залежно від потреби.

3. Загальний Збір Коша

Цей збір скликає Кошова Старшина раз на рік за згодою Опікуна

* Дивись стор. 229

Коша. Вона, за **два тижні** перед визначеною датою проведення, повідомляє всі Курені про час, місце і програму Збору. Загальний Збір Коша скликається для нижчеподаних цілей:

- а) узгодження поміж Куренями чи самостійними Роями ділянок роботи і плану праці щодо її виконання;
- б) обговорення і планування праці, що вимагає співдії всіх Куренів (чи самостійних Роїв) Коша;
- в) вибору Кошової Старшини;
- г) обговорення та полагодження різних поточних справ, пов'язаних з працею Коша.

Присутність усіх членів дотичних Куренів (чи самостійних Роїв) на Загальному Зборі Коша є обов'язковою. Вони беруть участь, як зорганізовані лави, разом зі своїми стягами та іншою символікою. Опікун Коша і виховники Куренів та Виховники Роїв зобов'язані брати участь у Загальному Зборі Коша як виховно-координуючі чинники.

4. Кошова Старшина

Працю Куренів і самостійних Роїв координує Кошова Старшина, що в Ю СУМ є найвищою формою юнацької самоуправи. Кошова Старшина діє в співпраці з Опікуном Коша у складі:

- Кошового,
- Заступника Кошового,
- Курінних дотичних Куренів (чи, за потреби, Ройових самостійних Роїв).

Кошова Старшина діє під безпосереднім наглядом, за вказівками й при допомозі Опікуна Коша.

Кошового і Заступника Кошового вибирає Старше Юнацтво на Загальному Зборі Коша відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів.

Курінні (чи Ройові самостійних Роїв), за рангом своїх посад, входять до Кошової Старшини як представники, речники і зв'язкові своїх частин, з повним правом голосу.

Якщо Кошовим вибрали юнака, тоді його Заступником, по можливості, повинна бути юначка, і навпаки, (якщо в Коші є дівочі і хлоп'ячі Курені).

Вибраних Кошового і його Заступника бере до відома Опікун Коша і подає до затвердження Булаві Відділу Ю СУМ*.

Права й обов'язки Кошової Старшини:

- а) проводити в життя доручення Опікуна Коша й Булави Відділу*;
- б) координувати працю Куренів між собою та узгоджувати їхню діяльність з іншими організаційними частинами Відділу*;
- в) вирішувати справи про публічні виступи Коша;
- г) розділяти поміж Куренями окремі ділянки праці, обумовлені обставинами, доцільністю та їхніми кількісними і якісними можливостями;
- г) посилювати співпрацю і зближення між Куренями;
- д) стимулювати різного роду міжкурінні змаги, базовані на чесній боротьбі;
- е) допомагати Опікунові Коша при організації загальнокошових імпрез, окремих курсів чи вишколів (напр., виховників, вояцьких, інструкторів), як і при організації таборів, мандрівок, спільних свят тощо;
- є) планувати, проводити і відповідати за працю самодіяльних гуртків Старшого Юнацтва;
- ж) звітувати через Опікуна Коша до Булави Відділу*.

Кошовий чи Заступник Кошового, за рангом своїх посад, входять до Булави Відділу* з правом дорадчого голосу.

* Дивись стор. 229

В. ОКРЕМІ ЗАСОБИ ВИХОВАННЯ

САМОДІЯЛЬНІ ГУРТКИ

Поза обов'язковими устроєвими частинами Старше Юнацтво СУМ може в рамках Коша проявляти свою працю у формі різного роду Самодіяльних гуртків. До них добровільно вписуються старші юнаки і юначки, керуючись індивідуальними зацікавленнями й особистими здібностями та добровільним вибором тієї чи іншої ділянки самодіяльного заняття. Членами будь-якого самодіяльного гуртка можуть бути особи обох статей і різного віку. Окремі Рої або Курені можуть теж для себе як цілості обирати ту чи іншу ділянку і тим самим творити окремий самодіяльний гурток.

Доцільно ініціювати, інспірувати та організовувати в першу чергу такі гуртки, які з погляду національно-державницького і культурного виховання нашої молоді є найважливішими.

Приклади: гурток пропагандистів української державницької справи, промовців, дискусантів, декламаторів; гурток молодих істориків, літераторів, військовиків, журналістський гурток; гурток театрального мистецтва (інсценізації, ляльковий театр, вертеп, театр тіней), народних танців і хороводів, хорові ансамблі, різні спортивні гуртки, гурток української народної музики (бандуристи, гуцульські музики тощо), класичної музики, народного мистецтва (різьба, писанки, вишивки, килимарство, кераміка) гурток мореплавців, радіо-аматорів, авіаторів, любителів природи, філіателістів, музейників, архіварів, комп'ютерників та інші.

Справу заснування будь-якого самодіяльного гуртка вирішує Опікун Коша за згодою Булави Відділу.

Працю з юнацтвом самодіяльних гуртків ведуть відповідні фахові сили — інструктори, затверджені Опікуном Коша та за згодою Булави Відділу.* Таких інструкторів, знавців та ентузіастів якоїсь ділянки треба долучати, щоб через них поширити зацікавлення, а тим самим поглибити теоретичне і практичне знання та всебічне вироблення Юнацтва СУМ.

* Дивись стор. 229

Працю самодіяльних гуртків, як одних із засобів самовиховання Юнацтва, треба трактувати як аматорські спроби. Та все ж таки ця праця повинна відзначатися систематичністю і відсутністю дилетанства.

Для допомоги інструкторові, для ліпшого налагодження організаційно-технічної роботи, члени гуртка вибирають з-поміж себе гурткового і його заступника. Їхні завдання:

- нагадувати чи повідомляти членів гуртка про час і місце занять;
- дбати, щоб усі члени приходили вчасно;
- традиційним сумівським способом починати і закінчувати сходу (збірка, привіт, звіт інструкторові);
- підтримувати постійний контакт з інструктором;
- дбати про технічну допомогу інструкторові відповідно до характеру заняття та пов'язаного з ним необхідного приладдя чи навчального матеріалу;
- вести хроніку гуртка.

Вищенаведені обов'язки розподіляють між собою гуртковий і його заступник.

Провід самодіяльного гуртка може бути в більшому складі, залежно від потреби і характеру праці.

Гуртковий і його заступник не мають ніяких функціональних відзнак. Постійні члени окремих самодіяльних гуртків можуть на правій стороні, зразу під кишенею сорочки однострою, носити відзнаку свого гуртка. Форма відзнаки — довільна, однак розмір її не повинен перевищувати площі кола діаметром 5 см. Проект відзнаки має обов'язково затвердити Крайова Управа СУМ.

Спортивні гуртки можуть мати власний спортивний однострій з емблемою СУМ. Усі інші самодіяльні гуртки виступають прилюдно в сумівських одностроях або українських національних строях (чи в різних костюмах, тільки у випадку театального гуртка), відповідно до характеру гуртка і його виступу.

Будь-який самодіяльний гурток Ю СУМ може виступати прилюдно тільки за згодою Булави Відділу* і під іменем Юнацтва СУМ.

* Дивись стор. 229

ВІДДІЛ ЮНАЦТВА СУМ

I. ХАРАКТЕР ТА РОДИ ВІДДІЛІВ Ю СУМ*

1. Загальна характеристика

Кожне зорганізоване скупчення Юнацтва СУМ, числом не менше двох Роїв Молодшого чи Старшого Юнацтва або один Рій Молодшого та один Рій Старшого Юнацтва творять Відділ Юнацтва СУМ*.

Відділ Ю СУМ* треба розуміти як середовище діяльності і координації праці всіх наявних на даному місці уструпєвих одиниць Ю СУМ (Кушів і Куренів) чи Роїв та їхніх координуючих надбудов, як Станиця і Кіш. Адміністративним та координуючо-виховним чинником Відділу є **Булава Відділу Ю СУМ***.

Відділи поділені на **підвідділи**, по лінії Молодшого і Старшого Юнацтва СУМ.

Підвідділи в свою чергу, в залежності від кількості членства та їх вікового розподілу й організаційного оформлення, можуть складатися з окремих уструпєвих одиниць Ю СУМ чи їхніх клітин, як нижче подано:

а) Підвідділом Молодшого Юнацтва СУМ може бути:

- один однорідний Рій (зав'язок Куща),
- один Куш (мішаний чи однорідний) або
- декілька Кушів, оформлених у Станицю.

б) Підвідділом Старшого Юнацтва СУМ може бути:

- один або два статеводнорідні самостійні Рої (зав'язки Куренів),
- один Курінь або
- декілька Куренів, оформлених у Кіш.

* Дивись стор. 229

У рамках цих підвідділів, різних щодо свого складу, діють самостійні уструпєві одиниці (Куші і Курені) та складові клітини цих одиниць (Рої), окремо Молодшого і Старшого Юнацтва СУМ. Тобто, в рамках підвідділу Молодшого Юнацтва (або у т. зв. Станиці) діють Куші і Рої Молодшого Юнацтва СУМ, а в підвідділі Старшого Юнацтва (або у т. зв. Коші) діють Курені і Рої (чи самостійні Рої) Старшого Юнацтва СУМ, як це зображено на графіку ч. 1 і описано в окремих розділах цього Правильника.

2. Форми праці

Залежно від наявності окремих вікових груп та кількості членства в окремих Відділах Ю СУМ*, праця з Юнацтвом цих Відділів ведеться складовими клітинами (Роями) і самостійними уструпєвими одиницями (Кущами, Куренями), за приблизною схемою, поданою нижче.

Молодше Юнацтво:

а) у підвідділі Молодшого Юнацтва, при мінімальній кількості від 2 до 5 Роїв Молодшого Юнацтва, праця ведеться:

- Роями,
- одним мішаним (чи однорідним) Кущем, без потреби творити Станицю.

б) при більшій кількості, вже від 4 до 25 різнорідних Роїв Молодшого Юнацтва праця ведеться:

- Роями,
- двома і більше однорідними Кущами, з обов'язком координувати працю в рамках Станиці.

в) при кількості більше 25-ти Роїв, треба організовувати нову Станицю.

Старше Юнацтво:

а) у підвідділі Старшого Юнацтва, при мінімальній кількості 2-ох **різнорідних** Роїв Старшого Юнацтва СУМ праця ведеться т. зв. самостійними Роями з обов'язком координувати її в рамках Коша;

* Дивись стор. 229

б) при мінімальній кількості 2-ох **однорідних** Роїв Старшого Юнацтва праця ведеться:

- Роями,
- Куренем, без потреби творити Кіш.

в) при більшій кількості, вже від 3 до 25 різнорідних Роїв Старшого Юнацтва, праця ведеться:

- Роями,
- Куреннями (або самостійними Роями) з обов'язком координувати її в рамках Коша.

г) при кількості більше 25-ти Роїв треба організувати новий Кіш.

3. Роди Відділів*

Розрізняємо два основні роди Відділів Юнацтва СУМ:

- Відділ Юнацтва СУМ, що діє при Осередку СУМ,
- Самостійно-діючий Відділ Юнацтва СУМ.

а) Відділ Ю СУМ*, що діє при Осередку СУМ. Зазвичай у місцевості, де є Осередок СУМ, Відділ Ю СУМ діє як складова частина даного Осередку. Його очолює Булава Відділу Ю СУМ, вибрана на Загальних Зборах Осередку СУМ. Офіційна назва такого Відділу, напр.:

Спілка Української Молоді

Осередок ім. _____

3-ій Відділ Ю СУМ «Х»

в _____

б) Самостійно-діючий Відділ Ю СУМ*. У місцевості, де немає Осередку СУМ, Відділ Ю СУМ діє самостійно, і підпорядкований через дотичну Булаву Відділу безпосередньо Крайовій Управі СУМ. Булаву Відділу призначає Крайова Управа СУМ. В обох випадках членами Булави можуть бути тільки члени СУМ. Офіційна назва

* Дивись стор. 229

такого Відділу, напр.:

Спілка Української Молоді

12-ий Відділ Ю СУМ «Х»

в _____

У великих місцевостях, де є значна кількість юнацтва, з огляду на доцільність, догідність і успішність праці та з огляду на ощадність в людях, в поодиноких дільницях такої місцевості можуть діяти:

- окремі устроєві одиниці (Кущі, Курені, самостійні Рої), підпорядковані одній, спільній в даній місцевості Булаві Відділу Ю СУМ.

II. БУЛАВА ВІДДІЛУ ЮНАЦТВА СУМ*

Життям і діяльністю цілого Відділу Ю СУМ, в тому числі плануванням і наглядом над реалізацією програми виховно-вишкільної праці Відділу та координацією праці дотичних підвідділів Молодшого і Старшого Юнацтва СУМ керує і очолює Булава Відділу Ю СУМ.* За доручену їй працю Булава Відділу відповідає і звітує перед Управою Осередку, перед Загальними Зборами Осередку та опосередковано чи безпосередньо перед КУ СУМ.

Булава самостійно-діючого Відділу Ю СУМ* відповідає і звітує за доручену їй працю безпосередньо перед КУ СУМ.

1. Склад Булави

Булава Відділу Ю СУМ* у багаточисельних Відділах діє в максимальному своєму складі. У менших Відділах Булава діє у зменшеному складі, мінімум три особи, з поєднанням окремих обов'язків.

а) Максимальний склад Булави Відділу Ю СУМ:

- Булавний (Керівник Відділу Ю СУМ),
- Заступник Булавного (Організаційний),

* Дивись стор. 229

- Головний Виховник,
- Булавний Писар,
- Скарбник-Господар,
- Бібліотекар юнацької і виховної літератури,
- Спортивний референт.

Крім цього, до Булави Відділу, за рангом своєї посади входять Станичний і Опікун Коша з повним правом голосу та Кошовий з правом дорадчого голосу.

б) Мінімальний склад Булави Відділу Ю СУМ:

- Булавний — Керівник Відділу Ю СУМ (одночасно Організаційний),
- Головний Виховник (одночасно Заступник Булавного та спортивний референт,
- Писар (одночасно Скарбник, Господар і Бібліотекар).

У нечисельному Відділі, де немає Станиці чи Куща, до Булави Відділу, за рангом своєї посади входять Виховники найвищих в даних підвідділах устроєвих одиниць, з повним правом голосу.

2. Права й обов'язки членів Булави Відділу Ю СУМ

а) Булавний:

- дбає про виконання виховно-вишкільної праці Молодшого і Старшого Юнацтва на терені даного Відділу Ю СУМ, згідно з вимогами Правильника і доручень Крайової Управи СУМ;
- періодично та залежно від доцільності й потреби скликає наради Булави Відділу Ю СУМ* та керує ними;
- репрезентує Відділ назовні та перед вищими керівниками Ю СУМ;
- очолює Відділ під час його виступів організаційного чи святкового характеру та керує церемоніалом (напр., надання відзначень, вручення ступенів, приймання «Приречення» тощо);

* Дивись стор. 229

- слідкує за працею обох підвідділів та контролює її;
- унапрямує та координує організаційне життя і діяльність обох підвідділів, погоджуючи свої дії зі Станичним і Кошовим та іншими членами Булави, Управою Осередку чи з КУ СУМ;
- від імені Булави видає накази й доручення для Відділу та підписує всі офіційні листи Булави;
- відповідає за виготовлення зведеного звіту Булави про роботу Відділу в діловому році та звітує про неї на Загальних Зборах Осередку. Копію звіту передає через Управу Осередку (чи безпосередньо) до Крайової Управи СУМ;
- у випадках неспроможності виконати якийсь обов'язок, доручає його своєму Заступникові;
- за погодженням з Головним Виховником доручає Управі Осередку затвердження Станичного і Опікуна Коша.

б) Заступник Булавного (Організаційний):

- співпрацює з Булавним і при потребі заступає його в усіх доручених справах;
- полагоджує всі поточні організаційні справи Відділу;
- забезпечує членство Відділу достатньою кількістю приписаних одностроїв та відзнак;
- веде облік відзначень, пересторог і покарань членів Відділу;
- дбає про організаційну дисципліну Відділу.

в) Головний Виховник:

- дбає про здійснення виховної і вишкільної програми Відділу згідно з вимогами Правильника СУМ;
- очолює та проводить наради Ради Виховників Відділу;
- при співпраці Управи Осередку, Булави Відділу та за згодою зі Станичним і Опікуном Коша, організовує та проводить вишколи організаційно-виховного персоналу Відділу, шляхом організації таборів, курсів, доповідей, семінарних вправ, дискусій тощо;

- затверджує склад іспитових комісій для Молодшого і Старшого Юнацтва;
- за згодою Станичного і Опікуна Коша затверджує нових Впорядників і Виховників Роїв;
- пропонує Крайовій Управі СУМ кандидатів на пости Кущових чи Опікунів Кущів та Виховників Куренів;
- приймає до відома, узгоднює і затверджує загальні однорічні плани праці Станичного й Опікуна Коша (в нечисельних Відділах сам виготовляє плани річної праці, окремо для підвідділу Молодшого і окремо для підвідділу Старшого Юнацтва);
- полагоджує всі поточні виховні і вишкільні справи Відділу, організовуючи потрібну фахову допомогу та виховні матеріали;
- за згодою Булавного подає Управі Осередку чи Крайовій Управі СУМ до затвердження кандидатури Станичного й Опікуна Коша;
- наглядає і контролює ведення всієї виховно-вишкільної праці в окремих підвідділах;
- присутній і проводить надання відзначень для Впорядників і Виховників Роїв (на Впорядників I-го і II-го ступеня та на Виховників I-го ступеня);
- за згодою з Опікуном Коша чи Виховником Куреня вирішує, хто зі Старшого Юнацтва відповідає вимогам та може брати участь у вишкільних таборах або курсах чи працювати Впорядником юнацьких Роїв.

г) Писар Булави:

- веде книгу протоколів засідань Булави Відділу;
- веде всю кореспонденцію Булави Відділу та разом з Булавним підписує всі листи;
- пише накази Булави, підписує і зачитує їх перед Відділом;
- веде реєстр членів Відділу: картотеку, особові листки, адресар тощо;

- виготовляє або організовує дописи до юнацьких журналів і преси;
- дбає про своєчасні повідомлення на таблиці оголошень;
- на основі повідомлень Виховників укладає зіставлення індивідуальних чи групових змагань (результати точкувань, спортивних змагань, теренових змагів тощо та оприлюднює їх).

г) Скарбник - Господар:

- веде касову книгу і реєстр членських вкладок та приймає їх від дотичних референтів окремих юнацьких частин;
- збирає інші прибутки та виплачує гроші за згодою касира Управи Осередку на необхідні потреби Відділу;
- завідує приміщеннями, де відбуваються заняття Відділу та дбає про їх облаштування;
- дбає про потрібний для проведення занять інвентар (для спорту, теренознавства, таборування тощо) та завідує ними;
- веде інвентарну книгу Відділу.

д) Бібліотекар:

- організовує та провадить бібліотеку юнацької і виховної літератури при Відділі (каталог книжок, книгу позичальників тощо);
- веде реєстр та зберігає всі організаційні, виховні та вишкільні матеріали, інструкції тощо, призначені в першу чергу для Виховників і Впорядників та для Старшого Юнацтва;
- веде архів Відділу;
- проводить на території Відділу (в деяких випадках і поза її межами) розповсюдження юнацьких видань СУМ;
- зіставляє та виготовляє графіки почитності книжок (веде бібліотечну картотеку).

е) Спортивний референт:

- дбає про раціональне фізичне виховання членства;
- укладає річний план спортивних занять членства, відповідно до віку й статі;
- організовує і проводить спортивні імпрези;
- організовує і долучає до праці з юнацтвом інструкторів різних спортивних ділянок;
- організовує спортивні гуртки чи дружини юнацтва та координує їхню працю;
- дбає про набуття необхідного спортивного інвентарю (за згодою Господаря);
- відповідає за дотримання спортивних норм на місцях проведення занять.

ІІІ. РАДА ВИХОВНИКІВ ВІДДІЛУ Ю СУМ*

Це збір діючого виховного персоналу Відділу* (Впорядників і Виховників Роїв, Кущових і Виховників Куренів та Станичного й Опікуна Коша), який скликають для:

- узгодження плану праці Відділу*;
- обговорення й затвердження напрямків праці і виховних засобів, необхідних для проведення запланованих виховно-вишкільних занять чи окремих імпрез Юнацтва Відділу*;
- проведення додаткового вишколу організаційно-виховного персоналу Відділу*.

Раду Виховників Відділу очолює і керує її нарадами (відправами) Головний Виховник, скликаючи її періодично або частіше, залежно від потреби.

* Дивись стор. 229

ІV. НАЗВА, НОМЕР І ПРАПОР ВІДДІЛУ***1. Назва і номер Відділу***

Відділи Юнацтва СУМ мають право й обов'язок вживати назви українських міст та порядкові номери, в кожній країні за окремою почерговою нумерацією, від ч. 1 вгору. Кожен Відділ * в окремих країнах вживає назву тільки одного українського міста, відмінну від інших Відділів. Назву міста пропонує Булава Відділу* і затверджує її Крайова Управа СУМ. Числа надає Крайова Управа кожному із Відділів*, відповідно до черговості їхнього заснування.

Назви міст і номери — це частини офіційної назви Відділу* і їх вживають на листах, офіційних бланках, на прапорі Відділу*, на різних формулярах, картотеках Відділу тощо.

Після розпуску Відділу його назва і номер ліквідовують принаймні на 5 років від розпуску. Жоден інший Відділ* даної країни не має права вживати цю ж назву і номер.

2. Прапор Відділу*

Прямокутне полотно прапора повинно бути із шовку або вовняного матеріалу, розміром 100х150 см, блакитного кольору. Краї полотна обшиті золотистою тасьмою з торочками, шириною 2 см по обох сторонах прапора.

На правій стороні полотна, посередині, нашита або вигаптувана сумська емблема, висотою 35 см, під і над якою півколом розміщений напис, що включає в собі номер і назву та місцевість Відділу*, як напр.,

*4-ий Відділ Юнацтва СУМ «Чернігів»
Буенос-Айрес Аргентина.*

Емблема і напис – золотого кольору.

На лівій стороні полотна прапора, посередині, на тлі еліпсу малинового кольору, вигаптувана стояча постать св. Архистратига Миха-

* Дивись стор. 229

Прапор Відділу Ю СУМ — права сторона

Прапор Відділу Ю СУМ — ліва сторона

їла — патрона СУМ. Навколо верхньої частини еліпсу розташований напис золотого кольору — гасло: «Бог і Україна». (Дивись відповідні рисунки.)

Довжина держака 2,20 метра.

Осередкові прапори та прапори КУ або СУ повинні бути подібними до Відділових прапорів щодо дизайну, однак із відповідними змінами в тексті (напр., назва Осередку тощо). Вигляд прапорів має бути затверджений КУ СУМ.

СИСТЕМА ВІДЗНАЧЕНЬ, ПЕРЕСТОРОГ І ПОКАРАНЬ

І. ВІДЗНАЧЕННЯ В Ю СУМ

Відзначення — це виховні засоби в процесі праці Юнацтва СУМ. Вони не повинні бути буденним явищем, а чимсь винятковим, заслуженим, бо інакше перестануть бути виховним чинником.

Завданням відзначень є винагороджувати за заслужені труди та спонукати змагатись за щораз кращі успіхи в прагненні до найвищих ідеалів.

За зразкові виконання членських обов'язків та за вчинки, гідні наслідування Юнацтву СУМ надаються відзначення на основі нижчеподаної системи:

І-ше відзначення може здобути юнак(-чка) зі ступенем **Дружинника** або молодший юнак(-чка) зі ступенем **Звідуна**, за одну із нижченаведених заслуг:

1. Зразкове виконання всіх членських обов'язків, передбачених «Правильником СУМ».
2. Особливі зацікавлення й досягнення в діяльності українознавства.
3. Зразкова праця або вчинки, що свідчать про непересічну обов'язковість, власну ініціативу, самостійність та постійність у виявах творчої праці, як напр.:
 - діловий вияв непересічних здібностей організатора, провідника, виховника чи впорядника в час виконання керівних функцій в рамках організаційно-виховної системи Ю СУМ (у Відділах або таборах);
 - здорова амбіція та постійність і систематичність у здобуванні щораз кращих успіхів у праці над собою і для добра української справи та добра загалу;

- літературно-мистецькі або журналістські вияви;
- непересічні досягнення в школі;
- непересічність практичних умінь;
- непересічність у спортивних досягненнях.

4. Ідейність, морально-етична зразковість, шляхетність **духу** та особиста культура.
5. Вчинок, що межує з героїзмом (**безпосередня участь** у порятунку чийогось життя і т. п.). За такий вчинок можна надати І-ше відзначення, не беручи до уваги інших формальних вимог.
6. Особливі успіхи в пропагуванні української справи серед іноземців.

І-ше відзначення надає Крайова Управа СУМ на пропозицію Управи Осередку і Булави Відділу*. Форма цього відзначення: грамота, бронзова відзнака св. Архистратига Михаїла та супровідний лист із вказанням мотивів відзначення. Це відзначення вписується в особисту картотеку, до кущового чи курінного реєстру відзначень та оголошується в офіційному органі або обіжнику КУ СУМ.

II-ге відзначення може здобути старший юнак(-чка) зі ступенем **Воїна** або молодший юнак(-чка) зі ступенем **Вістового**(-вої) за одну з нижченаведених заслуг:

1. Релігійність, особиста культура, зразкове і постійне виконання всіх елементарних членських обов'язків.
2. Дуже добрі успіхи в ділянці українознавства.
3. Зразкове виконання обов'язків Впорядника.
4. Зразкове виконання обов'язків члена Ройової або Курінної Старшини.
5. Вияв самостійності в організації та зразковому веденні праці в одному із самодіяльних гуртків.
6. Зразкове виконання керівної функції на таборі.

* Дивись стор. 229

7. Зразкове виконання різних доручених завдань, як напр., допомога в організації табору, активна і зразкова участь у збірковій акції, в проведенні коляди і т. п., напр., на цілі СУМ чи Ю СУМ, самостійна і зразкова підготовка та проведення сумівської імпрези.
8. Дуже добрі успіхи в школі.
9. Зразкова пропаганда української справи серед чужинців.
10. Широкий обсяг практичних вмінь.
11. Власна ініціатива, самостійність дії та оригінальні концепти в організаційно-виховній праці.

Це відзначення надає Булава Відділу* за згодою з Управою Осередку чи Крайовою Управою.

Форма відзначення: грамота та супровідний лист з мотивацією відзначення. Відзначення вписується до особистої картотеки, до курінного чи кущового реєстру відзначень та оголошується в офіційному органі чи обіжнику Крайової Управи СУМ.

III-тє відзначення може здобути старший юнак(-чка) зі ступенем **Звідуна** чи молодший юнак(-чка) зі ступенем **Отрока** за:

1. Дисциплінованість, точність, зразкове виконання елементарних членських обов'язків.
2. Гарні успіхи в ділянці українознавства.
3. Гарні успіхи в школі.
4. Зразкове виконання обов'язків одного із членів Ройової Самоуправи чи Старшини Рою або в проводі самодіяльного гуртка.
5. Зразкову поведінку та добрі діла в Ю СУМ та поза ним.
6. Своєчасне і вдале складання передбачених юнацьких ступенів.
7. Постійна зразкова участь у таборванні.

Це відзначення, на пропозицію безпосереднього Виховника Рою, надає Кущовий Провід або Виховник Куреня за згодою з Булавою Відділу* та в порозумінні з Управою Осередку. Його вписують до особис-

* Дивись стор. 229

тої картотеки, вносять до курінного чи кущового реєстру відзначень. Форма відзначення: грамота та супровідний лист з мотивацією відзначення.

Особливі відзначення

Члени Юнацтва СУМ можуть отримати найвище відзначення, що його на пропозицію Крайової Управи СУМ надає найвищий керівний орган Спілки — Світова Управа, Пленум або Світовий Конгрес СУМ за:

1. Особливі досягнення в діяльності:

- культури і науки;
- фізичної культури;
- військових досягнень;
- гуманітарних справ;
- поширення правди про Україну;
- організаційних досягнень.

Форма відзначення: грамота і відзнака та супровідний лист з мотивацією, як це передбачає статут СУМ.

2. Героїчні чини, як:

- у боротьбі за Віру і Україну;
- порятунку життя людини з нараженням на небезпеку власного життя;
- відвагу, рішучість і чини гідні імені героя, що приносять славу українському імені.

Форма відзначення: Грамота і Залізний Хрест Заслуги, як це передбачає статут Спілки Української Молоді.

Особливі відзначення реєструє місцева Крайова Управа та Світова Управа СУМ. Остання подає їх до загального відома у власних і загальноукраїнських пресових органах.

За тих, хто поліг героїчною смертю, відзначення одержує найближча родина загиблого або Булава його Відділу*.

Крім локальних реєстрів, точний список відзначень, за винятком III-го відзначення, у даній країні веде Крайова Управа СУМ. З уваги на це, всі Управи Осередків чи Булави Відділів* зобов'язані точно і своєчасно передавати списки всіх відзначених до Крайової Управи СУМ.

Надання відзначень повинно бути святковим, згідно з прийнятим церемоніалом. Воно відбувається, зазвичай, за таких нагод:

- а) річниці українських історичних подій;
- б) святкових річниць СУМ;
- в) на Здвигах СУМ або Злетах Юнацтва СУМ;
- г) на Курінних Зборах або Загальних Зборах Коша;
- г) на святковій інавгурації або закритті «Місяця Юного Сумівця»;
- д) на спеціально влаштованих святкових імпрезах;
- е) на таборах, курсах, мандрівках тощо.

Крім вищенаведених, не можна в Юнацтві СУМ використовувати інші відзначення.

II. ПЕРЕСТОРОГИ І ПОКАРАННЯ В Ю СУМ

1. Вступні зауваги

Система пересторог і покарань застосовується в Ю СУМ як виховний засіб. Її завдання — не карати, а застерігати членів від вчинків, що протирічать ідейно-програмовим засадам, Законам Ю СУМ та організаційним приписам і звичаям. Система ця має спонукати та спрямовувати юнацтво на шлях корисної праці для особистого і загального добра.

У цій системі розрізняємо три роди пересторог: I-шу, II-гу і III-тю пересторогу та три ступені покарань: I-ий, II-ий і III-тій.

* Дивись стор. 229

Їх треба застосовувати обережно. Кожна пересторога і кара має бути:

- 1. Справедлива:** у кожному випадку треба перевірити причину провини, її обставини, усвідомлення чи несвідомість дії тощо.
- 2. Раціональна:** відповідна до провини і віку. Своєю формою та характером повинна давати якусь моральну користь. (Кара не для самого покарання, але як виховний засіб, що спонукає до виправлення).
- 3. Індивідуалізована:** один і той самий тип перестороги чи покарання може мати повний успіх стосовно одної особи і жодного успіху стосовно іншої. Тому не застосовувати до всіх стандартного покарання, а добирати різні їхні роди, відповідно до типу і характеру винуватця.
- 4. Застосована культурно:** без приниження гідності винуватця, а навпаки, з ознаками прихильного і дружнього ставлення до нього.

Перед застосуванням перестороги чи покарання обов'язково треба точно й об'єктивно перевірити справу: мотиви, обставини та рід вчинку, провести розмову з обвинуваченим та вислухати його позиції, врахувати інформації свідків тощо (слідство). У випадках провин, що вимагають застосування серйознішої кари, ніж III-тя пересторога і два перші ступені покарань, проводить слідство і визначає ступінь покарання т. зв. «Рада Трьох», покликана Опікуном Коша (для старшого юнацтва) або Станичним (для молодшого юнацтва) і рівночасно ними очолена. Інші члени «Ради Трьох» — це безпосередній Виховник обвинуваченого і його Курінний.

Кваліфікуючи провину, треба точно проаналізувати і застановитися, чи часом т. зв. «провина» не є наслідком вроджених нахилів якоїсь одиниці. Напр., хтось із сильно розвиненою моторикою чи цікавістю і т. п. може підсвідомо припуститися «провини». Тоді замість «карати» (негативний засіб), слід застосувати упереджувальну методу (позитивний засіб). Ця метода — спрямовування нахилів та енергії особи на вищу, корисну ціль, за допомогою застосування відповідних індивідуальних чи спільних занять.

Заборонено покарання у формі биття.

Як і відзначення, перестороги і кари повинні бути «небуденним явищем». Караючи, не слід позбавляти когось віри у власні сили. Кожна пересторога чи кара має морально скріплювати юнацтво та промовляти до їхньої здорової амбіції.

Загально, систему пересторог і кар слід застосовувати так, щоб обвинуваченому був зрозумілий мотив і причини покарання та щоб він мав почуття, що карають його справедливо, для його особистого і загального добра.

Маючи самоуправу, юнацтво (зі своєю специфічною духовністю), найкраще сприймає заслужені перестороги і покарання, якщо ці останні є виміром однолітків або близьких віком друзів, як напр. Ройового, всіх членів Рою, Курінного, і т. п. або ж власного (юнацького) товариського суду «ад гок».

Про те, як і яку пересторогу чи кару застосувати, вирішує виховно-організаційний провід, як це визначено в їхніх правах і обов'язках та зазначено при кожній пересторозі і карі.

Не зважаючи на роди пересторог і ступені покарань, їх треба застосовувати відповідно до провини та без дотримання їхньої почерговості.

За одну і ту саму провину члена можна притягати до відповідальності тільки один раз.

Покараний член має можливість повної реабілітації, а саме: якщо від останньої перестороги і кари він протягом двох років нічим не провинився і зразково виконував всі членські обов'язки, тоді йому вибачають всі дотеперішні провини і це відзначають в його особистій картотеці та в «Книзі пересторог і покарань».

2. Роди пересторог

I-ша пересторога застосовується у випадках свідомої легкої провини.

- 1. Перше попередження.** Особиста розмова віч-на-віч між виховником і винуватцем, під час якої винуватець повинен усвідомити свою провину. Розмову проводить Виховник даного Рою

або інша старша особа — член вищого виховно-організаційного проводу Ю СУМ, згідно з рішенням Виховника Рою.

2. Друге попередження. Попередження в присутності Рою: форма карного звіту, застосована у випадку провини, що могла нанести шкоду іншим. Її проводить Ройовий, як речник всього Рою. Цей рід попередження ухвалює нарада Рою за відсутності оскарженого, виробляючи відповідне ставлення до обвинуваченого (думка однолітків).

Ці перестороги стосуються Старшого та Молодшого Юнацтва СУМ за одну або більше з нижченаведених провин:

- невідповідна поведінка в організації СУМ і поза нею;
- нерозважні вчинки з можливими шкідливими наслідками особистого і загального порядку;
- вчинки, що суперечать засадам Ю СУМ;
- недбалість у виконанні доручених завдань;
- неточність і занедбування елементарних членських обов'язків;
- неслухняність, нечемність, неухважність, нешанування старших, товаришів, природи тощо.

Який рід перестороги застосувати («1» чи «2»), залежить від провини і від рішення Виховника Рою в порозумінні з вищим виховно-організаційним проводом Ю СУМ. Обидва роди 1-ої перестороги можна застосувати до Молодшого Юнацтва у віці 6-10 років життя кілька разів. Підхід до цього дитячого віку повинен бути батьківський. Першу пересторогу не реєструють.

II-га пересторога застосовується у випадках свідомо вчиненої легкої провини. Форма застосування цієї перестороги — карний звіт.

Її застосовують до Старшого та Молодшого Юнацтва СУМ віком понад 10 років. Це прилюдна згадка в присутності всього Куреня (у Старшому Юнацтві) або Куца (у Молодшому Юнацтві). Її оголошує

Курінний або Виховник Куреня (у Ст. Юнацтві) чи Куцовий (у Молодшому Юнацтві) за одну чи більше із нижченаведених провин:

- злегковаження попередньої перестороги (або пересторог) чи повторна провини;
- непідпорядкованість виховно-організаційним зверхникам;
- свідоме, постійне і невинувачене занедбування членських обов'язків;
- дії, несумісні з засадами Ю СУМ, що не приносять доброї слави організації;
- заподіяння незначної моральної або фізичної шкоди іншим особам;
- свідомий і умисний вчинок в рамках організації СУМ чи поза нею, що міг би нанести шкоду іншим особам, Спілці Української Молоді чи стороннім установам.

II-гу пересторогу, відповідно до доцільності і за згодою Опікуна Коша або Станичного, можна застосувати кілька разів.

III-тя пересторога — це прилюдна догана і останнє попередження в присутності всього Куреня (або Коша) у Старшому Юнацтві чи Куца, якщо йдеться про Молодше Юнацтво у віці понад 10 років. Її уділяє Опікун Коша (у Старшому Юнацтві) чи Станичний (у Молодшому Юнацтві), або Булава Відділу*, за одну чи більше з нижченаведених провин:

- злегковаження попередніх пересторог та свідоме і зумисне повторення провин;
- свідоме, постійне і неоправдане занедбування членських обов'язків;
- свідомі шкідливі вчинки, що нанесли незначну моральну чи матеріальну шкоду іншим особам, власній та стороннім організаціям чи загальній українській справі.

III-тю пересторогу застосовують до члена тільки один раз. Її реєструють в особистій членській картотеці обвинуваченого та в «Книзі

* Дивись стор. 229

пересторог і кар» (її веде Заступник Булавного), на основі зголошення Опікуна Коша чи Станичного. Про неї та про попередні перестороги Булава Відділу* повідомляє батьків чи опікунів винуватця письмово з поданням типу і мотиву провини та з підкресленням можливості виключення з членства Ю СУМ, якщо обвинувачений у майбутньому повторить цей вчинок.

3. Ступені покарань

Розрізняється три ступені покарань. I-ий і II-ий ступінь — це продовження пересторог, але вже в більш серйозній формі. **III-ій ступінь покарання** — останній — **рівнозначний виключенню з членства СУМ.**

Зазвичай покарання застосовують після використання всіх форм пересторог. Однак, якщо провини є серйознішою, тоді, не зважаючи на черговість у системі пересторог і покарань, застосовується до члена одна із нижченаведених кар:

I-ий ступінь покарання. Може мати одну із нижченаведених форм:

1. Позбавлення деяких членських прав впродовж означеного часу, але не довше 6-ти місяців. Покараний член зобов'язаний точно приходити на всі заняття, але без права:
 - виконувати керівні функції;
 - бути обраним на керівну посаду;
 - виконувати почесні функції, (напр. почесна стійка, хорунжий тощо);
 - бути членом будь-якої делегації;
 - носити здобуті попередньо почесні відзначення;
 - виконувати обов'язки Впорядника чи Інструктора.
2. Позбавлення члена на визначений час права брати участь у таких заняттях, що своїм характером дають багато емоцій шляхом гарних переживань і можливостей індивідуальних виявів, як напр., участь у мандрівці, екскурсії, іграх і забавах, теренових змагах, товариських вечірках тощо.

* Дивись стор. 229

3. Навантаження члена додатковими обов'язками, що вимагають більшого зусилля, витривалості, самодисципліни, точності і т. п. Ця форма кари може бути застосована один чи кілька разів. Напр., до основних членських обов'язків додається ще один із нижченаведених:

- карний марш з метою виконати якесь окреме завдання з приписаним вікові обтяженням та відстанню і з рівночасним обов'язком виготовлення т. зв. «подорожніх нотаток» (назви місцевостей, теренових об'єктів, помітних подій під час маршу, характеристика терену — його конфігурація, схема маршруту з поданням важливих топографічних знаків);
- цілоденна праця (як допоміжна сила) на кухні, під час прибирання санітарних приміщень, залів, площ, терену і т. п. (напр., на таборі, під час вишкільних курсів, на здвигах тощо);
- одногодинна карна стійка на видному місці, один чи кілька разів, однак не більше трьох покарань. Під час стійки покараний зобов'язаний всебічно обдумати характер своєї провини та твердо вирішити бути зразковим членом Ю СУМ. Про хід думок, внутрішні переживання та вмотивоване рішення про виправлення покараний член подає письмовий звіт своєму зверхникові не пізніше, ніж через 24 год. після відбуття кари;
- періодичне (раз чи два рази на тиждень) усне карне зголошення перед визначеним зверхником в означеному часі і місці. Мета цієї кари: тренування точності та у виробленні почуття обов'язку;
- обов'язок бути готовим у визначені дні впродовж певного часу, не довшого за місяць, стати до диспозиції призначеного зверхника;
- виконання доручених обов'язків у призначеній установі, у формі корисної праці, як напр., впорядкування бібліотеки, реєстру членів, виготовлення адресаря, допомога в розсиланні книжок, обіжників, передрук доручених матеріалів і т. п.;

- обов'язок простудіювати якесь питання (стаття, довша розвідка) або уважно прочитати якусь книжку чи книжки та зреферувати їх письмово або усно на сходах дотичної частини;
- власними засобами і силами зробити ужиткову річ для користування членами Ю СУМ чи для загального вжитку.

Покараний член, виконавши одне із вищенаведених карних доручень, зобов'язаний зголоситися до зверхника та передати йому письмовий звіт з виконаного доручення.

II-ий ступінь покарання — це тимчасове позбавлення всіх членських прав на шість місяців з правом реабілітації. Після відбуття речення покараний автоматично набуває всіх членських прав, якщо він протягом цього часу вів себе коректно і чемно. Цей ступінь кари застосовується до членів за одну або більше із нижченаведених провин:

- ігнорування приписаних форм пересторог або покарання I-го ступеня;
- вчинок, що вимагає вищого виміру кари (свідома провина, що спричинила поважну моральну або матеріальну шкоду іншим особам, власній та стороннім організаціям чи доброму українському імені);
- легка провина, але така, що карається цивільним законом даної країни.

Вимір покарання призначає Булава Відділу Ю СУМ* на вмотивовану пропозицію «Ради Трьох». II-ий ступінь кари реєструється в особистій картотеці та в «Книзі пересторог і кар» і про неї повідомляють родичів чи опікунів покараного члена у формі відповідно пояснювального листа. Крім цього, Булава Відділу прийнятим організаційним порядком повідомляє про це Управу Осередку та загал Відділу.

III-ій ступінь покарання — це виключення з членства Ю СУМ з повним позбавленням всіх членських прав. Цей найвищий ступінь

* Дивись стор. 229

покарання застосовується до членів за одну або більше із нижченаведених провин:

- кари гідний вчинок під час тимчасового позбавлення членських прав;
- кримінальний злочин, що своїм характером вимагає усунення з членства Ю СУМ;
- свідомий вчинок, що наніс поважну моральну або матеріальну шкоду іншим особам, власній та сторонній організації або загальові спільноти;
- свідомо дія на шкоду загальній українській національній справі.

Виключати має право Булава Відділу Ю СУМ* на вмотивовану пропозицію «Ради Трьох» та за згодою Управи Осередку чи Крайової Управи СУМ (де немає Управи Осередку). Цю кару реєструють у особистій картотеці покараного та в окремій книзі «Вибулі члени», що її веде Заступник Булавного. Крім того, Булава* Відділу Ю СУМ* повідомляє про це відповідним листом виключеного члена та його батьків чи опікунів і встановленим організаційним порядком подає до відома членства Відділу.

Особисту картотеку виключеного члена вилучають і зберігають окремо, як архівний документ. Таким же архівним документом є і книга «Вибулих членів».

Виключених членів зголошує Булава Відділу до КУ СУМ через Управу Осередку чи безпосередньо (у випадку самотійно діючого Відділу Ю СУМ)*, у формі відповідно вмотивованого листа.

Зі своєї сторони Крайова Управа після 30-ти днів від дати виключення вказує виключеного члена у своєму обіжнику з поданням мотивів виключення. Члена, виключеного за важкий кримінальний злочин або за свідоме запламування української честі, КУ СУМ зголошує відповідно вмотивованим листом до Світової Управи СУМ.

Виключеному членові впродовж 30-ти днів від дати виключення надається право відповіді у формі листа, спрямованого до КУ СУМ че-

* Дивись стор. 229

рез дотичну Булаву Відділу* та Управи Осередку. На основі цього листа та долучених позицій Булави Відділу* і Управи Осередку, Крайова Управа СУМ може:

- скасувати виключення,
- почати нове слідство за посередництва покликаного Товариського Суду на чолі з делегованими представниками КУ СУМ. Рішення такого суду є остаточним.

Виключеному членові надається одноразове право нового набуття членства після дворічної перерви, під час якої він відзначився бездоганною поведінкою. (Див. розділ про втрату і поновлення членських прав).

Членам Ю СУМ, виключеним за кримінальні вчинки або тяжкі з національного огляду провини не надається право нового набуття членства в Ю СУМ. Крім вищенаведених не можна в Ю СУМ застосовувати інших пересторог і покарань.

* Дивись стор. 229

ОДНОСТРІЙ І ВІДЗНАКИ ЮНАЦТВА СУМ

І. ОДНОСТРІЙ СУМЕНЯТ

Суменята зобов'язані носити такий однострій:

- Футболка білого кольору з комірцем, що застібається спереду і є гладкою, з вишитою з лівої сторони малою емблемою СУМ темно-синього кольору.
- Хлопці — штани, короткі на літо і довгі на зиму, темно-синього кольору. Дівчата — спідничку темно-синього кольору.
- Взуття — черевики (чи напівчеревики) бронзового (коричневого) або чорного кольору.
- Підколінки або шкарпетки — для дівчат білого кольору, для хлопців — темні, відповідно до кольору черевиків.

II. ОДНОСТРІЙ ЮНАЦТВА СУМ

Юнацтво СУМ зобов'язане носити такий однострій:

1. Однострій юнака

а) Покриття голови: берет або пілотка, в залежності від вибору місцевої Крайової Управи СУМ. Покриття голови — кольору штанів чи спідниці.

Якщо берет, то з легкого вовняного матеріалу, круглої форми. Якщо пілотка, то з того самого матеріалу і кольору, що й штани чи спідниця.

б) Сорочка світлого відтінку кольору кгакі (khaki), бавовняна для Молодшого Юнацтва і, за змогою, бавовняна для Старшого Юнацтва. Сорочка застібається зліва направо на 6 гудзиків, спереду гладка, з двома нашитими гладкими кишенями. Кишені прикриті кляпами, кожна застібається на один гудзик. Кишені і кляпи трохи зрізані вниз.

Розмір кишень залежний від розміру сорочки: малі — 8 x 10 см, середні — 11 x 14 см і великі — 13 x 16 см.

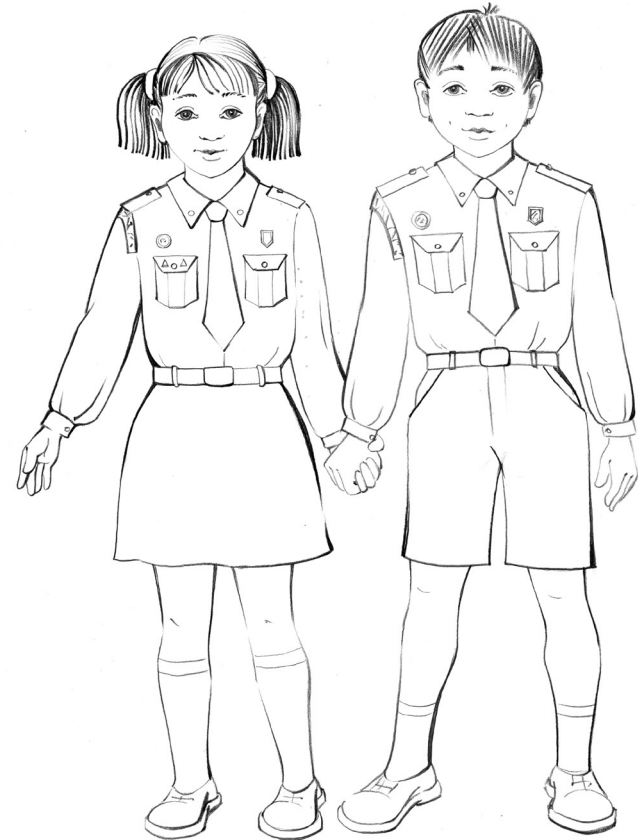
Зверху на раменах пришиті нараменники, що закінчуються півколом та застібаються на гудзик, віддалені на відстані 1 сантиметр від викрою на комірі. Ширина нараменників залежить від розміру сорочки: малі — 3 см, середні — 3 ¹/₂ см, і великі — 4 см.

Комірець сорочки закінчується гострим кутом, приблизно 70° або як це нормують звичаєві приписи даної країни. Комірець застібається на один гудзик.

Рукави закінчуються манжетами, застебнутими на один гудзик. Величина манжетів залежить від розміру сорочки: малі і середні — 5 см і великі — 7 см.

в) Краватка, кольору матово-зеленого (veridian) для Молодшого Юнацтва і малинова — для Старшого Юнацтва (див. мал.)

г) Шкіряний пояс, брунатного кольору, ширини 4 см для Молодшого Юнацтва і 5 см для Старшого Юнацтва, має прямокутну пряжку з білого металу.

г) **Штани**, короткі на літо і довгі на зиму, кольору кгакі (khaki), темно-сірого (драпового) відтінку, з міцнішого (бавовняного) матеріалу.

Шорти без манжетів, довжиною 12 см від коліна для Старшого Юнацтва і до половини стегна для Молодшого Юнацтва.

Штани й шорти мають дві бічні кишені і дві задні (задні застебнуті на гудзики) та по 7 латок для пояса.

д) **Підколінки і шкарпетки**. Підколінки вовняно-бавовняні, кольору штанів. Підколінки вдягають до шортів. До довгих штанів необхідні шкарпетки, кольору штанів.

е) **Взуття** — шнуровані черевика (чи напівчеревики) брунатного або чорного кольору.

2. Однострій юначки

а) **Покриття голови**, як для юнака.

б) **Сорочка**, застібається справа наліво, нараменник на плечах. Все інше, як в описі сорочки однострою юнака.

в) **Краватка** — як в однострої для юнаків.

г) **Шкіряний пояс** — як в однострої юнаків.

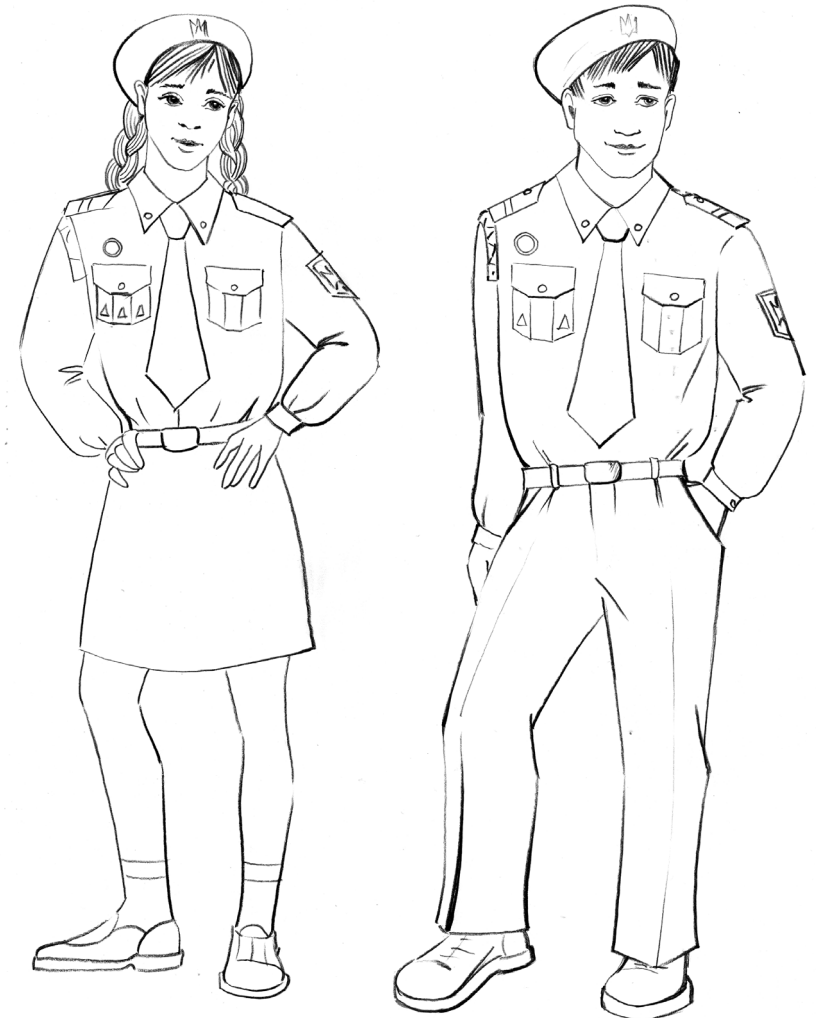
г) **Спідничка** — кольору кгакі (khaki) темно-сірого (драпового) відтінку, як штани юнака, із міцнішого бавовняного чи вовняного матеріалу, ззаду із закладкою досередини. По боках дві скісні внутрішні кишені.

Довжина спіднички: для молодших юначок — трошки вище колін, для старших юначок — трошки нижче колін.

Молодші юначки носять легко дзвонову (кльошову) спідничку з пояском, пущеним поверху.

д) **Шкарпетки і підколінки** вовняно-бавовняні кольору спіднички, загнуті повище кісток.

е) **Взуття** — брунатні спортивні напівчеревики, на низьких підборах.

III. СИСТЕМА ВІДЗНАК ЮНАЦТВА СУМ

1. Основні кольори в Юнацтві СУМ

- а) У Молодшому Юнацтві: матово-зелений колір.
- б) У Старшому Юнацтві: малиновий колір.

2. Відзнаки для загалу членства Ю СУМ

- а) **Нашивка-напис.** Її носить все членство на правому рукаві сорочки однострою вгорі, безпосередньо під швом. Нашивка розміром $10 \times 2^{1/2}$ см форми прямокутника, злегка вигнутого вгору, блакитно-синього кольору із золотим обрамленням тла, на якому у двох рядах білими літерами розміщена назва організації мовою тієї країни, де діє СУМ.

- б) **Металева емблема — відзнака СУМ.** Виконана з білого металу (хром, нікель або алюміній), витиснена чи оксидована. Всі три букви емблеми tworять суцільну цілість (без щитика). Розмір відзнаки $2,5 \times 1,75$ см. Носить її все юнацтво на передній частині головного убору (беретки, пілотки). *(Дивись рисунок)*

3. Відзнаки членства окремих частин

- а) **Мала емблема СУМ.**

На синьому тлі щитика, розміром $3,5 \times 3$ см розміщені золоті літери «СУМ», стилізовані у формі тризуба (без дубових листків і жолудя внизу емблеми).

Її має право носити Юнацтво СУМ після здобутого I-го Ступеня Молодшого Юнацтва на ступінь Отрока і після складання «Слова». Носять її на лівій стороні, 5 см вище кишені сорочки однострою.

Металева відзнака на головний убір

б) Велика емблема СУМ.

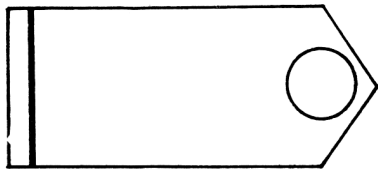
На синьому тлі щитика розміром 8 x 5 см, із золотистим обрамленням є літери «СУМ» золотого кольору, стилізовані у формі тризуба. Знизу розташовані дубові листки золотого кольору і жолудь бронзового кольору. Велику емблему мають право носити члени Юнацтва СУМ після отримання ступеня Звідуна та після складання «Обітниці» і переходу до Старшого Юнацтва СУМ. Старше Юнацтво носить її на лівому рукаві сорочки однострою, посередині між ліктем і горішнім швом рукава.

4. Функційні відзнаки Юнацтва СУМ

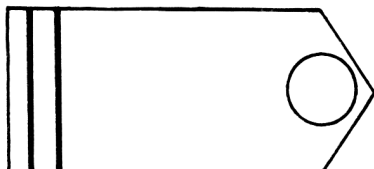
Функційні відзнаки носять тільки ті члени Ю СУМ, що виконують нижче перераховані обов'язки:

а) Функційні відзнаки Молодшого Юнацтва СУМ:**Ройова Самоуправа:**

Ройовий — два шнурочки товщиною $\frac{1}{4}$ см кожен, матово-зеленого кольору. **Члени Самоуправи Рою** — один шнурочок товщиною $\frac{1}{4}$ см матово-зеленого кольору.

Відзнака
членів Самоуправи Рою
Молодшого Ю СУМ

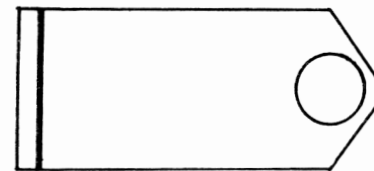
Відзнака
Ройового Молодшого Ю СУМ

б) Функційні відзнаки Старшого Юнацтва СУМ:**Ройова Старшина:**

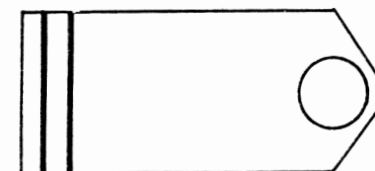
Ройовий — два шнурочки товщиною $\frac{1}{4}$ см кожен, малинового кольору.

Члени Ройової Старшини — один шнурочок товщиною $\frac{1}{4}$ см малинового кольору.

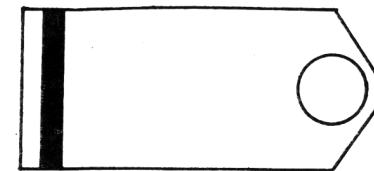
Відзнака
Членів Ройової Старшини
Молодшого Ю СУМ

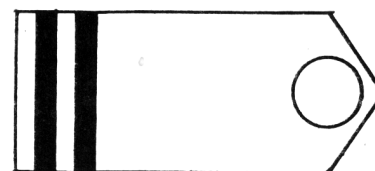
Відзнака
Ройового Старшого Ю СУМ

Курінна Старшина:

Курінний — два паски малинового кольору, шириною $\frac{1}{2}$ см кожен. Члени Курінної Старшини — один пасок малинового кольору, шириною $\frac{1}{2}$ см.

Відзнака
Членів Курінної Старшини

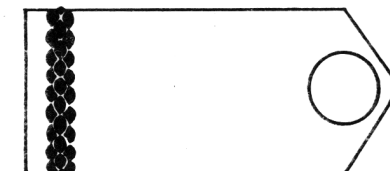

Відзнака
Курінного

Кошова Старшина:

Кошовий — односантиметрової товщини плетінка з трьох шнурків малинового кольору.

Заступник Кошового — односантиметрової товщини плетінка з трьох шнурків малинового кольору.

Відзнака Кошової Старшини

Вищенаведені функційні відзнаки носить юнацтво на нараменниках сорочки однострою (ближче до рамен), впродовж часу виконання організаційної функції.

5. Відзнаки здобутих ступенів Ю СУМ

а) У Молодшому Юнацтві:

Отрок — один дубовий листок золотого кольору на матово-зеленому тлі округлого щитика діаметром 3 см із золотим обрамуванням.

Вістовий — два дубові листки золотого кольору на матово-зеленому тлі округлого щитика діаметром 3 см із золотим обрамуванням.

Звідун — три дубові листки золотого кольору на матово-зеленому тлі округлого щитика діаметром 3 см із золотим обрамуванням.

б) У Старшому Юнацтві:

Воїн — один дубовий жолудь золотого кольору на малиновому тлі округлого щитика діаметром 3 см із золотим обрамуванням.

Дружинник — два дубові жолуді золотого кольору на малиновому тлі округлого щитика діаметром 3 см із золотим обрамуванням.

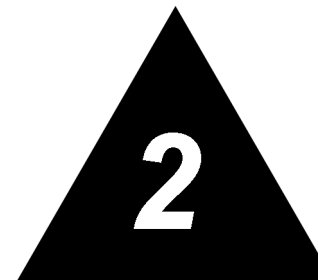
Відзнаки здобутих ступенів носить Молодше і Старше Юнацтво над правою кишенею сорочки однострою, нашиті паралельно, одна біля другої.

6. Відзнаки відбутих таборів Ю СУМ

Всі відбуті табори Молодшого і Старшого Юнацтва СУМ відмічають числами, начепленими на рівнобічних трикутних щитиках (форма шатра), розміром 4 см.

Білі числа, начеплені на зеленім трикутнім щитику, вказують на кількість відбутих таборів Молодшого Юнацтва СУМ. Такі ж числа на

малиновім трикутнім щитику — кількість відбутих таборів Старшого Юнацтва СУМ. Їх носить Юнацтво на правій кишені сорочки однострою, нижче кляпи.

Відзнака відбутих таборів

Табори, організовані з власної ініціативи членства, що їх програму і командний склад затвердила Булава Відділу*, теж дають право на відмічення їх на відзнаках відбуття таборів.

Крім цих, реєстраційного порядку таборових відзнак, дозволено носити окремі символи-відзнаки відбутих таборів. Їх виготовляє юнацтво з власної ініціативи і носить на лівій кишені сорочки однострою, нижче кляпи.

7. Відзнака I-го відзначення «Архистратиг Михайл»

Це витиснена в бронзі, на тлі стилізованого хреста, постать св. Архистратига Михайла — патрона СУМ. Розмір відзнаки: $4^{1/2} \times 3^{1/2}$ см. Відзнаку цю мають право носити тільки ті члени, що одержали I-ше відзначення і мають про це відповідну грамоту.

Відзнаку цю носять посередині лівої кишені сорочки однострою.

8. Відзнаки Самодіяльних гуртків

Дивись про Самодіяльні гуртки.

* Дивись стор. 229

Відзнака «Архистратиг Михайл»

9. Функційні відзнаки організаційно-виховного проводу Ю СУМ

а) У Молодшому Юнацтві СУМ:

- Виховник (Впорядник) Рою:
- Кущовий:
- Станичний:
- Заст. Станичного:

Носить шнурок для свистка, на лівому — аксельбанд, обидва матово-зеленого кольору.

б) У Старшому Юнацтві СУМ:

- Виховник (Впорядник) Рою:
- Виховник Куреня:
- Опікун Коша:

Носить шнурок для свистка, на лівому рамені — аксельбанд, обидва малинового кольору.

Булавний і всі члени Булави Відділу * Ю СУМ:

Носить шнурок для свистка, на лівому рамені — аксельбанд, обидва плетені з двох шнурків зелено-матового і малинового кольорів.

10. Відзнаки ступенів Впорядників Ю СУМ

Впорядники і Виховники, після здобуття відповідних ступенів або внаслідок заслуженої виховної праці, мають право носити відзнаки здобутих чи наданих їм виховних ступенів. Їх носять на правому рукаві сорочки однострою, на середині поміж ліктем і горішнім швом рукава. Ці відзнаки овальної форми, розміром 8 x 5 см із золотим обрамленням.

а) Впорядник I-го ступеня: на малиновому тлі золота емблема СУМ з полум'ям. Знизу є напис «Впорядник».

б) Впорядник II-го ступеня: на малиновому тлі золота емблема СУМ з полум'ям. Знизу є напис «Впорядник», а над емблемою — одна золота опаска.

Зразки вищенаведених відзнак подані в цьому Правильнику у відповідних кольорових ілюстраціях.

* Дивись стор. 229

СТУПЕНІ ВПОРЯДНИКІВ СУМ

І. СТУПЕНІ ВПОРЯДНИКІВ Ю СУМ

Розрізняють два ступені Впорядників: І-ий і ІІ-ий. Звання Впорядника І-го або ІІ-го ступеня здобувають, зазвичай, члени Старшого Юнацтва СУМ, що відповідають нижчеподаним вимогам.

1. Вимоги до Впорядника І-го ступеня:

- має виповнених 15 років життя;
- має відбутий вишкільний табір або курс для Впорядників І-го ступеня;
- має здобутий І-ий Ступінь Старшого Юнацтва СУМ;
- добре володіє українською мовою усно та письмово;
- має відповідно опанований матеріал з українознавства;
- добре вчиться в українській та в іншомовній школі**;
- має відповідний до віку горизонт знання, виховання і відповідний світогляд, який впливає з ідей СУМ;
- зразково поводить себе в організації СУМ і поза нею;
- є обізнаним з Правильником Ю СУМ;
- має засвоєні найважливіші практичні вміння: спорт, впоряд, майстрування, життя серед природи, перша (медична) допомога тощо;
- постійно читає і є обізнаним із доступною юнацькою виховною літературою та виданнями для Юнацтва СУМ;
- вміє користуватися бібліотекою та виховними підручниками (має продемонструвати ведення картотеки бібліографічних виписів з ділянки, що нею кандидат цікавиться);

** Дивись стор. 229

- провів при Виховникові Рою практично не менше 20-ти сходин Рою або рівноцінних їм інших занять (прогулянки, табір, екскурсії, самодіяльні гуртки тощо);
- виконує доручення Виховника Рою (Виховник Рою зобов'язаний доручати кандидатові виготовляти різні плани занять, як напр., підготовка екскурсій, мандрівок, сходин тощо);
- скласти іспит на Впорядника І-го ступеня.

Після успішно складеного іспиту, кандидат(-ка), стає Впорядником І-го ступеня і має право носити приписану відзнаку та вести допоміжну виховну працю з Роєм Молодшого чи Старшого Юнацтва СУМ, під наглядом дотичного Виховника.

2. Вимоги до Впорядника ІІ-го ступеня:

- має виповнених 16 років життя;
- має відбутий вишкільний табір або курс для Впорядників ІІ-го ступеня;
- має здобутий ІІ-ий ступінь Старшого Юнацтва СУМ.

Крім вимог як для Впорядника І-го ступеня, існують ще наступні вимоги:

- мати добре засвоєні дві ділянки практичних вмінь, так, щоб могли правильно їх провести з юнацтвом, напр., різні види спорту, впоряд, мандрівництво, таборування, перша (медична) допомога, різного роду майстрування, моделістика, плекання рослин, годування звірят тощо;
- як Впорядник І-го ступеня, успішно вести виховну працю з Роєм впродовж принаймні одного року;
- виконувати доручення Виховника Рою, як у випадку Впорядника І-го ступеня чи вищим виховно-керівним чинникам Ю СУМ та успішно проводити доручені виховні заняття (організація екскурсій, різних імпрез, сходин, мандрівок, змагань тощо);

- постійно читати і бути обзнайомленим з доступною юнацькою виховно-вишкільною літературою та виданнями для Юнацтва СУМ;
- вміти користуватися бібліотекою та виховно-вишкільними підручниками (має продемонструвати ведення картотеки бібліографічних виписів з ділянки, що нею кандидат цікавиться);
- скласти іспит на Впорядника II-го ступеня.

Після успішно складеного іспиту кандидат(-ка) стає Впорядником II-го ступеня і має право носити приписану відзнаку та самостійніше вести виховну працю з Роем Молодшого чи Старшого Юнацтва СУМ, під наглядом свого Кущового чи Виховника Куреня.

Відзнаки Впорядників

I-го ступеня

II-го ступеня

СИСТЕМА ЗДОБУТТЯ СТУПЕНІВ У ЮНАЦТВІ СУМ

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

А. МОЛОДШЕ ЮНАЦТВО СУМ

Молодше Юнацтво СУМ охоплює дітей у віці від 6-го до 13-го року життя включно.

Програми для сумівців з вікової категорії Молодшого і Старшого Юнацтва розплановані так, щоб Юнацтво мало нагоду здобувати знання, виробити почуття відповідальності та виховати провідницькі риси, відповідно до їхнього віку.

Зміст виховної праці для здобування юнацьких ступенів полягає в тому, щоб поступово розвивати елементи, вказані в “Особистості сумівця” (Правильник) та принципи, які закладені в законах та в основних засадах СУМ. Здобування ступенів не полягає в тому, щоб скласти один кінцевий іспит, але в заохочуванні до постійної участі у сходах, у наполегливій праці над собою, у поступовому набуванні знань та у виробленні провідницьких здібностей.

Оцінювання передумов і засвоєння Юнацтвом вимог для отримання відповідного ступеня проводиться постійно і послідовно, це триває протягом усього періоду дво- або трирічної систематичної праці в роях. Форма оцінювання включає всі моменти: чи є оцінена поведінка, чи враховано настанову та розвиток особистості. Способи оцінювання повинні бути відповідні до того, що оцінюється, себто можуть бути письмові або усні іспити як перевірка знання, а також послідовне спостереження. Отож, наголос оцінювання не повинен бути зроблений тільки на одному загальному письмовому іспиті, а радше на стеженні за досягненнями і виконанням вимог, що впливають зі ступенів. Тому виховникам потрібно мати практичні інструменти, щоб оцінювати пророблену працю, а також перевірити засвоєння Юнацтвом засадничих елементів з виховної програми відповідного ступеня.

I ступінь Молодшого Юнацтва Отрок

II ступінь Молодшого Юнацтва Вістовий

III ступінь Молодшого Юнацтва Звідуна

Відзнаки ступенів Молодшого Юнацтва СУМ

У цих вікових межах кожний молодший юнак(-чка) зобов'язаний(-на) здобути три ступені Молодшого Юнацтва СУМ.

I-ий ступінь Молодшого Юнацтва СУМ Отрока досягають юнаки(-чки) між 7 і 8 роками життя, маючи за собою один рік бездоганної праці в Молодшому Юнацтві СУМ в ступені члена-прихильника.

II-ий ступінь Молодшого Юнацтва СУМ Вістового досягають юнаки(-чки) між 9 і 10 роками життя, маючи I-ий ступінь Молодшого Юнацтва СУМ, складене «Слово» та один рік бездоганної праці в ступені Отрока.

III-ій ступінь Молодшого Юнацтва СУМ Звідуна досягають юнаки(-чки) між 11 і 13 роками життя, маючи II-ий ступінь Молодшого Юнацтва СУМ та один рік бездоганної праці в ступені **Вістового**.

Всі три ступені Молодшого Юнацтва СУМ включають у собі виховний матеріал, що розміщений в окремих точках передумов та у вимогах кожного ступеня зокрема.

Б. СТАРШЕ ЮНАЦТВО СУМ

Старше Юнацтво СУМ охоплює молодь у віці від 13-го до 18-го року життя. У цих вікових межах кожен старший юнак(-чка) зобов'язаний(-на) здобути два ступені Старшого Юнацтва СУМ.

I-ий ступінь Старшого Юнацтва СУМ Воїна досягають юнаки(-чки) між 13^{1/2} і 15 роками життя, маючи досягнений III-ій ступінь Молодшого Юнацтва СУМ, складену «Обітницю» і 1^{1/2} роки бездоганної праці в Старшому Юнацтві СУМ.

II-ий ступінь Старшого Юнацтва СУМ Дружинника досягають юнаки(-чки) між 16^{1/2} і 18 роками життя, маючи досягнений I-ий ступінь Старшого Юнацтва СУМ і 1^{1/2} року бездоганної праці в ступені **Воїна**.

I ступінь Старшого Юнацтва Воїн

II ступінь Старшого Юнацтва Дружинник

Відзнаки ступенів Старшого Юнацтва СУМ

Обидва ступені Старшого Юнацтва СУМ включають в собі виховний матеріал, відповідний до нижчеподаних аспектів:

- **Внутрішньо-організаційна діяльність.**
- **Праця над характером.**
- **Праця над світоглядом.**
- **Підготовка до життя.**
- **Життя серед природи.**

У всіх точках передумов та вимог кожного з поданих тут ступенів Молодшого і Старшого Юнацтва СУМ є наведені окремі фази духовного і фізичного розвитку та зацікавлення молоді, що стоять у прямій залежності від різного їх віку.

У залежності від статі (хлопці, дівчата) дозволяється, щоб окремі точки передумов та вимог на здобуття ступенів були частково модифіковані, не порушуючи при тому змісту, вартостей і кінцевого ефекту виховного процесу.

Загалом, кожен(-на) молодший(-ша) і старший(-ша) юнак(-чка), що хоче досягнути дотичний ступінь, мусить своєю поведінкою, працею, ідейним, організаційним, інтелектуально-світоглядним та практичним виробленням довести, що він (вона) відповідає всім передумовам і вимогам, згідно з нижчеподаними методичними напрямними досягнення юнацьких ступенів.

МЕТОДИЧНІ НАПРЯМНІ ПІД ЧАС ЗДОБУТТЯ ЮНАЦЬКИХ СТУПЕНІВ

Юнацькі досягнення — це означена кількість завдань, що їх має виконати юнак(-чка) у визначений час для підтвердження того, на якому рівні він (вона) пережив(-ла) і засвоїв(-ла) виховний матеріал та якою мірою він (вона) виробив(-ла) у себе ті прикмети, що відповідають цьому виховному матеріалові.

Вислід юнацьких досягнень залежить від способу і метод ведення виховної і самовиховної праці та від якості виховного матеріалу.

Під час тижневих сходин, збірок і мандрівок Рою, під час занять Самодіяльного гуртка та вищих організаційно-виховних клітин Відділу, юнацтво ознайомлюється методично і програмово з установленим для нього виховним матеріалом, переживає його в праці і в житті і так виробляє, оформлює і закріплює в себе певні риси характеру.

Впорядники і Виховники, мистецькі керівники та вищі керівні органи (Куща, Станиці, Куреня, Коша й Булави Відділу*), допомігши юнацтву створити відповідні умови для самовиховної праці, стежать за його самовиховною діяльністю і підтримують поступ його розвитку. Ця підтримка відбувається так, що Виховники у підготовчий час повинні дати поодиноким членам різні доручення, щоб на основі способу їх виконання встановити, якою мірою вони засвоїли виховний матеріал. На основі цього Виховник дає можливість юнацтву виявити і показати набуті вміння й чесноти перед особами, що не були зайняті безпосередньо у самовиховній діяльності юнацтва або дає можливість перевірити, чи поодинокі юнаки(-чки) відповідають вимогам дотичного іспиту, встановленого для даного ступеня.

У визначений час юнак(-чка) має підтвердити, в умовах реального життя, своїм зусиллям і працею, пережиттям і знанням, що він (вона) повністю засвоїв(-ла) встановлений виховний матеріал і вільно володіє навичками та вміннями, що відповідають всім вимогам.

Кожен Виховник Рою зобов'язаний усно або письмово, заздалегідь до перевірки знань, зголосити Кущовому чи Виховникові Куреня готовність свого Рою до здобуття ступенів.

Виховники та Керівник Відділу беруть на себе моральну відповідальність за ступінь підготовки юнацтва та за висліди.

Перевірку проводить **Комісія** у складі принаймні 3-х осіб. Її голову та інших членів покликає Булава Відділу (чи Команда табору) з рядів діючих Виховників Ю СУМ. Члени Комісії мають бути обізнані з ділянками вимог.

Комісія, згідно з ступеневими вимогами, має ствердити:

1. Рівень організаційної підготовки і дисциплінованості.

* Дивись стор. 229

2. Позитивність характеру і добру волю працювати над собою.
3. Добру поведінку і вміння співжити в гурті та спільноті.
4. Достатнє знання ідейних основ Юнацтва СУМ та рівень світоглядної сформованості.
5. Національну свідомість і його достатнє знання про Україну.
6. Фізичну вправність, його зарадність та сміливість, практичні вміння і рівень загартованості та підготовки до життя.

Все це Комісія перевіряє або стверджує з одного боку на основі інформацій Виховників та інших керівних членів Підвідділів, включно до членів Булави Відділу, з другого — на основі безпосередньої зустрічі з юнаком(-чкою) і виконання ним (нею) доручених завдань. При такій зустрічі членів Рою має бути присутнім **Виховник чи Впорядник** даного Рою.

Період, що в ньому юнак(-чка) відбуває кінцеву фазу перевірки, може тривати навіть два тижні або і довше, для того, щоб можна було створити реальні умови для виконання окремих завдань, та щоб юнак чи юначка мали час виконати всі встановлені для них вимоги і щоб Комісія мала можливість докладно й добре їх оцінити.

Юнацькі ступені, якщо йдеться про їхнє технічне проведення, не слід трактувати як шкільні іспити. Свої оцінки результатів і оцінку виконаних передумов та вимог Комісія формує на основі:

1. Думки батьків, Виховників, мистецьких керівників, керівників на роботі, товаришів та вищих керівних членів Підвідділів, включно до членів Булави Відділу.
2. Книг Рою, Самодіяльного Гуртка, особових листків тощо.
3. Особистих розмов з юнаком на різні теми, особистих спостережень (чистота, охайність, акуратність, точність, старанність, зарадність тощо).
4. Спостереження виконуваних завдань спільно Роєм, Кущем чи Куренем, табором тощо.
5. Виконаного доручення, завдання чи якоїсь окремої роботи.

6. Відвідин кандидатів дома, в інтернаті, на таборі тощо.
7. Перегляду особистого виряду (на таборі, мандрівці), перегляду бібліотеки, шкільних записників, особистих збірок-колекцій тощо.
8. Теоретичної перевірки — питань і відповідей теоретичного порядку.
9. Перевірки виконаних практичних вимог.

Найкраще відбувати або досягати окремі точки ступенів у таборах або під час довшої мандрівки чи мандрівного табору.

В основному досягнення повинні відбуватися гуртками (цілим або частиною Рою), а тільки у виняткових випадках — індивідуально. Для перевірки й оцінки організаційної виробленості, загартованості в житті серед природи та цінності юнака(-чки) як члена гурту, рекомендовано використовувати під час перевірки форми ігор, вправ, гуртових змагань тощо. Для перевірки обсягу знання та праці над світоглядом (особливо, якщо йдеться про старше юнацтво), слід проводити досягнення ступенів за принципом індивідуальних питань-відповідей в присутності цілого Рою. Кожний член такого гуртка має бути готовим відповідати на поставлене питання, якщо його друг (подруга) не дав(-ла) задовільної відповіді і якщо Комісія до відповіді запросить його (її). Така метода проведення здобуття ступенів активізує цілий гурток і дає змогу поодиноким його членам закріпити своє знання чи навчитися того, що вони дотепер не дуже розуміли або не знали.

Зразкове досягнення ступенів треба класифікувати окресленнями **зразково** (визначні результати), дуже добре, **успішно** (пересічні результати) або **неуспішно**, уникаючи будь-яких посередніх оцінок або шкільних термінів.

Після досягнення ступенів юнакам(-чкам) вручають посвідку та відзнаку здобутого ступеня. Це добре робити під час ватри, на ширших сходинах Підвідділів або під час іншого урочистого зібрання (напр., на апелі Відділу)*.

Бажано, щоб Рої, всім гуртом, готувалися і досягали ступені та спільно були номіновані й одержували посвідки та відзнаки здобутих ступенів.

* Дивись стор. 229

ПЕРЕДУМОВИ ТА ВИМОГИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ СТУПЕНІВ

А. І-ий ступінь молодшого юнацтва СУМ

Отрок

Передумови:

1. Має за собою один рік бездоганної праці в Молодшому Юнацтві СУМ.
2. Точно відвідував сходи й заняття свого Рою та вищих організаційно-виховних клітин Відділу.
3. Має вирівняні членські вкладки.
4. Виконав самостійно та з гарним вислідом якусь добровільну працю для СУМ, для школи або для дому.
5. Вміє розмовляти українською мовою.
6. Вміє молитись по-українськи і ходить до Церкви.
7. Виявляє добрі успіхи в початковій школі.
8. Є учнем української школи і має там гарні успіхи**.
9. Чемний і слухняний, вміє привітатися і попрощатися зі старшими та виховниками.
10. Охайний і в чистому одязі приходить на заняття Рою, Самодіяльного гуртка тощо.
11. Витримає пробу фізичної вправності: руханка і впоряд.

Вимоги (на здобуття ступенів:)

1. Знає, що таке Рій Молодшого Юнацтва СУМ.
2. Вміє пояснити, чому треба молитися і чому треба слухати батьків та виховників.
3. Розуміє значення слів «Україна», «українець» та розкаже, як виглядає український національний герб і прапор.

** Дивись стор. 229

4. Має загальні знання про Україну: а) столиця (назва, розташування і населення), б) місцевість походження батьків і в) дві найбільші ріки, моря і гори України.
5. Знає 3 українські вірші, 3 українські пісні і 3 українські казки або перекази.
6. Вміє пояснити: а) чому треба митися зранку і ввечері, чистити зуби, мити руки після занять і перед їжею, а ноги перед сном, б) чому треба готувати чистий одяг і взуття звечора і в) чому треба тримати лад і порядок в кімнаті, в школі і в домі.
7. Вміє послуговуватися годинником для визначення часу і користуватися телефоном.
8. Вміє подати особисті дані (ім'я та прізвище власне й батьків, дату народження, адресу, номер телефону) та ім'я і прізвище виховника і його адресу.
9. Знає, які небезпеки загрожують і як уберегтися від: вогню, газу, горючих рідин, електрики, води, спеки, холоду, вуличного руху тощо.
10. Вміє назвати декілька рослин, квіток, дерев, птахів і декілька звірят та розкаже дещо про кожну з них.
11. Вміє продемонструвати якусь вмілість з мистецтва, виявляючи зацікавлення в одній із ділянок: спів, гра на музичному інструменті, рисування, малювання, танок, декламування, фізичні вправи тощо.

II-ий ступінь молодшого юнацтва СУМ

Вістовий

Передумови:

1. Має здобутий I-ий Ступінь Молодшого Юнацтва та один рік бездоганної праці в Молодшому Юнацтві в ступені Отрока.
2. Точно та обов'язково відвідував заняття і сходи Рою та заняття вищих організаційно-виховних клітин свого підвідділу.

3. Має вирівняні членські вкладки.
4. Успішно відбудув одну мандрівку пішки (близько 5 км).
5. Успішно відбудув двотижневий табір Молодшого Юнацтва СУМ в ступені Отрока.
6. Виконав самостійно найменше три добровільні праці для СУМ, для школи або вдома, та спільно, всім Роєм, одну корисну роботу для СУМ, — все з гарним успіхом.
7. Ходить до Церкви і виконує приписані релігійні практики свого віровизнання.
8. Вміє розмовляти, читати і писати по-українськи.
9. Відзначається добрими успіхами в початковій школі.
10. Виявляє добрі успіхи в початковій школі. Є учнем української школи і має там гарні успіхи**.
11. Чемний і слухняний, вміє гідно поводитися в товаристві старших і своїх ровесників, дома та в громадських місцях (на вулиці, в парку, в Церкві, у школі, в театрі, у транспорті тощо).
12. Правдомовний і старається бути точним та обов'язковим.
13. Дбає про охайність та чистоту тіла й одягу однаково під час занять дома, в школі, в домі, як і в час дозвілля.
14. Є діяльним членом одного з Самодіяльних гуртків Відділу.
15. Витримає пробу фізичної вправності: руханка, впоряд, біг і стрибки.

Вимоги (на здобуття ступенів:)

1. Знає загально, що таке Молодше Юнацтво СУМ.
2. Вміє пояснити, чому треба бути вірним Богові і Україні.
3. Вміє пояснити значення дружби і товарищескості у співжитті та праці членів Рою та Самодіяльного гуртка.
4. Вміє співати український національний гімн та знає, як треба поводитися під час його виконання.
5. Вміє намалювати та визначити кольори українського національного герба і прапора.

* Дивись стор. 229

6. Має загальні відомості про Україну і вміє показати на мапі: а) положення України, б) важливі річки, гори, міста і моря України, в) кількість населення України, і г) природні багатства України.
7. Знає 5 українських пісень, 5 українських віршів та 5 українських переказів-казок.
8. Знає загально про 6 визначних постатей з історії України, по дві з кожної доби: княжої, козацької та найновішої.
9. Знає, хто такі Тарас Шевченко, Леся Українка та Іван Франко.
10. Вміє і знає, як поводитися за столом під час їжі.
11. Розкаже, як розкладає свій час на денні заняття, гру і відпочинок.
12. Знає елементарні основи першої медичної допомоги: обмиття і перев'язка пальця чи малих ран тощо.
13. Вміє зарадити собі в окремих випадках (пришити гудзик, зашити дірку в одязі), вміє володіти молотком, пилкою, дрелькою тощо та знає 5 елементарних вузлів.
14. Вміє шнурувати черевики, в'язати краватку, обв'язати пакунок, зв'язати розірваний шнурок та вкоротити його.
15. Вміє подати інформацію та знає адресу найближчих українських інституцій в його околиці: Церква, школа, дімівка СУМ тощо.
16. Вміє визначити чотири сторони світу за допомогою компасу і за природними ознаками та вкаже їх на мапі.
17. Вміє прочитати 5 слідів (людини, звірят, птахів та різних транспортних засобів) і визначить їх напрям.
18. Має засвоєні основні відомості з теренознавства.
19. Вміє назвати дві рослини і дві квітки, три дерева, трьох птахів і п'ять тварин.
20. Подасть короткий опис своєї праці, занять і досягнень в Самодіяльному гуртку.
21. Коротко розкаже про користь і потребу приналежності до Юнацтва СУМ.

III-Й СТУПІНЬ МОЛОДШОГО ЮНАЦТВА СУМ

Звідун

Передумови:

1. Має здобутий II-ий Ступінь Молодшого Юнацтва та один рік бездоганної праці в Молодшому Юнацтві в ступені Вістового. Точно й обов'язково відвідував заняття і сходи Рою та заняття вищих організаційно-виховних клітин свого підвідділу.
2. Вміє виконувати в рамках Рою або Самодіяльного гуртка обов'язки одного з діловодів.
3. Має вирівняні членські вкладки і заощаджену суму грошей у банку, якої вистачить для однотижневого таборування.
4. Успішно відбудув дві мандрівки, від 5-ти до 8-ми км, кожна в різні пори року.
5. Успішно відбудув двотижневий табір Молодшого Юнацтва в ступені Вістового.
6. Успішно виконав спільно з Роєм три добровільні праці, доручення, завдання чи обов'язки для блага СУМ або української спільноти.
7. Вільно говорить, читає і пише по-українськи.
8. Ходить до Церкви і виконує приписані релігійні практики свого віросповідання.
9. Виявляє добрі успіхи в початковій школі.
10. Є учнем української школи і виявляє в ній гарні успіхи**
11. Допмагає батькам з хатньою роботою.
12. Чемний, коректний та ввічливий у поведінці з молодшими, ровесниками та старшими, а стосовно німеччин, кволіх і хворих — лицарський.
13. Правдомовний, точний та обов'язковий.
14. Дбає про гігієну тіла, чистоту одягу, про лад і порядок у власній кімнаті та в різних приміщеннях, що в них перебуває, працює чи бавиться.

* Дивись стор. 229

15. Орієнтується в терені, де проживає, в радіусі 5 км та знає і вміє подати інформацію про найважливіші українські установи на цій території.
16. Виявляє зацікавлення і творчо проявляє себе в одному із Самодіяльних гуртків на терені Відділу.
17. Запланував і успішно провів з Роєм одну кімнатну гру та одну теренову гру.
18. Провів на сходинах свого Рою одну гутірку і розказав якесь повчальне оповідання.
19. Витримає іспит фізичної вправності, приписану відповідному вікові і статі: рання руханка, впоряд з Роєм, може переписати відстань 50 м, вправно їздить на ковзанах, лижах або велосипеді тощо.

Вимоги (на здобуття ступенів:)

1. Знає, що таке Молодше Юнацтво СУМ та вміє пояснити організаційну побудову Відділу Ю СУМ.*
2. Вміє пояснити назву свого Рою, розповісти про патрона Осередку та про місто, ім'ям якого названо Відділ.
3. Знає напам'ять і пояснить закони Молодшого Юнацтва СУМ.
4. Знає напам'ять і пояснить «Обітницю» Юнацтва СУМ, святковий і повсякденний привіт, гасло СУМ, знає відзнаки членів Юнацтва СУМ та вміє намалювати емблему СУМ.
5. Вміє співати український національний гімн, вміє намалювати та пояснити форми й кольори українського герба і прапора. Знає, як треба поводитися під час виконання національного гімну, підняття і знімання прапора зі щогли та вміє віддати йому честь.
6. Має загальні відомості про Україну та вміє показати на мапі:
 - а) положення України та її кордони з сусідніми державами;
 - б) найважливіші річки, низини, гори, височини, півострови, озера, моря і міста України;
 - в) знає про природні багатства України і де вони розташовані;
 - г) населення України та її найбільших міст.

* Дивись стор. 229

7. Знає загально про 15 визначних постатей з історії України, по декілька з кожної доби.
8. Прочитав і вміє переповісти короткий зміст 5-х українських історичних оповідань та 5 українських книжок інших жанрів юнацького спрямування.
9. Знає життєписи Тараса Шевченка, Лесі Українки та Івана Франка і знає загально про їхню творчість та вміє задекламувати напам'ять по одному поетичному творові згаданих поетів (короткі вірші).
10. Вміє співати по три пісні: стрілецькі, повстанські, народні та молодечо-юнацькі.
11. Вміє танцювати два українські народні танки.
12. Знає і може розповісти та подасть дату 2-ох найважливіших українських національних річниць, напр., 22-го січня — День самостійності і соборності України, травень — Свято Героїв, 1-го листопада, 30-го червня і т. п.
13. Вміє розказати про українські різдвяні й великодні звичаї та знає як колядувати, а дівчата – як щедрувати і виводити гаївки.
14. Знає місце праці батька або/і матері, ім'я та прізвище домашнього лікаря та номер телефону пожежної сторожі й поліції.
15. Знає найосновніші вимоги доброї поведінки вдома, в товаристві і в громадських місцях.
16. Вміє пояснити потребу планового розподілу часу для занять і обов'язків та для забав, ігор чи культурної розваги.
17. Вміє надати першу допомогу в легких випадках: зомління, кровотечі з носа, вміє зав'язати малу рану, витягнути комашку та інше забруднення з ока, вміє витягнути скалку зі шкіри та знає, в яких випадках треба покликати лікаря чи медсестру.
18. Знає небезпеки від рослин і звірят у своїй околиці та вміє їм протидіяти.
19. Знає дещо про основні роди терену (ліс, поле, гори, мочарі тощо) та вміє поводитися в ньому під час мандрівки, гри і таборування.

20. Вміє визначити сторони світу за компасом і за розташуванням зірок (Великий і Малий Віз, Оріон тощо), за розташуванням поростів і моху на деревах тощо.
21. Знає основи картографії і вміє читати польові мапи.
22. Вміє розрізнити 10 слідів (людини, звірів, птахів та різних транспортних засобів) на снігу, на шосе, на лісових дорогах тощо, та визначить напрям цих слідів.
23. Розкаже про працю Самодіяльного гуртка, до якого належить та про свої успіхи в ньому.
24. Назве й опише 3 рослини або квітки, 3 дерева, 3 птахів і 8 тварин та скаже, які з них ростуть чи живуть в Україні.

Б. І-Й СТУПІНЬ СТАРШОГО ЮНАЦТВА СУМ

Воїн

а. ВНУТРІШНЬО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Передумови:

1. Має здобутий III Ступінь Молодшого Юнацтва, складену «Обітницю» та півтора роки бездоганної праці в Старшому Юнацтві СУМ.
2. Точно й обов'язково відвідував заняття і сходи Рою та вищих організаційно-виховних клітин свого Підвідділу.
3. Має вирівняні членські вкладки і ощадну книжечку із сумою грошей, достатньою для двотижневого таборування.
4. Зуміє виконати в рамках Рою або в Самодіяльному гуртку чи в Проводі Куреня або Коша обов'язки одного з діловодів або бути помічником Виховника чи Впорядником.
5. Підкорюється наказам і виконує доручення своїх керівників, а маючи нагоду керувати іншими й наказувати, не надуживає своїми правами.

6. Відбув із задовільним успіхом три мандрівки в терен понад 8 км, в різні пори року, в тому числі одну мандрівку з нічлігом у терені. Вміє самостійно пакувати наплечник і знає, що і який мандрівний чи таборовий виряд потрібно з собою взяти.
7. Відбув двотижневий табір старшого юнацтва із задовільним успіхом.
8. Вміє провести впоряд з Роєм і Куренем, вміє провести збірку Рою або Куреня, звітувати зверхникові і відпровадити частину на місце занять. Виконував обов'язки хорунжого, брав участь у запаленні ватри, відбув 1-2 почесні стійки тощо.
9. Запланував і успішно провів з Роєм 2 кімнатні гри і 2 гри в терені.
10. Брав активну участь у підготовці найменше трьох різних імпрез: концерт, виставка, різні свята, коляда, змагання, марші тощо.
11. Здобув відзнаку фізичної вправності, приписану відповідному віковій і статі та постійно тренується в одному з видів літнього і зимового спорту.
12. Творчо проявляє себе в Самодіяльному гуртку і має гарні успіхи.
13. Брав активну участь в Курінній або Кошовій Раді.
14. Приєднав бодай одного кандидата до Юнацтва СУМ.

Вимоги:

1. Знає завдання і мету Юнацтва СУМ та вміє пояснити його організаційну побудову.
2. Вміє пояснити назву свого Рою, знає життєпис патрона Осередку і подасть основні дані про місто, ім'ям якого названо Відділ.
3. Знає напам'ять і пояснить закони Юнацтва СУМ та привіти і гасло СУМ.
4. Пояснить «Світоглядно-виховні положення» Юнацтва СУМ та «Прикмети особистості сумівця».
5. Вміє намалювати та означити форми і кольори сумівської емблеми й прапору та знає, як і де їх уживати.

6. Знає порядковість юнацьких ступенів і знає всі функційні відзнаки, що існують в Юнацтві СУМ та в СУМ.
7. Виготовить і подасть докладний план сходин Рою, план мандрівки Рою та порядок занять дня на таборі.
8. Розповість про історію СУМ в Україні.

6. ПРАЦЯ НАД ХАРАКТЕРОМ

(Передумови і вимоги зобов'язують все Юнацтво СУМ, що здобуває I-ий і II-ий Ступінь Старшого Юнацтва)

1. Свідомий своєї національної гідності і приналежності до української нації та її культури, гідно боронить на кожному кроці, а особливо в чужому середовищі, добре ім'я України і правду про неї. Гордиться українською мовою, піснею, мистецтвом, релігійними обрядами, народним одягом, сумівським одностроєм тощо.
2. Знає, як поводитися в обороні особистої і національної честі та вміє шанувати честь інших.
3. Чемний, виконує доручення і накази своїх батьків, виховників і керівників, а стосовно своїх підлеглих і молодших юнаків, якими керує, є братерським і товариським.
4. Обов'язки і працю ставить на перший план, а вільний від занять час використовує на корисні ігри і забави та на культурне дозвілля і розваги, читання добрих книжок тощо.
5. Заняття дня, гри і відпочинок організовує за певною системою і порядком, плануючи їх заздалегідь.
6. Шанує працю, як творчий вияв людини, полегшуючи обов'язки своїх батьків чи опікунів допомогою їм у праці, в міру своїх сил.
7. Виробляє силу волі, спрямовує її на добрі вчинки та готується до твердого життя.
8. Є обов'язковим, коректним, точним та солідним у виконанні своїх занять та обов'язків і чинить так, щоб бути добрим прикладом для своїх товаришів.

9. Старається всюди робити добрі діла і не бажає та не робить кривди своїм ближнім, звірятам і рослинам.
10. Чесний стосовно інших і до себе. Правдомовний, має відвагу признатися у власних вчинках, рівно ж як і в помилках чи шкідливих діях та вміє чесно і гідно виправити вчинене зло.
11. Скромної думки про себе і про свою цінність. Ніколи не хвалиться своїми вчинками чи досягненнями.
12. Урівноважений, знає в усьому міру і постійно вправляється в пануванні над собою і над своїми пристрастями.
13. Старається постійно бути веселим, бадьорим, життєрадісним і доброї думки про майбутнє.
14. Довів, що вміє по-дружньому жити і співдіяти з товаришами. Чемний, коректний та ввічливий у поведінці з молодшими. Чемний та уважний зі старшими і вміє допомогти їм. Відважний та вміє захистити скривджених, а стосовно немічних, кволих і хворих — лицарський.
15. Відзначився суспільницькими рисами і засвідчить найменше 10 добровільно виконаних обов'язків (завдань або допоміжних робіт), виконаних безкорисно для своїх ближніх: допомога товаришам у науці, прислуга й допомога дома, у школі, в Церкві, прикрашання домівки, допомога при розбудові оселі, участь у збірках на добродійні, національно-благодійні і культурно-освітні чи наукові цілі тощо.

В. ОБСЯГ ЗНАНЬ ТА ПРАЦЯ НАД СВІТОГЛЯДОМ

Передумови:

1. Говорить вільно українською мовою, читає і пише, по-можливості, без помилок.
2. Ходить до Церкви і виконує релігійні практики свого віровизнання.
3. Виявляє добрі успіхи в школі.
4. Є учнем середньо-шкільних курсів українознавства, а де немає

таких курсів, то заочно, з допомогою батьків та виховників систематично опрацьовує відповідні українознавчі матеріали.

5. Прочитав і подасть список лектур з коротким змістом 10-ти творів української літератури для молоді, наприклад, таких авторів: Т. Шевченко, Марко Вовчок, М. Гоголь, П. Куліш, С. Руданський, І. Нечуй-Левицький, М. Коцюбинський, І. Франко, Леся Українка, Б. Грінченко, А. Кащенко, С. Васильченко, А. Чайковський, О. Кобилянська, В. Стефаник, К. Гриневич, О. Маковей, Б. Лепкий, Л. Мосендз, С. Черкасенко, Ю. Липа, Н. Королева, О. Мак, Ю. Тис, С. Хрін, М. Боеслав та сучасних авторів.
6. Передплачує і читає видання та журнали для Юнацтва СУМ й інші національно-виховні періодики для української молоді та збирає і зберігає їх у своїй бібліотеці.
7. Цікавиться якоюсь ділянкою життя, науки або мистецтва і веде 1-2 збірки (колекцію) різних предметів з ділянки свого зацікавлення (колекція поштових значків, монет і банкнотів, метеликів, комах, мінералів, репродукцій мистецьких картин, репродукцій краєвидів України, її окремих земель, міст, колекція географічних карт України, репродукція портретів визначних постатей та історії України, письменників, митців тощо).
8. Провів на сходинах свого Рою дві гутірки і розказав два повчальні оповідання або виступив на святкових сходинах Відділу чи при ватрі з самостійною мистецькою точкою, завжди із задовільним успіхом.
9. Брав участь найменше двічі в мистецьких виступах Відділу (хор, сценка, декламація, танок тощо).
10. Виконав найменше двічі почесний обов'язок в однострої, з приводу релігійного або національного свята чи іншої національно-культурної імпрези.

Вимоги:

1. Знає слова і мелодію українського національного гімну («Ще не вмерла України»), сумівського гімну («Вгору прапори») і релігійних пісень («Боже Великий, Єдиний...» і «Боже, вислухай благання...») та вміє їх співати.

2. Знає та вміє намалювати й пояснити форми і кольори українського національного герба і прапора. Знає і опише два (довільні) крайові герби окремих частин України. Знає та вміє користуватися національним гербом і прапором при різних нагодах релігійних і національно-культурних імпрез та вміє віддати їм пошану.
3. Має основні відомості про українську землю: а) положення України, її етнографічні та сучасні державні кордони з сусідніми країнами, б) фізичні властивості терену (річки, озера, моря, острови, пів-острови, гори, височини, низини), в) господарство України (корисні копалини, промисловість, хліборобство, торгівля), г) адміністративний поділ на області і населення України — загально — та населення окремих міст.
4. Знає, скільки українців є в цілому світі, себто на рідних землях і по інших країнах, а зокрема в країні поселення юнака(-чки), та знає найвідоміші факти і прояви нашого організованого життя, як і причини нашого розселення.
5. Знає основні події і визначні постаті різних періодів української історії, включно до історії Визвольних змагань українського народу останніх десятиліть.
6. Загально знає літературну творчість Т. Шевченка, Лесі Українки, І. Франка та їхню суспільно-громадську діяльність і значення їх творчості в процесі національного відродження України.
7. Знає життєпис 3-х інших представників української культури чи суспільно-громадських діячів 19-20 століть. Вміє розповісти про їхні діла і творчість, їх значення чи роль в українському житті.
8. Загально знає про українське народне мистецтво та знає основні його роди й ділянки: вишивки, різьба, писанки, килими, танці, співи тощо. Знає основні роди української усної творчості: обрядові і народні пісні, історичні думи, перекази, приказки, повір'я.
9. Вміє співати 5 колядок, 5 українських маршових пісень та 5 інших пісень (народні, жартівливі).
10. Розповість про три важливі українські народні звичаї і традиції з приводу окремих свят: Новий Рік, Різдво, Йордан, Великдень,

Зелені Свята, Івана Купала, обжинки, св. Андрія, св. Миколая тощо.

11. Має загальні відомості про сусідні з Україною народи, про їх культуру і життя та взаємини з Україною в історичному минулому і сучасному.
12. Загально знає про культуру, звичаї, обряди, історичне минуле та географічне розташування країни свого поселення, двох європейських та двох позаєвропейських народів чи країн і оповість про них на підставі прочитаного та власних спостережень.

г. ПІДГОТОВКА ДО ЖИТТЯ

Передумови і вимоги:

1. Вміє написати і переслати та написав вже щонайменше 10 листів до батьків, рідних, учителя, виховника та товариша(-ки).
2. Вміє переслати в різні країни світу посилку, гроші або листа, кур'єрською, авіа чи звичайною поштою або переказати якусь суму експресом.
3. Знає азбуку Морзе; вміє користуватися засобами зв'язку далекої відстані (телефон, телеграф) та орієнтується в розкладі транспорту (автобус, поїзд, літак).
4. Вміє самостійно зробити закупі речей щоденного вжитку кількістю до 20 предметів.
5. Зарадний і вміє самостійно поремонтувати принаймні дві ужиткові речі, що зломалися (напр., завіси шафки чи вікна, ручку чи замок до дверей, частини велосипеда, власний одяг, взуття, таборовий або спортивний інвентар тощо).
6. Спеціалізується в якійсь ділянці практичних занять, опановуючи якийсь фах або вміння (столярство, механіка, оправа книжок, радіо, шиття, годування тварин тощо).
7. Знає основні правила гігієни, дбає про чистоту тіла і одягу, дбає про лад і порядок у власній кімнаті та в різних інших приміщеннях, в яких перебуває і працює.

8. Знає 5 основних медикаментів та їх застосування; вміє зробити 3 типи перев'язок, вміє приладити носі та знає, як робити штучне дихання і в яких випадках треба покликати лікаря.
9. Добре знає терен, в якому проживає, радіусом 15 км, та вміє подати інформацію про всі українські установи, як і про різні інші помітні місця в цьому терені, щоб, у випадку потреби, стати провідником.
10. Крім української мови і мови країни перебування вивчає ще одну чужу мову усно і письмово.

г. ЖИТТЯ СЕРЕД ПРИРОДИ

Передумови і вимоги:

1. Знає основні правила перебування в природі і правила переходів терену в різні пори року.
2. Вміє маскуватися в різному терені в різний час дня і пори року, під час переходів та відпочинку (засідка, таборування) і знає, що робити, коли заблукав.
3. Вміє збудувати в різному терені і з різного матеріалу сховище від дощу та вітру і знає, як заховатися під час бурі та грозовиці.
4. Вміє вилізти на листяне або хвойне дерево для самооборони, спостереження тощо, та вміє облаштувати місце поміж гіллям і звідти обстежувати терен та подати про це звіт.
5. Вміє підібрати місце для нічлігу, знає де і як треба розбити шатро та вміє підготувати його до вжитку. Вміє скласти намет і знає, як залишити місце після таборування.
6. Вміє різними засобами розпалити вогонь та розпалити і погасити ватру. Вміє збудувати вогнище (з каменів або для підвішування казана) та зварити принаймні одну страву.
7. Знає різні роди знакування в терені. Вміє зорієнтувати карту з допомогою компасу або бусолі, сонця й годинника, зірок і вміє читати карту та зробити загальний план якогось відтинку терену.

8. Вміє привести Рій на точно означене місце в терені, як і за поданою адресою в незнайомій йому частині міста.
9. Знає основи теренознавства і спільно з Роєм збудував кладку або місток через потік, таборову браму, спостережну вежу тощо.
10. Запам'ятає і вміє описати спостережені в терені, на вулиці чи в якомусь приміщенні речі, предмети і події.
11. Вміє наслідувати звуки кількох птахів або звірів, голос яких може служити засобом зв'язку або сигналом наступу чи перестороги, не видаючи присутності людини.
12. Вміє розпізнати 5 слідів домашніх і 5 слідів диких звірів, 5 слідів транспортних засобів і сліди людини та визначить їхній напрям і давність.
13. Знає про найпоширеніші небезпеки в природі: отруйні і небезпечні рослини, овочі і гриби, звірів, плазунів і комах. Знає про небезпеки терену: трясовиння, вири, електричні дроти високої напруги, залізничні лінії, автостради тощо. Вміє описати чи помітити небезпеку і знає, як уберігатись і як їй протидіяти.
14. Назве і схарактеризує, подаючи застосування і корисність, 5 рослин або лікарські рослини, 5 дерев, 3 рибини і 10 тварин та скаже, котрі з них ростуть чи живуть в Україні.

II-ий ступінь старшого юнацтва СУМ

Дружинник

а. ВНУТРІШНЬО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Передумови:

1. Має здобутий I-ий Ступінь Старшого Юнацтва та має півтора роки бездоганної праці в Старшому Юнацтві СУМ у ступені Воїна.

2. Точно й обов'язково відвідував заняття і сходи Рою та вищих організаційно-виховних клітин Відділу.
3. Має вирівняні членські вкладки і заощаджену суму грошей у банку, якої вистачить для тритижневого таборування.
4. Виконав в межах Рою, Коша, Куреня, або в Самодіяльному Гуртку обов'язки одного з діловодів і рівночасно працював з молодшими юнаками як Впорядник, Інструктор чи Виховник протягом одного року.
5. Допомігав організувати і готувати табір, мандрівку та виконував інші обов'язки і завдання провідницького порядку: був Обозним або його заступником, черговим у таборі тощо.
6. Успішно відбув 3 мандрівки в терен (понад 15 км кожна) у різні пори року, в тому числі 2 мандрівки з нічлігом у терені. Вміє самостійно спакувати в наплечник повний мандрівний чи таборовий виряд.
7. Має за плечима сумарно два з половиною місяці таборування, в тому числі два тижні вишкільного табору різних ступенів і один тиждень мандрівного табору, всі відбуті із задовільним успіхом.
8. Постійно працює над собою, спеціалізуючись (вправляючись) у праці з Юнацтвом, по лінії своїх зацікавлень, як Виховник, Впорядник, Інструктор (спорт, танці, ігри і забави), диригент, керівник імпрез тощо.
9. Знає впоряд і вправно проводить його з Роєм, Куренем тощо, включно до Відділу. Знає різні форми звітування і вміє відбирати звіти.
10. Запланував і провів з Роєм і Куренем (чи Кущем) по дві теренові гри та дві спортивні гри і оцінював (судив) їх правильне виконання.
11. Із задовільним успіхом брав участь у двох теренових змаганнях, кожен з яких мав принаймні по 4-5 контрольних пунктів.
12. Здобув відзнаку фізичної вправності, приписану відповідному вікові і статі компетентним спортивним чинником, та за змогою тренується у двох літніх і двох зимових видах спорту.

13. Творчо проявляє себе в двох Самодіяльних гуртках і має там гарні успіхи.
14. Брав активну участь у роботі Курінних або Кошових Зборів, беручи слово в дискусії, при обговоренні окремих питань.
15. Приєднав одного кандидата(-тку) до Юнацтва СУМ і допоміг йому (їй) оформитися в члени. Приєднав одного симпатика виховної праці нашої Спілки з-поміж старших громадян.

Вимоги:

1. Ознайомлений із «Правильником СУМ», пояснить його організаційну побудову.
2. Знає завдання і головну виховну мету Юнацтва СУМ та пояснить їх словами.
3. Знає вимоги і порядковість юнацьких ступенів та функційні відзнаки СУМ.
4. Знає напам'ять і пояснить зміст «Приречення». Знає і пояснить привіти СУМ, закон Старшого Юнацтва СУМ, гасло, «Світоглядно-виховні положення Ю СУМ» та «Прикмети особистості сумівця».
5. Вміє накреслити та пояснити форми і кольори сумівської емблеми й прапору та знає, як і де їх вживати.
6. Знає мелодію і слова трьох юнацьких пісень СУМ та знає коли, де і при яких нагодах їх співати.
7. Вичерпно пояснить назву свого Рою, знає життєпис патрона Осередку і подасть основні дані про місто, ім'ям якого названо Відділ.
8. Подасть звіт із 3-ох відбух ним мандрівок у терен та з одного відбутного вишкільного табору.
9. Оповідь про найосновніші форми і засоби праці в Юнацтві СУМ: сходини Рою, Куреня, Коша, заняття Самодіяльних Гуртків, імпрези, концерти, спортивні змагання, прогулянки, мандрівки, теренові змаги, ігри й забави, вечірки, табори, курси, семінари тощо та скаже, які прикмети духу й тіла виховують окремі заняття, чи яке їх завдання.

10. Оповідь про патрона СУМ св. Архистратига Михаїла та про його культ і традиції в житті українського народу.
11. Оповідь про історію і розвиток СУМ в Україні та на еміграції.
12. Знає особовий склад діючих крайових та світових керівних органів СУМ.

6. ПРАЦЯ НАД ХАРАКТЕРОМ

(Ті самі передумови і вимоги, що на I-ий ступінь Старшого Юнацтва, розділ «Б», точки від 1-15 включно. Стор. 164).

в. ОБСЯГ ЗНАНЬ ТА ПРАЦЯ НАД СВІТОГЛЯДОМ

Передумови:

1. Знає, пише і говорить вільно українською мовою.
2. Ходить до Церкви і виконує всі приписані релігійні практики свого віровизнання.
3. Виявляє добрі успіхи в школі чи в іншому закладі, де здобуває освіту чи практичний фах.
4. Є учнем середньошкільних курсів українознавства, а де немає таких курсів, то заочно, з допомогою батьків і виховників, систематично опрацьовує відповідні українознавчі матеріали.
5. Прочитав і подасть список 10 творів українських авторів, в яких чітко виступають проблеми: національного визволення і самостійності України, суспільно-політичні питання та питання духовності й культури України. Рівнож подасть список прочитаних 5 наукових розвідок, статей, чи монографій з обсягу української історії, літератури, військової справи, різних видів мистецтва.
6. Постійно читає українську національну пресу, видання СУМ та журнали для Юнацтва СУМ, як і іншу національно-виховну періодику для української молоді та зберігає їх у своїй бібліотеці.

7. Цікавиться якоюсь ділянкою життя, науки, мистецтва, техніки, спорту і творчо виявляє себе в тому напрямі, з користю для себе і для СУМ, здобуваючи при тому гарні успіхи.
8. Провів гутірку або читав доповідь на довільну тему з українознавства і українського життя, на зборах Відділу, на таборі, в школі серед чужоземців тощо, завжди із задовільним успіхом.
9. Написав короткий допис, статтю чи репортаж про працю в Юнацтві СУМ до української газети (юнацькі сторінки) чи до юнацького журналу.
10. Бував найменше в 3-ох інших, віддалених від місця проживання, Осередках чи місцевостях, де живуть і організовано діють українці; зустрічався і спілкувався з ними та бачив їхні досягнення, обставини життя і праці.

Вимоги:

1. Знає слова і мелодію та вміє співати або грати на одному з музичних інструментів український національний гімн «Ще не вмерла України», сумівський гімн «Вгору прапори» та пісні «Не пора, не пора», «Як умру, то поховайте», «Боже Великий, Єдиний», «Боже, вислухай благання» і знає, коли і при яких нагодах їх співають.
2. Знає, що таке великий український державний знак — герб та вміє намалювати і пояснити форми і кольори українського національного герба (малий державний знак) і прапору та розуміє їх геральдичну символіку. Перерахує всі інші українські державні регалії (герби), як і опише декілька крайових гербів окремих частин України. Знає основні геральдичні приписи і вміє користуватися національними регаліями і прапором та вміє віддати їм шану.
3. Знає про походження та історію українського народу настільки, щоб могли з'ясувати основні національно-історичні процеси українського народу у зв'язку з подібними процесами світової історії. Знає історію революційно-визвольної боротьби українського народу і загально ознайомлений з сучасною ситуацією в Україні.

4. Знає фізичну і економічну (господарську) географію України.
5. Має систематизовані відомості і загально знає українську літературу старої, середньої та нової доби.
6. Знає імена найважливіших творців української культури, в ділянці архітектури, образотворчого мистецтва, науки, театру, музики, кінематографії тощо.
7. Знає про основні роди і вияви української народної культури: обрядові пісні, історичні думи, перекази, приповідки й прислів'я, народні звичаї. Знає про різні типи народного мистецтва: вишивки, народні строї, писанки, килими, різьбу по дереву, кераміку тощо та оповість про них.
8. Знає слова і мелодію та вміє співати принаймні 20 українських пісень: історичних, стрілецьких, повстанських, побутових, релігійних, жартівливих тощо.
9. Подасть 10 прикладів, що свідчать про живі зв'язки України зі світом у минулому й сучасному і про вклад її в розбудову світової культури й цивілізації.
10. Знає скільки українців є в цілому світі та ознайомлений з культурними досягненнями українців у країні свого проживання, як і знає про наш вклад у розбудову суспільного і політичного життя дотичної країни.
11. Знає про українське суспільно-громадське, культурне та політичне життя в країні, де проживає. Знає про наш провід чи національну репрезентацію та назве 10 різних суспільно-культурних українських установ чи організацій.
12. Орієнтується в політичному житті країни (держави) проживання та знає про ставлення її керівних органів до питання української самостійності і державності.
13. Знає і може розповісти про досягнення в різних ділянках духовної і матеріальної культури 5-ох різних націй чи країн та розповість про їх стосунки і взаємини з Україною в минулому й сучасному.
14. Має вироблений погляд і розповість про існуючі в сучасному світі ідеології і політичні рухи: націоналізм, комунізм, капіта-

лізм, соціалізм чи політичні системи: демократію, монархію, диктатуру та інші.

г. ПІДГОТОВКА ДО ЖИТТЯ

Передумови і вимоги:

1. Переписується українською мовою з 3-ма юнаками(-чками) різних Осередків чи країн. Вміє написати свій життєпис і три різні офіційні листи до уряду, організації чи установи двома різними мовами.
2. Вміє писати та виконувати найнеобхіднішу роботу почергово правою і лівою рукою.
3. Вміє владнати різні справи господарського порядку; знає, як виписати чек, вміє оплатити різні рахунки, вміє скласти і подати до газети оголошення, знає, де отримати інформацію в різних справах, як напр., про шкільні установи, роботу, страхування, комунікаційні і туристичні установи тощо.
4. Орієнтується в курсі валют 5 різних країн та вміє різними засобами (банк, експрес, пошта, телеграф) переслати гроші та інші вартісні речі в різні місця світу.
5. Вміє надати сигнали міжнародною абеткою Морзе трьома різними способами: свистком, стукуванням і світлом.
6. Самостійно подорожував і вільно користується транспортними засобами на далекі відстані: автобус, поїзд, літак, телефон, телеграф тощо.
7. Вміє керувати чи отримав права на керування автомобілем, мотоциклом чи трактором в тих країнах, де це можливо.
8. Знає місцевість, в якій проживає чи таборує, радіусом принаймні 20-30 км.
9. Пройшов або проходить курс в одній із ділянок практичних занять: фотографія, друкарство, радіо, електрика, створення веб-сторінок, годування тварин і пташок, курс вишивання, плетіння з дротів, гафт, куховарство, курс різьби по дереву, рисування й малювання тощо.

10. Знає правила доброї поведінки і постійно застосовує їх у щоденному житті дома, в школі, в установах, у товаристві і в громадських місцях.
11. Має знання про будову і функціонування людського організму. Відбув курс першої (медичної) допомоги і рятівництва та вміє надати допомогу у випадках кровотечі, перелому кісток ноги, руки, сонячного удару, зомління, опіку, отруєння, вміє зробити штучне дихання, приладити ноші, знає 10 найнеобхідніших медикаментів та їхнє застосування і вміє зробити 5 видів перев'язок.
12. Крім української мови і мови країни перебування опанував письмово і усно одну чужу та вивчає ще другу мову.

г. ЖИТТЯ СЕРЕД ПРИРОДИ

Передумови і вимоги:

1. Має за собою найменше 10 виправ і перебувань у різному терені і в різні пори року.
2. Знає основні правила перебування серед природи в різному терені і вміє переходити гірські, лісові, польові, багністі, піщані, степові та інші терени, залюднені і незалюднені, насамоті і групою, пішки та з допомогою різних комунікаційних засобів, залежно від терену і пори року.
3. Добре читає топографічні карти, розуміючи всі умовні знаки та зображення. Вміє зорієнтувати карту з допомогою компаса, бусолі чи годинника та вміє вживати їх під час маршу у визначеному напрямі.
4. Орієнтується в терені вночі та вміє розрізнити типи світла й різних звуків (розмова, кашель, хода, тріскіт галузок тощо) та визначити їх приблизну віддаль у різному терені і при різній погоді.
5. Вміє визначити «на око» та обчислити методом відношення сторін трикутника віддаль і висоту різних об'єктів у терені при денному світлі.

6. Знає основи теренознавства; методи зрізування чи зрубівання дерева, копання ям, загачування води, знає 12 найнеобхідніших вузлів і різні способи зв'язування дерева та інших матеріалів, вміє користуватися різним знаряддям тощо та спільно з Роєм збудував уже найменше 2 різні споруди в терені.
7. Вміє різними засобами розпалити вогонь та користуватися ним в різних потребах, знаючи і дотримуючись всіх правил безпеки, згідно з вимогами окремих теренів.
8. Знає, які овочі, фрукти, ярину, ягоди, зелень, гриби та інші рослини, як і рибу та звірів можна споживати з користю для здоров'я і відбув триденну пробу перебування в «дикому» терені, без власних харчових припасів.
9. Знає про всі можливі небезпеки в терені, знає, як їх передбачити і розпізнати, як від них оберігатися чи як їм запобігти, протидіяти і як захиститися перед ними.
10. Пояснить значення і вагу природи в житті людини та розповість про її позитивний вплив на здоров'я, на духовний і фізичний розвиток людини, а особливо молоді.

УСТРІЙ ДРУЖИННИКІВ СУМ

I. Світоглядова частина
ідейно-програмових засад
Дружинників СУМ

II. Організаційно-виховна структура
Дружинників СУМ

III. Система іспитів, ступенів та найвищі
відзначення Дружинників СУМ

IV. Однострої та відзнаки
Дружинників СУМ

УСТРІЙ ДРУЖИННИКІВ СУМ

ВСТУПНІ ТВЕРДЖЕННЯ

Дружинники СУМ — це третя організаційно-виховна частина у системі СУМ. Першою частиною є Суменята, другою — Юнацтво СУМ. Дружинники СУМ — це виховна спільнота української молоді віком від 18 до 50 років життя, яка становить основу СУМ, себто дійсних членів з активним і пасивним правом вибирати і бути вибраними на всі керівні пости Спілки. Дружинники СУМ — це період активного формування світогляду, набування освіти і громадського досвіду та поступове передавання свого знання працею в Юнацтві СУМ.

В Дружинах СУМ молодь має розвинути свої таланти та вдосконалити характери, завершити національне виховання згідно з гаслом «Бог і Україна» та в дусі виховних ідеалів практично включитися в працю і боротьбу за духовну самобутність та державну самостійність України.

СВІТОГЛЯДОВА ЧАСТИНА ІДЕЙНО-ПРОГРАМОВИХ ЗАСАД ДРУЖИННИКІВ СУМ

Спілка Української Молоді об'єднує своєю організаційною системою чотири різні частини. Першою є суменята, другою — Юнацтво, що складається з двох підчастих — Молодшого та Старшого Юнацтва СУМ. Наступною частиною в організаційній системі СУМ є Дружинники СУМ, що охоплюють молодь у віці від 18 до 50 років життя. Організаційним завершенням СУМ є Сеньйорат СУМ, в якому залишаються члени, яким виповнилося 50 років життя і які бажають продовжувати свою працю в СУМ.

Самовиховна праця в СУМ не закінчується з переходом від Юнацтва до Дружинників СУМ. Навпаки, Дружинники СУМ є найважливішим періодом самостійної, самовиховної праці СУМ. Молода людина, вже вповні дозріла фізично, але далі розвивається психічно та інтелектуально. Цей період розвитку має свої форми та закони, які мусять бути враховані у виховній та організаційній системах, що її висвітлює Правильник Дружинників СУМ.

Дружинники СУМ у своїй виховній чи самовиховній праці спираються на природні прояви творчого пізнання і відкриття, що є природним шляхом до періоду вповні дозрілої людини.

Молодь в періоді творчого пізнання, відкриття і самовиховної праці, отже в часі, що припадає на Дружинників СУМ, стає перед рядом життєвих проблем, від вирішення яких залежить її майбутнє творче життя. Це стосується кожної індивідуальності окремо і молоді, як цілості, з якої формується наступне покоління народу, з усіма його правами та обов'язками перед всією нацією, тобто, — перед живими, мертвими і ненародженими та членами усієї спільноти.

Індивідуально кожна молода людина у віці 18 років життя, має здобути приблизно в тому часі середню освіту, готується поширювати свій світогляд і знання в рамках фахової освіти для обраного фаху, в якому людина має розвинути і виявити свої таланти, реалізувати

власне творче життя і бути в тій праці творчою клітиною великої праці спільноти, завдання якої розподілені на необмежене число поколінь і жодному поколінню невідомий час тривання цієї праці до найповнішого і найвеличнішого вияву спільноти в її духовному та матеріальному вияві. Індивідуальні таланти кожної людини повинні бути усвідомлені і виявлені, щоб усі вони були корисно включені у велике творче зусилля поколінь, а з ними і суспільства.

Завдання праці Дружинників СУМ — розвинути особистість та характер кожного члена СУМ, що має 18-років життя. Допомогти йому в творчій праці усвідомити свої обдарування і пов'язати їх з майбутньою професією, яка повинна бути радісним виявом творчого життя одиниці та її цеглиною для духовного і матеріального росту спільноти. Дружини СУМ змагають розвинути національний світогляд членів СУМ, свідомість їх індивідуальної творчої праці у відповідних ділянках життя народу, усвідомлення свого місця і ставлення до спільноти-народу. Завдання праці Дружинників СУМ — приготувати активними формами самовиховання носіїв і творчих діячів культурного, суспільного і політичного життя народу, а для СУМ — керівників і виховників.

ВИХОВНИЙ ІДЕАЛ ДРУЖИННИКА

Гасло СУМ — «Бог і Україна» символізує виховні ідеали СУМ. Усвідомлення цих високих ідеалів дає підставу для ідеалістичного світогляду, який вимірює всі цінності в площині правди, добра і краси. Пізнання законів Божих і правд українського народу визначає відношення між Божим і людським, між одиницею і спільнотою, між дитиною і батьками. Цей виховний ідеал визначає моральний кодекс поведінки одиниць і всієї спільноти. Він визначає розвиток індивідуального і людського-національного до найідеальнішо-досконалого, до Божого.

Бог є абсолютною Правдою, Добром і Любов'ю і найбільшим ідеалом для наслідування.

Україна — це наступний найбільший ідеал, що визначає ідеалістичний світогляд члена СУМ. Цей ідеал забарвлює національним кольором християнські засади світогляду.

Україна — це не тільки земля, що живить український народ і зберігає пам'ятки нашого духовного і матеріального життя, але й символ культурного народу, що духовно підживлює кожне покоління і кожну індивідуальність, яка зростає на цій культурі, на вершинах її досягнень, як і на ідеалах для творчих одиниць. Україна — це тисячі років духовного життя предків українського народу, що залишили йому великий життєвий досвід у формі духовних виявів, які живуть і сьогодні в культурі українського народу. Вони не тільки допомагають визначати ідеали українського народу, але й кожного українця окремо, визначати його національний світогляд.

Одним із виявів національних ідеалів є ідея нації та ідея держави. Ідея нації — це ідея біологічно-духовної структури людської спільноти, органічно завершена, що змагає до певного і всестороннього вияву себе у всіх ділянках життя, в організованій державній формі.

Ідея держави — це ідея форми, в якій нація організує своє життя, виявляє свою самобутність, суверенність у всіх ділянках творчого життя. Ідеалом держави є така її форма, в якій кожна одиниця і вся спільнота має гарантовано найліпший розвиток для повного вияву в усіх ділянках життя.

Ідеал українця — члена СУМ — усвідомити собі ідеї Бога, нації, держави, пізнати себе як індивідуальність, свої таланти і творчі сили, щоб розвинути їх і ними включити себе у цілісний розвиток спільноти.

СВІТОГЛЯДОВІ ЗАКОНИ-ПРАВДИ ДРУЖИННИКА СУМ

1. Своє життя завдячує Богові, своєму Родові — Нації і Батькам. Тому пізнай ціль існування!
2. Немає більшого пізнання, як Правди Бога і нації своєї, а через них — себе самого. Тому що без тих пізнань немає мірила правильного і неправильного, доброго і злого, рідного і чужого.

Без цього пізнання затираються межі і шляхи до пізнання світу, всесвіту і всіх правд життя.

3. Коли ти знаєш себе і цілі свого життя, здобувай собі звання, щоб ти міг розвинутися і проявити себе. Тільки виявлення себе — своїх талантів у їх відповідному званні приносить людині особисте щастя, а суспільству — користь.
4. Праця — єдиний засіб реалізації того, що існує в планах. Без праці кожен талант, відчуття, пізнання, кожна мудрість і найкраща ідея — нездійсненні, пропадають. Не творячи цінностей діями, чи творами, усі прикмети залишаються в людині в пасивному стані, яловими, бо вони, не виявляючись і не розвиваючись, зникають.
5. Витривалість і послідовність — важливі риси характеру. Праця людини лише тоді приносить висліди, коли вона витривала і послідовна. Одномоментні успіхи приводять переможців до скорого занепаду, а несподівані невдачі ламають незаслужених переможців. Тільки витривалість і послідовність забезпечує від несподіваних поразок у праці та досягнення намічених планів та цілей.
6. Намічених цілей досягай негайно, як тільки приготуєшся, і не вичікуй ліпших обставин для їх здійснення. Час нашого життя на землі не є залежний від нашої волі і ми не знаємо, коли Творець забажає нашого відходу у вічність. Тому пам'ятаймо, що зроблене сьогодні є краще від залишеного на завтра. Геніальні люди, вмираючи замолоду, лишилися геніальними тому, що встигли своєчасно виявити себе творами. Багато цінних вартостей людської культури пропало лише тому, що її носії надто довго їх виношували, не встигши своєчасно виявитись тільки тому, що їх обставини замість ліпшати — погіршувались.
7. Вдосконалюйся і ставай кращим через наслідування найкращих. Зростання людини відбувається через розвиток її особистості, через вдосконалення рис характеру. Твій ріст і розвиток повинен характеризуватися органічністю української духовності і стимулюватися великими постатями минулого, що служать тобі ідеалом, гідним наслідування. Як християн «жит-

тя святих» — так життя і творчість найліпших в історії нашого народу і всього людства, може підносити до вищого рівня рис характеру і творчих виявів.

8. Живи не тільки собою, для себе! Ти частина свого роду — нації і всього людства. Плекай дружбу і побратимство до найближчих по крові і духові свого оточення, розвивай почуття патріотизму, щоби ліпше служити своїй нації і Батьківщині та намагайся заступити її перед усім людством. Дбай про гідність, честь і славу. Дбаючи про честь і славу України, дбатимеш про власну гідність. Розвинувши ці почуття і цінності, навчишся теж боронити Честь України.
9. Життя узалежнює тебе від загалу і загал від тебе. Суспільне життя формується так, що доля тисячі одиниць часто залежить від керівництва однієї людини. Відповідальність її рішень є в тисячі разів більша. І тоді одиниця мусить ставити вище від свого і від себе вимагати більше, ніж від усіх собі підпорядкованих. Ця відповідальність називається обов'язком. Вчися бути обов'язковим, бо без цього не може існувати ніякій суспільний лад і твоє життя теж було б неможливим, оскільки воно залежне від обов'язковості інших. Немає, отже, індивідуального твого життя без загального, як загального без опертя на твоє індивідуальне. Тому плекай риси обов'язкової людини — словність, точність і карність.
10. Суспільність складається з тих, які керують і тих, якими треба керувати. Коли ти готуєшся керувати, найперше вчися слухати. Опісля починай опановувати володіння собою. Усувай свої хиби, недобрі звички. Підкоряй власні пристрасті своїй волі та розумові. Тоді будеш зрівноважений, не поблажливий до себе, а в осуді інших — справедливий. Без цього ти не зможеш навіть виконувати доручень твоїх зверхників.
11. Розважливість і рішучість нехай стоять на стороні всіх твоїх постанов, рішень і вчинків. Будь розважливий, коли видається, що треба щось вирішувати в долі секунди, але зважуйся всеціло, навіть коли здавалось б, що все втрачене, немає таких обставин, щоб людський розум і воля резигнували з дії і бажання перемогти перешкоди. Часто найбільшою перешкодою є резигнація в остаточному і вирішальному моменті боротьби.

12. Будь Лицарський! Служи правді і будь справедливий! Позбувайся егоїзму та честолюбивості. Не зазнавайся, бо це вияв меншовартості та інтелектуальної обмеженості. Пиха і гордість не личать лицареві, що розуміє і цінить вагу честі.

Борони правду, але шануй гідність і думки інших. Вислухай їх спокійно, навіть коли вони не відповідають твоїм переконанням. Особливо пануй і вислухай думки старших людей, бо вони переважають тебе досвідом навіть тоді, коли тобі здається, що вони поступаються перед тобою своїм знанням. Будь справедливий і помагай іншим, що не можуть оборонити себе власними силами: дітям, старшим, жінкам, хворим і калікам. Тобою піклувалися і ти зобов'язаний піклуватися тими, що потребують твоєї допомоги.

ДЕСЯТЬ ПРАВД ДРУЖИННИКА СУМ

1. Бог сотворив твій рід (націю) і ти є продовженням роду твого. Тому для Дружинника СУМ ідеалом є нація, а для нації (а через неї і для нього) абсолютною правдою буття є Бог.
2. Твій рід-нація обдарований творчими талантами і ти також покликаний творити. Тому Дружинник СУМ дбає, щоб він жив, як клітина організму своєї нації, творчо наповнював своє життя і допоміг здійснити велике призначення Боже, що його здійснює нація, прямуючи до своєї мети.
3. Твоя нація наділена, як ти і всі істоти, характером. Характер (особистість) є основою, що відрізняє тебе від інших людських істот і єднає тебе в одне з твоїм родом — нацією. Тому Дружинник СУМ пізнає свій народ, його природу, характер, його вдачу, вивчаючи історію нації (усіх її поколінь), пізнаючи найкращих синів і дочок, у вчинках яких вичитує ідеї і знаходить дороговказ для своїх власних шляхів, ідей та вчинків.
4. Твій рід-нація — обраний для окремих завдань і він з'явився, як і всі інші, створений Богом. Тому Дружинник СУМ готується

до завдань свого народу — своїх предків і вивчає закони їхні та правди їхнього життя. Він хоче бути гідним лицарів-борців, що боронили свій край від княжих часів до сьогодні.

5. Твій рід-нація відданий випробуванням і кожне покоління його як і ти — клітина твого роду. Тому Дружинник СУМ приймає всі життєві труднощі, перепони та дії ворогів своєї нації, як випробування, що розвиває його характер лицаря, який волею Божою і місією своєї нації покликаний закріпити на землі закони Божої справедливості.
6. Твій рід-нація розвивається власними силами і ти покладайся на себе у боротьбі зі злом. Тому Дружинник СУМ плакає характер воїна. Його ідеалом є лицарство князів Святослава, мудрість Володимира і Ярослава, хоробрість Мономаха, завзяття Романа, передбачливість Данила, жертвовність Байди Вишневецького, витривалість Гонти і відчайдушність воїнів УПА. Тому Дружинники СУМ готують своє покоління бути гідними спадкоємцями слави своїх предків.
7. Твій і нації твоєї (роду) розвиток та вияв забезпечить тільки самостійна і незалежна держава. Тому Дружинник СУМ цінить державу, як найвищу форму життя нації. Усі соціальні, економічні, політичні та культурні форми життя народу, створені його волею і характером, гарантуються найкращою формою суспільного ладу — державою. Тому Дружинник СУМ готує себе до суспільно-політичних принципів тих організацій, що скріплюють принципи нації і держави, а з цим і кожної одиниці в них.
8. Твій рід-нація українська — стверджується твоєю працею в ім'я України й українського народу — це найосновніший і найголовніший обов'язок твій відносно своєї нації. Тому Дружинник СУМ докладає всі здібності, знання і силу волі та думки, щоб приготувати себе гідно та стати державобудівничим незалежної України.
9. Твій рід-нація українська є в твоїй крові і в духові твоєму. Кличе тебе бути вірним твоїй Отчизні-Україні в кожен час, на кожній землі, де б ти не жив, і помагати їй так, як це чинять

брати і сестри твої на українській землі. Тому Дружинник СУМ не забуває, що служба українській нації впливає не лише з його свідомості, але такою же мірою з вдячності та обов'язку, а перш усього з любові до свого народу кровного і духовного походження, за таланти, які він перейняв і яких він змінити не може, хіба тільки розвинути їх і висловитись ними. Дружинник СУМ вивчає приклади з історії народів, що жили тисячі років у діаспорі (різних чужих країнах) і зуміли залишитися вірними духові та крові свого народу і по тисячах років мандрівок створили свою власну державу, щоб з неї промінювати культурою, духовною поживою для всіх розсіяних по світу синів і дочок одного народу.

10. Твій рід — українська нація — найбільше твоє добро на землі, тому Дружинник СУМ вважає всі матеріальні цінності другорядними в порівнянні з духовними вартостями, які формуються культурою і забезпечуються державою, найвищими формами життя і буття нації. Держава є для Дружинника СУМ найвищою гарантією життя і розвитку нації, тому здобуття держави є одною з найважливіших цілей Дружинника СУМ. Це третя основна мета поруч зі службою Богові і нації. Служба Дружинника СУМ своїй нації впливає з любові, віри, переконання і свідомої дії, тому вона безкомпромісна до ворогів української нації та її самостійності в усіх духовних і матеріальних формах. Зі світоглядних правд Дружинника СУМ та його виховних законів впливає план праці, форма її організації та метода здійснювання.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ВИХОВНА СТРУКТУРА ДРУЖИННИКІВ СУМ

А. ЧЛЕНСТВО

І. Роди членів

Членство поділяється на:

- Дружинників і
- членів-кандидатів

Дружинник — це колишній член Юнацтва СУМ, що нормально здобув(-ла) усі ступені, склав(-ла) «Приречення» і після 18 року життя набув(-ла) звання Дружинника, або українець(-нка), що вступив(-ла) до СУМ після 18 року життя, відбув(-ла) випробувальний термін, склав(-ла) «Приречення» і набув(-ла) права та звання Дружинника.

Член-кандидат — це українець(-нка), що закінчивши 18 рік, бажає стати членом СУМ і переходить пробний час впродовж 3-ох місяців.

ІІ. Спосіб прийняття

а) Перехід з Юнацтва СУМ до Дружинників СУМ

Перехід з Юнацтва СУМ до Дружинників СУМ нормує Правильник СУМ.

У тому випадку, коли в ряди Дружинників СУМ вступає особа, яка має закінчений 18 рік життя і вишколу Юнацтва не підлягає, вона проходить ту саму форму вступу до Дружинників СУМ, що й колишні члени Юнацтва. Різниця між тими членами Юнацтва і кандидатами на Дружинників, що не мають здобутих Юнацьких ступенів і тими, що їх здобули, у переході в Дружинники немає. Всіх зобов'язує до цього переходу тільки вік. Однак вже в лавах Дружинників чергові ступені узалежнюються від попередньої підготовки освіти та життєвого досвіду і заслуг чи здобутих ступенів у Юнацтві СУМ.

Для кандидатів у Дружинники вони заступаються загальним іспитом знання СУМ, життя в СУМ, системи ідей СУМ, українознавства і того всього, що було змістом усіх ступенів у Юнацтві СУМ. Одне можуть бути важчі і полегші умови для кандидатів і Дружинників СУМ у тих обставинах, коли вони є гідними бути Дружинниками СУМ, але через якісь незалежні від них причини ступені здобути не можуть. У таких випадках брак потрібних і обов'язкових ступенів не повинен закривати перед ними можливості залишатися Дружинником СУМ.

Перехід до Дружин СУМ з Юнацтва відбувається на святковій відправі. Коли юнак був членом Старшого Юнацтва СУМ і має виповнені 18 років — він переходить звичайно організаційною дорогою до Дружинників СУМ. Під час урочистості переходу, юнакові змінюють **малинову** краватку на **синю**. Якщо юнаком(юначкою) є виконані приписані передумови та вимоги Старшого Юнацтва й складене «Приречення», йому вручають велику емблему СУМ, що її він від того часу має право носити на лівому рукаві сорочки сумівського однострою, як це нормує припис про однострій і відзнаки.

Перехід до Дружинників СУМ може відбуватися:

- групою і
- самотійно.

Групою переходить Юнацтво всім роєм або кількома роями. Такі практики повинні відбуватися святково в часі більших імпрез великих Осередків, обласних, або Крайових Центрів, чи таборових святкових імпрез на Оселях СУМ.

Самотійно переходить Юнацтво лише у виняткових випадках, коли віддаленість від окружних чи Крайових Центрів є надто велика, щоб могли включитись у групові переходи Юнацтва на більших імпрезах СУМ.

б) Члени-кандидати

Членом-кандидатом Дружин СУМ, може стати кожен українець(-нка), що визнає ідеї СУМ, подасть письмове прохання з поясненням мотивів вступу в члени СУМ, підкріплене рекомендацією двох Дружинни-

ків або Сеньйорів СУМ і його прохання буде позитивно прийняте і вирішене Управою Осередку. Прийнятий член-кандидат вписується в реєстр кандидатів і приділяється до Дружинників Осередку, переходить випробувальний термін 3-х місяців та стає повноправним членом СУМ.

Після 3-ох місяців член-кандидат складає іспит і «Приречення» та одержує звання Дружинника СУМ і повні права сумівця.

III. Вимоги до членів-кандидатів

Кандидат у Дружинники СУМ мусить:

- мати закінчених 18 років життя;
- повинен знати українську мову письмово й усно, або виявити бажання вивчити її;
- повинен мати щирі симпатії до СУМ і державницьких ідей українського народу;
- бути чесною людиною з виробленим характером і активно виявлятися в громадському житті;
- подати рекомендації двох членів Дружинників СУМ або Сеньйорів СУМ;
- скласти іспит;
- скласти «Приречення».

Член-кандидат може носити однострій без відзнак, але не може обирати ані бути обраним на керівні пости в СУМ, має право і обов'язок брати участь у сходинах Дружинників та в діяльності Осередку СУМ.

IV. Права й обов'язки дружинників СУМ

Дружинники СУМ мають такі права і обов'язки:

- знати Правильник Дружинників СУМ, Закони і Правди Дружинників СУМ та дотримуватися їх у своєму житті;
- здобути знання, підвищувати свій інтелектуальний рівень згідно із засадами та виховними ідеалами СУМ;

- вибрати собі означений рід праці, себто зацікавлення у якомусь творчому вияві й активно працювати в цій ділянці з іншими членами;
- активно співдіяти в Дружині СУМ, брати участь у всіх заняттях та виконувати всі доручення проводу Дружинників;
- брати участь у всіх заняттях, визначених Управою Осередку СУМ та виконувати всі її доручення безпосередньо або через Управу Дружинників;
- старатися здобути звання Дружинника вищих ступенів згідно з вимогами до поодиноких ступенів;
- вибрати й бути обраним на всі керівні посади в СУМ;
- носити однострій СУМ та всі здобуті відзнаки;
- передплачувати та читати видання СУМ;
- сплачувати членські вкладки;
- зберігати пошану і честь СУМ та осіб, що репрезентують СУМ;
- виховувати своїх дітей в СУМ.

Усі Дружинники СУМ є рівні в своїх правах і обов'язках, незалежно від того, чи вони набули членські права шляхом переходу з Юнацтва СУМ, чи шляхом прийняття їх на підставі прохання і заяви в пізнішому віці, теж незалежно від набутих ступенів Дружинника і відзначень.

V. Перехід до Сеньйорату СУМ

Дружинник, який має понад 50 років життя, стає Сеньйором. Сеньйор продовжує роботу в усіх сферах суспільно-громадського і сумівського життя. Користується всіма правами Дружинника. Має право носити однострій з краваткою бронзового кольору.

Б. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ВИХОВНІ КЛІТИНИ

ВСТУПНІ ТВЕРДЖЕННЯ

Маючи повні права й обов'язки члена СУМ, Дружинник СУМ має ще обов'язок розвивати свій світогляд, вдосконалювати свій характер і творчо виявляти власні здібності через спільну працю в окремих організаційно-виховних клітинах — Дружинах СУМ.

Ця форма праці, подібно як в Юнацтві СУМ через гру веде до самостійних творчих виявів, у Дружинах СУМ через самостійну творчу працю у різних виявах готує молодь СУМ до життя в організованій спільноті — в суспільстві.

Кожна національна спільнота відрізняється духовними соціальними та матеріальними виявами життя і кожна людина є обдарована Богом і Предками окресленими талантами. Завданням кожної індивідуальності є усвідомити свої таланти, розвинути їх, озброїтись знанням і досвідом. Виявити свою особистість. Кожна людська одиниця є одночасно часткою людської спільноти. Загальнолюдське виявляється в одиниці через її національне оточення, через її найвищу, біологічно, психічно і культурно гармонізовану спільноту, що з'єднана спільною ідеєю, бажає якнайповніше себе виявити.

Як спільнота є духовною, соціальною і матеріальною основою, на якій розвивається кожна одиниця, так одиниці кожного покоління вносять у спільне національне багатство свої цінності і надбання. Так усе новими поколіннями збагачувана спільнота стає все родючішим ґрунтом для нових творчих індивідуальностей, їх розвитку і сили. Цей природний процес розвитку кожної національної спільноти вимагає від кожного нового покоління повного усвідомлення завдань спільноти у всіх ділянках життя, відповідної підготовки і здібностей перейняти відповідні місця, щоб здійснювати визначене Провидінням Божим призначення спільноти.

Самовиховна праця молоді в Дружинах СУМ, що починається після 18 року життя, припадає на час усвідомлення особистості, вибору

творчої праці, відповідних студій і професій, якою Дружинник СУМ готує себе до суспільного життя. Праця в Дружинах СУМ є творча, в якій Дружинник застосовує на практиці теоретичні знання, що їх він постійно поглиблює. Кожна творча праця є індивідуальна, але обмін досвідом і творчими досягненнями та спільні зацікавлення творчою працею чи іншою ділянкою праці зближують і споріднюють Дружинників та об'єднують їх в окремі Дружини праці. У цих Дружинах збагачують себе ідеями, стимулюють до нових досягнень, перевіряють свої досягнення, поглиблюють їх і в щораз ширших колах спільноти нав'язують контакт і звітують про свою працю.

ДРУЖИНА

Дружина СУМ є організаційно-виховною клітиною Осередку СУМ, завданням якої є гуртувати Дружинників однорідного творчого зацікавлення різногранного духовного соціального і матеріального життя людини.

Число членів Дружин залежить від величини Осередку СУМ, не менше 5 і не більше 15 осіб. Найкраще працювати в Дружинах середніх розмірів. Дружина об'єднує молодь обох статей.

РОДИ ДРУЖИН

Творча праця людини є багатогранна. Все ж таки існують види творчості, що дозволяють нам творити Дружини окреслених груп. Цей поділ знайшов свій вияв в організованому суспільному житті і ми його приймаємо з практичних потреб організаційного характеру.

I. Дружина Виховників

Дружина Виховників об'єднує Дружинників, зацікавлених виховною проблематикою СУМ. Їх завданням є поширювати свої знання з ді-

лянки теорії виховання, постійно збагачувати свій досвід у безпосередній практичній праці з Юнацтвом СУМ. Форми праці можуть бути різні: академічного характеру, семінари з дискусійним обговоренням матеріалу (викладу), панелі на означену тему з різномірним представленням кількох осіб, практичне заняття одного з Дружинників із роєм Юнацтва в присутності всієї Дружини Виховників і обговорення її після заняття, критична оцінка різних явищ і висновки для позитивного застосування в роботі.

Завданням Дружини Виховників є об'єднувати організаційно тих Дружинників, що працюють виховниками з Юнацтвом СУМ, створювати стимул до праці над собою для інтелектуального зростання і морального скріплення в напрямі поглиблення виховних ідеалів та методів праці у виховній системі СУМ.

II. Дружина Культурників

Дружина Культурників об'єднує Дружинників, зацікавлених питаннями науки, літератури та різних форм мистецтва.

Завданням Дружини Культурників є об'єднувати тих Дружинників, що поглиблюють різні науки та мистецтва і прагнуть виявити себе не тільки індивідуально власними талантами, але, рівночасно, студіюючи різні науки та мистецтва, вивчити найповніше, найглибше і найширше духовний, соціологічний і фізичний образ свого народу в сучасному і минулому та через це усвідомлення його характеру та ідей знайти своє творче місце в праці для його майбутнього.

Дружинники в Дружині Культурників не тільки розвиваються і самовиховуються згідно зі своїми зацікавленнями і творчою працею в науці та мистецтвах, але, як і в Дружинах Виховників, є провідними кадрами для Юнацтва СУМ у різних формах їхніх самостійних мистецьких виявів. Вони ж можуть надати допомогу Дружинникам-Виховникам своїми досягненнями в окреслених ділянках мистецтва, у яких спеціалізуються (література, малярство, музика, театр, балет і т.п.)

Складно знайти спільні форми праці для цієї Дружини. Вона охоплює найрізномірніше духовне життя. Теоретична праця Дружини може провадитися подібно, як у Дружині Виховників у формі академічних семінарів, дискусійних панелей і т.п. Практична праця буде об-

межуватися до співдії кількох осіб, що творитимуть невеликі клітини творчих виявів.

На сходинах Дружинників-Культурників повинні обговорювати твори чи творчі спроби окремих ділянок мистецтв Дружинників, влаштування виставки праць, імпрези, авторами, учасниками-виконавцями та режисерами яких повинні бути самі Дружинники.

Ця багатогранність поділу практичної праці в Дружині Культурників може вимагати окремого визначення Дружинників за родами праці, автономними клітинами праці Дружини, повністю їй підпорядкованими організаційно.

Завдання Дружини Культурників є подвійним. У першу чергу і на першому етапі Дружина має забезпечити Юнацтво СУМ інструкторами з ділянки науки і мистецтва. У другу чергу, ця Дружина має підготувати суспільно майбутніх науковців і митців, що через освіту в університеті та мистецьких закладах своє знання і працю включають у національно-творчий організм духовного життя народу, а не виключно для здобуття матеріальних благ. Ці останні можуть бути тільки засобом для творчого розвитку, а ніколи ціллю в собі.

III. Дружина Суспільників

Ця Дружина об'єднує Дружинників, що цікавляться і будуть працювати в сферах соціального життя людини, як спільноти. Соціальною формою довершеної спільноти є держава. Національно довершена бездержавна спільнота, має свої інституції і форми суспільного вияву, що частково замінюють форми державної організації. Боротьба за зміст і форму розв'язання складних проблем суспільного життя у державних і недержавних формах — з внутрішньої політики народу.

Дружина Суспільників складається в основному з трьох піддружин:

- а) суспільників, що займаються суспільно-політичною діяльністю;
- б) господарників, що займаються суспільно-економічною діяльністю;
- в) суспільників, які виконують організаційно-адміністративні функції (як, напр., голови, референта, зв'язкового) і працюють для внутрішніх потреб СУМу.

СУМ діє у системі політичних і суспільних організацій української спільноти на еміграції і в Україні. Завданням молодого покоління є дати спільноті нові кадри і поповнити ряди у відповідних організаціях і установах. Церкви потребують добрих душпастирів, виховні інституції — керманичів, суспільні і господарські — відповідальних мужів, політичні організації — гідних представників.

Дружинники-Суспільники студіюють історію українського народу, форми їх держави в минулому. Знайомляться з соціальною проблематикою українства, з його суспільними формами організації, з розвитком державно-політичної думки в Україні. Вони вивчають український народ як організм, що творить форми соціального життя до вимірів доктрин і теорії, які відповідають духовній структурі народу.

Дружинники-Суспільники практично входять у контакт з проблематикою, яку розв'язує Світова Конференція Українських Державницьких Організацій (СКУДО) чи громадські Централі по інших країнах. Відбуватимуть сходини, на яких Дружинники читатимуть свої праці про завдання суспільного життя української спільноти в Україні та діаспорі, про форми праці та її елементи, які можна і треба запозичити зі сторони і про шкідливі явища як українські, так і запозичені в чужинців.

Аналізувати проблеми Церков, шкіл, молодіжних організацій, соціальних і станових організацій, ставлення до українських політичних партій і т.п. Дружинники вивчають роль родини в суспільстві: у спільноті діаспори — значення мішаних шлюбів, їх можливе включення в українське життя, поширення української мови серед іншомовних українців, їхнє включення в організовані форми суспільного українського життя тощо.

У внутрішній праці в СУМ Дружина Суспільників відіграє вагому роль, допомагаючи в постійному керуванні організації. Це передусім виконання функцій голови, організаційного референта тощо, організаційно-адміністративні обов'язки, забезпечення всіх аспектів функціонування осередку.

У внутрішній праці в СУМ Дружина Суспільників може відіграти вагому роль, допомагаючи в організації фінансової бази Осередків, Осель тощо.

IV. Дружина Міжнародників

Дружина Міжнародників СУМ має завдання згуртувати у своїх рядах людей, що прагнуть виявити свої здібності працюючи між іншими народами на користь України, їхня праця серед інших народів мала б творити сприятливий клімат для українських державницьких ідей, для зміцнення української держави. У цій ділянці праця вимагає різних талантів: правників, журналістів, економістів, adeptів політичних наук, істориків, географів і т.п.

Основне в праці Дружинників-Міжнародників є вивчати українську політику, потреби української нації в державному аспекті, творити політичні концепції, які надавалися б до застосування на практиці, чи зондування їх у чужих середовищах. Вони мають простудіювати геополітику України. У цьому напрямі існують матеріали ІСПО (Інститут Суспільно-Політичної Освіти). У Дружинах СУМ Міжнародники студіювали б теж пресу країни свого поселення, її літературу, наукову і мистецьку, зводили б боротьбу проти фальсифікацій, шкідливих для України інформацій та наклепів. Організували б маніфестації та пікетування антиукраїнських політичних акцій в Україні і за кордоном.

Метод праці в Дружині подібний до інших — формою сходин, доповідей, дискусій і т.п. Обмін досвідом, ідеями, змістом виготовлених праць, обговорення акцій, виступів і т.п., все це тільки частина можливого, що повинні робити Дружинники, крім своїх контактів з молодіжними організаціями.

V. Дружина Ратників

Ця форма Дружин СУМ гуртує тих Дружинників, які цікавляться засадою «Де сила — там воля витає», які наголошують значення рівноваги фізичних і духових сил у житті не лише одиниці, але й спільноти.

Дружини Ратників мають стимулювати своїх членів спеціалізуватися в окремих видах спорту і фізичного виховання цілості загалом, щоб спільно поширювати свої знання в цій ділянці. Юнацтву СУМ потрібні тренери, керівники спортивних імпрез, Олімпіад, зустрічей, прогульок, спортивних змагань, життя в природі і — найважливі-

ше — добрих комендантів таборів, добрих організаторів спортивного життя по Осередках СУМ.

Дружинники-Ратники працюють у своїх Дружинах, як і інші, — теоретично і практично. Працюють для власних зацікавлень і потреб, а також і для Юнацтва СУМ в ролі інструкторів-виховників. Тренуючись у різних видах спорту, вивчаючи систему і правила мусять бути готовими ставати тренерами для молодших друзів у Юнацтві СУМ. Їхня праця може бути індивідуальна і збірна. Вони можуть творити спортивні команди, але рівночасно повинні організувати колективні спортивні ігри — для більшого гурту.

САМОУПРАВА ДРУЖИН СУМ

Дружину СУМ очолює Старшина Дружини: Керівник, Заступник Керівника, Писар і Скарбник. Вони обираються більшістю голосів з-поміж членів Дружин терміном на один рік.

Керівник Дружини керує сходами Дружини, проводить всі форми впорядку під час збірок Дружини, звітує та відповідає за її стан перед своїми зверхниками. При допомозі членів Старшини узгоднює працю Дружини та інформує про неї Дорадника Дружин, а за відсутності такого — Управу Осередку. Звіт зі своєї праці та організаційні зв'язки підтримує через відповідного референта в Осередку.

Заступник Керівника Дружини виконує функцію Керівника під час його відсутності, а впродовж роботи Керівника веде організаційні справи Дружини, намічені Керівником. В нечисельних Дружинах, Старшина яких обмежується трьома особами, виконує функцію Скарбника.

Писар Дружини виконує всі функції, пов'язані з його завданням: веде книгу Дружини, хроніку занять та імпрез, фіксує стан Дружинників, їх участь у сходах та імпрезах Дружини й Осередку в картотеці, нотує зміст праці під час занять в окремій книжці та готує звіт для Керівника Дружини.

Скарбник Дружини збирає вкладки, передає належні суми до каси Осередку СУМ, фонди, призначені для потреб Дружин зберігає на ощадному рахунку Дружини, виплати з якого відбуваються рішенням Старшини Дружини і за підписами Керівника та Скарбника. При потребі веде рахунок окремого фонду Дружини для окреслення цілей, як необхідних книжок, інструментів, матеріалів тощо.

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ДРУЖИННИКІВ В ОСЕРЕДКУ (гляньте схему в додатку)

Всі Дружинники в даному Осередку творять Відділ Дружинників, який очолює Керівник Відділу (Осередковий Референт Дружинників СУМ) та який входить до складу Управи Осередку. Осередкового Референта Дружинників вибирають на Загальних Сходах Дружинників та затверджують на Загальних Зборах Осередку СУМ. У випадку, якщо Загальні Сходина Дружинників не представлять кандидатуру на Осередкового Референта Дружинників до наступних Загальних Зборів Осередку, такого Референта можна вибрати на Загальних Зборах Осередку СУМ. Осередковий Референт Дружинників та всі Керівники Старшини Дружини творять Осередкову Референтуру Дружинників СУМ.

У випадках, коли гуртування Дружинників в Дружинах за спеціальностями виявилось б нездійсниме, Дружинники в Осередку можуть ділитися на Ланки, в яких мали б проводити самовишкільну працю за окремим планом, узгодненим із Керівником Відділу Дружинників

Якщо існує потреба і реальні можливості, Дружинники можуть творити спеціалізовані міжосередкові Дружини, але тільки за згодою Крайової Управи СУМ.

Дружини і Ланки є інтегральними частинами Відділу Дружинників в Осередку, а тим самим і Осередку. Не можна бути членом Дружини чи Ланки, не будучи членом Осередку.

РОДИ СЯГІВ ПРИ КУ І СУ СУМ

П'ять родів Дружин, про які йшла мова в попередньому розділі мають своє організаційне завершення в п'ятьох Сягах, що мають свої ступені при Крайових і Світовій Референтурі Дружинників СУМ.

- Сяг Дружин Виховників
- Сяг Дружин Культурників
- Сяг Дружин Суспільників
- Сяг Дружин Міжнародників
- Сяг Дружин Ратників

КЕРІВНІ ОРГАНИ СЯГУ ДРУЖИН СУМ

Один або більше Осередків СУМ творять Крайові Сяги Дружинників на чолі зі Крайовим Сяговим Дружинників. Дружини праці при Осередках СУМ і окремі Дружинники-самітники одного окресленого терену, що в організаційній системі СУМ завершується Крайовою Управою, творять Сяг Дружин, очолений Сяговим при Крайовій Управі СУМ. Сяговий може покликати Булаву Сягу, при допомозі якої планує і веде організаційно-виховну працю свого Сягу Дружин при Крайовій Управі СУМ

При кожній Крайовій Управі СУМ існує відповідно до Сягів Дружин СУМ — Сяговий і Булава Сягу СУМ. Їхнє завдання планувати та керувати працею підпорядкованого їм Сягу Дружин СУМ і окремих Дружинників Сягу, організаційно-виховно з ними пов'язаних. Всі Сягові Дружин творять Крайову Референтуру Дружинників, і також мають право покликати членів Булави Сягу Дружин. Крайову Референтуру Дружинників очолює Крайовий Референт Дружинників.

Кандидата на посаду Крайового Референта Дружинників СУМ обирають на Крайовому З'їзді Дружинників і затверджують на Крайово-

му З'їзді СУМ з правом покликати членів Крайової Референтури СУМ, що їх затверджує Крайова Управа СУМ. У випадку, що Крайовий З'їзд Дружинників не представить кандидатуру на Крайового Референта Дружинників до наступного Крайового З'їзду, такого Референта можна вибирати на Крайовому З'їзді СУМ. Крім Стягових Дружин, до Крайової Референтури також входять всі Осередкові Референти Дружинників.

ГЕНЕРАЛЬНІ СТЯГОВІ

Аналогічно до Крайових Управ, при Світовій Управі СУМ є Генеральні Стягові для кожного роду Дружин СУМ. Вони творять Світову Референтуру Дружинників, очолювану Світовим Референтом, якого обирають на Світовій Конференції Дружинників та затверджують на Конгресах СУМ, і який є членом Світової Управи СУМ. У випадку, якщо Світова Конференція Дружинників не представить кандидатуру Світового Референта Дружинників до наступного Світового Конгресу, такого Референта можна вибирати на Світовому Конгресі СУМ. До Світової Референтури Дружинників також входять всі Крайові Референти Дружинників.

ГОЛОВНІ БУЛАВИ СТЯГІВ СУМ

До складу Головної Булави входять, за посадою всі Стягові одиницьних Стягів Дружин СУМ. Крім того, на пропозицію Генерального Стягового, Головна Булава може бути доповнена видатними українцями, авторитетними особами відповідної ділянки праці в Стягах Дружин СУМ, що їх затверджує СУ СУМ.

Кожен Стяг має свого Патрона з-поміж видатних державних діячів України, як також свій окремий Прапор.

ДОРАДНИК ДРУЖИН

До кожної Дружини повинен бути прикріплений Дорадник Дружини. Завдання Дорадника дуже відповідальне. Він не є безпосереднім керівником праці Дружини. Дорадник Дружини СУМ мусить мати високу освіту, бути кваліфікованим в даній ділянці, мати авторитет і належний такт. Особистість Дорадника повинна імпонувати Дружинникам, викликати до себе повагу і своїм прикладом стимулювати працю Дружинників з бажанням самостійно виявлятися. Роль Дорадника полягає у надиханні, порадах і вказівках щодо підбору літератури, вивчення проблематики, дружнього обговорення вислідів праці на сходинах Дружини. Дорадник не є покликаний виконувати роль виховника, як в Рою Юнацтва СУМ, а радше виконувати функцію старшого колеги. У залежності від характеру і змісту праці Дружини, роль Дорадника і його функції та форми змінюються. Вона одна в Дружині Виховників, інша — в Дружині Міжнародників, а зовсім інша — в Дружині Ратників. Її не можна точно визначити, щоб тими визначеннями не обмежити ініціативи та досвіду Дорадників, що ними будуть компетентні люди самостійно орудувати і в самостійній творчій атмосфері формувати настрій членів Дружини.

Добір Дорадників Дружин затверджує Управа Осередку на пропозицію Старшини Дружин чи Крайова Управа СУМ, у випадку, якщо Дружина має Міжосередковий склад членства і засяг своєї діяльності.

СИСТЕМА ІСПИТІВ ТА СТУПЕНІВ ДРУЖИННИКІВ СУМ

Завдання системи ступенів — мотивувати (заохочувати) Дружинників СУМ змагатись за ліпші і вищі досягнення в праці. Предметом відзначень є творча праця, завершена рядом досягнень в окремих ділянках, передбачених Правильником СУМ цілою Дружиною і поодинокими Дружинниками. Причиною відзначення може бути також вчинок чи праця поза СУМ, на загальнонаціональному рівні, які підносять престиж СУМ і дають користь українській спільноті.

В усіх передбачених п'яти родах діяльності, а саме: Дружинників Виховників, Дружинників Культурників, Дружинників Суспільників, Дружинників Міжнародників і Дружинників Ратників розрізняється чотири ступені:

- Дружинники Виховники I-го, II-го, III-го, IV-го ступеня;
- Дружинники Культурники I-го, II-го, III-го, IV-го ступеня;
- Дружинники Суспільники I-го, II-го, III-го, IV-го ступеня;
- Дружинники Міжнародники I-го, II-го, III-го, IV-го ступеня;
- Дружинники Ратники I-го, II-го, III-го, IV-го ступеня.

Вищі ступені надаються окремими організаційними клітинами СУМ, які перевіряють виконання передумов через збирання думок безпосередніх організаційних зверхників чи від окремо покликаних для цього осіб та за їхньою позитивною рекомендацією.

Передумови є спільними для всіх стягів:

- Має 18 років життя.
- Володіє українською мовою усно і письмово.
- Здобув ступінь Дружинника.
- Є активним Дружинником СУМ.
- Має більше як 3 роки керівної праці при Булаві чи Осередку СУМ як Дружинник.

- Відбув відповідний вишкіл (курси Виховників, вишкільні табори, семінарійні вправи) із загальною кількістю принаймні 150 годин занять.

Вимоги є спільними для всіх стягів:

- бути всесторонньо обізнаним у різних ділянках українознавства;
- мати добрі успіхи в українських та іншомовних навчальних закладах;
- мати відповідний до віку горизонт знання, інтелігенцію, загальне і світоглядове вироблення;
- зразково поводитися в СУМ і поза нею;
- бути обізнаним з Правильником СУМ;
- мати опановані принаймні дві ділянки практичних вміlostей так, щоб могли бути інструктором, напр., різні види спорту, впоряд, мандрівництво, таборування, моделювання, вишивання, різьба, писання писанок, ведення автомашин, радіотехніка, знання комп'ютерних технологій і т. п.;
- як Впорядник II-го ступеня, успішно вести виховну працю з дорученими йому юнацькими клітинами впродовж принаймні одного року;
- підпорядковуватися дорученням вищих організаційно-керівних чинників Ю СУМ;
- вести заняття з юнацтвом на таборі, впродовж принаймні 2-ох тижнів часу;
- вміти самостійно організувати і провести з Роєм Ю СУМ потрібну програму занять;
- постійно читати і добре бути ознайомленим з доступною юнацькою виховно-вишкільною літературою та виданнями СУМ (напр., книжки, обіжники, бюлетені і т. п.);
- вміти користуватися потрібними виховно-вишкільними підручниками;
- мати завершених 3 роки праці в Булаві чи Осередку як Дружинник.

І-ий ступінь (Інструктор)

Надає Управа Осередку СУМ на підставі рекомендації Комітету або Осередкової Референтури Дружинників. Обстоює відповідний Референт Управи Осередку чи керівник Дружин СУМ, до якої Дружинник належить. Здобути це відзначення може Дружинник СУМ.

Після успішного складання іспиту та 3-річної виховної праці як Дружинник, Дружинник-кандидат(-ка) здобуває ступінь Інструктора відповідно до свого стягу і має право носити приписану відзнаку та самостійно вести виховну працю з дорученою йому частиною Ю СУМ.

СПЕЦІАЛІЗОВАНІ ВИМОГИ ВІДПОВІДНО ДО СТЯГІВ:

Виховник:

Щоб стати Виховником I ступеня, треба відповідати наступним вимогам:

- Вести заняття з юнацтвом на таборі впродовж принаймні 2-ох тижнів часу; працювати 3 роки як Дружинник з Юнацтвом.
- Скласти іспит на Виховника I-го ступеня.

Культурник:

- Працювати 3 роки як активний член мистецької одиниці як Дружинник.
- Скласти іспит на Культурника I-го ступеня.

Суспільник:

- Мати повних 3 роки праці як фінансовий/господарський референт чи як активний член в загальногромадській організації або 3 роки активної організаційної праці в Булаві чи Осередку як Дружинник.
- Скласти іспит на Суспільника I-го ступеня.

Міжнародник:

- Мати закінчені бодай 3 повних роки активної організаційної праці в Комітеті чи Організації, яка має зв'язки з іншими народами чи етнічними групами як Дружинник.
- Скласти іспит на Міжнародника I-го ступеня.

Ратник:

- Мати закінчені бодай 3 повних роки активної організаційної праці в ділянці спорту/фізичного виховання в Осередку як Дружинник.
- Скласти іспит на Ратника I-го ступеня.

ІСПИТОВА КОМІСІЯ СУМ

Має бути принаймні тричленна і до неї входять:

- делегована КУ СУМ особа в ролі голови Іспитової Комісії СУМ;
- Булавний, Головний Виховник та інші особи, покликані Булавою Відділу Ю СУМ* як її члени.

КОМПЕТЕНЦІЇ ІСПИТОВОЇ КОМІСІЇ СУМ:

- проводити іспити на обидва ступені Впорядників і на Виховника I-го ступеня, згідно з вимогами Правильника СУМ.
- підписувати дотичні іспитові документи.

Відзначення надається святково на визначній імпрезі СУМ чи на святкуваннях Осередку СУМ. Відзнаку, виготовлену Крайовою Управою СУМ, повинен вручити Голова Управи Осередку, рідше — референт даного роду праці, в якій відзначився кандидат.

* Дивись стор. 229

II-ий ступінь (керівник)

Цей ступінь надає Крайова Управа СУМ на пропозицію Управи Осередку СУМ. Обстоює відповідний референт Крайової Управи СУМ.

Передумови:

- Є активним Дружинником СУМ.
- Має здобутий I-ий ступінь (Інструктор).
- Володіє українською мовою усно і письмово.
- Має за собою хоч 5 років провідної праці*** при Осередку СУМ або 10 років активної праці при Осередку.

Відзначення II-го ступеня надається за:

Виховник:

- Готує програми і виховні матеріали.
- Подає позитивний приклад іншим Виховникам.
- Самостійно працює над собою по лінії поширення й поглиблення виховної проблематики.

Культурник:

Проявився влаштуванням імпрез, дописами до преси, досягненням наукового ступеня тощо.

Суспільник:

Є провідним членом Осередку або інших українських суспільно-громадських організацій, де виявляє свої організаційні здібності.

Міжнародник:

Проявив успіхи у своїх зв'язках з іншими народами чи етнічними групами.

*** Дивись стор. 229

Ратник:

Проявив особливі успіхи у спортивних змаганнях в СУМ, у вищих наукових установах чи в інших командах/змаганнях на окружному рівні. Відзначення надається святково на урочистостях Осередку. Вручає представник Крайової Управи СУМ.

III-ий ступінь (плановик)

Надає Крайовий З'їзд СУМ на пропозицію Крайової Управи. Обстоює спеціально покликана до цього Верифікаційна Комісія при Крайовій Управі.

Передумови:

- Є активним Дружинником СУМ.
- Має здобутий II-ий ступінь (Керівник).
- Володіє українською мовою усно і письмово.
- Має завершених 10 років провідної*** праці, з яких принаймні 5 років на крайовому рівні або більше 15 років провідної*** праці в Осередку.

Відзначення III-го ступеня надається за:

Виховник:

- Готує фахові виховні програми і матеріали і організовує вишколи чи складає збірники, якими користуються Виховники Осередку або/і всього терену.
- Написав фахові статті з ділянки виховання тощо.

Культурник:

Виконував провідні ролі на Крайовому рівні або в Осередку чи окрузі

*** Дивись стор. 229

в організації й керуванні мистецьких ансамблів чи творчих гуртків, культурних таборів, семінарів тощо.

Суспільник:

Виконував провідні ролі на Крайовому рівні або в Осередку чи окрузі в організації й керуванні з'їздами, конференціями, таборами, семінарами тощо.

Міжнародник:

Виконував провідні ролі в організації й керуванні міжнародними конференціями, з'їздами, семінарами, акціями, виступами у пресі на крайовому або осередковому рівнях.

Ратник:

Здобув особливі досяги в спорті на крайовому або осередковому рівні чи у військових старшинських відзначеннях або організував і керував між-осередковими чи крайовими спортивними змаганнями чи таборами.

Відзначення надається святково на Крайовому З'їзді чи інших, крайового значення, сумівських імпрезах.

ІV-ий ступінь (Дорадник)

Надає Світова Управа СУМ на пропозицію дотичної Крайової Управи СУМ. Світова Управа затверджує на одному зі своїх формальних засідань. Пропозицію обстоює керівник дотичного роду (стягу) Світової Управи СУМ.

Вимоги:

- Є активним Дружинником СУМ.
- Має здобутий ІІІ-ий ступінь.

- Має за собою більше як 15 років провідної праці*** на світовому чи крайовому рівнях.

Відзначення ІV-го ступеня надається за:

Виховник:

- Виняткову виховну працю при СУМ.
- Підготовку наукового твору, яким користується СУМ.
- Підготовку наукового твору у ділянці педагогіки, що становить цінність для виховної системи СУМ.

Культурник:

Проявив виняткову діяльність в ділянці культури, наприклад написав наукову працю, мистецький твір/композицію, здобув нагороду або тривалими роками послідовної праці з культурними ансамблями збагатив громадське життя.

Суспільник:

Проявив виняткову суспільну працю в СУМ чи очолював інші українські суспільні організації чи надбудови, де своєю працею і відданістю успішно реалізував значні проекти, що збагачують громадське життя.

Міжнародник:

Проявив виняткову діяльність чи здобув виняткові досяги в політиці на міжнародному відтинку серед чужинців.

Ратник:

Проявив виняткову діяльність або здобув особливі досяги в спорті або при війську, підтверджені високими нагородами міжнародного значення.

Відзначення надається святково на Крайовому З'їзді чи інших, крайового значення, сумівських імпрезах.

*** Дивись стор. 229

НАЙВИЩІ ВІДЗНАЧЕННЯ ДРУЖИННИКІВ СУМ

ОСОБЛИВІ ВІДЗНАЧЕННЯ

До особливих відзначень належать: Лицар, Витязь, Залізний Хрест та інші відзначення з нагоди певних подій історичного національного характеру або подій з історії організації, які може встановити Світова Управа СУМ своїм особливим рішенням із метою одноразового відзначення, або постійного, що увійшло б у систему відзначень, потрібних для скріплення творчої праці і творчого змагання за ліпші висліди праці. Це може бути актуальним, коли наступила б потреба спрямувати увагу молоді в якомусь напрямку, дуже важливого в майбутньому для одиниці-члена або сумівської спільноти. Причиною відзначення може бути також вчинок чи праця поза рамками СУМ на загально-національному рівні, які підносять престиж СУМ і дають користь українській спільноті.

А. ДРУЖИННИК-ЛИЦАР, ДРУЖИННИК-ВИТЯЗЬ І «ЗАЛІЗНИЙ ХРЕСТ»

1. ДРУЖИННИК-ЛИЦАР

Цим відзначенням Спілка вшановує провідників, які своєю прикладною, характерною, творчою працею в СУМ і ширшому суспільстві, разом з відданістю нашої виховної організації заслужили на звання Лицаря.

Передумови надання особливого відзначення Дружинника-Лицаря:

1. Здобув IV ступінь Дружинника-Дорадника.

2. Після здобуття IV ступеня має 10 років прикладної і провідної*** праці в СУМ або/і в громадських організаціях на крайовому і світовому рівнях, з яких 5 років обов'язково є на світовому рівні.

Номінація

Номінацію Світовій Управі подає Крайова Управа СУМ.

Номінація Крайової Управи включатиме:

- Опис
 - з характеристикою члена відповідно до точок особистості сумівця, описаними у Правильнику;
 - вказанням рівня освіти, професії, здобутих відзначень у професійному житті;
 - переліком проектів, які кандидат організував, віддзеркалюючи творчу працю;
 - описом прикладної праці в СУМ;
 - переліком досягнень у українських громадських організаціях на крайовому і світовому рівнях.
- Рекомендації найменше 2-х крайових або світових громадських організацій, в яких працює кандидат.
- Друковані праці з будь-якої ділянки, в якій кандидат творчо виявляється.
- Відзначення надається святково на Світовому Конгресі чи інших, крайового значення, сумівських імпрезах.

2. ДРУЖИННИК-ВИТЯЗЬ

Цим відзначенням Спілка відмічує провідників, які своєю прикладною, характерною, творчою працею в СУМ і ширшому суспільстві, разом з відданістю нашої виховної організації заслужили на звання Витязя.

*** Дивись стор. 229

Передумови надання особливого відзначення Дружинника-Витязя:

1. Здобув ступінь Лицаря.
2. Має завершених, після здобуття IV ступеня, 20 років прикладної і провідної праці в СУМі або/і в громадських організаціях на крайовому і світовому рівнях, з яких 10 років обов'язково є на світовому рівні.

Номінацію Світовій Управі подає Крайова Управа СУМ.

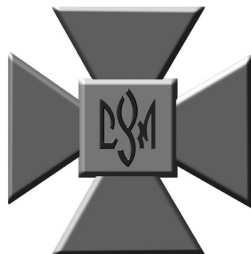
Номінація Світової Управи включатиме описи:

- прикладної праці в СУМі або/і в громадських організаціях на світовому рівні впродовж 10 років від часу здобуття відзначення «Лицар»;
- загального вкладу кандидата у розвиток світової української спільноти.

Відзначення надається урочисто відзнакою, яку можна пришпилити на однострій або на цивільний одяг на Світовому Конгресі чи інших, крайового значення, сумівських імпрезах.

3. ОСОБЛИВЕ ВІДЗНАЧЕННЯ «ЗАЛІЗНИЙ ХРЕСТ»

Надається Дружиннику за героїчний вчинок, здійснений у надзвичайній ситуації.

Особливе відзначення
«Залізний Хрест»

Б. ВІДЗНАЧЕННЯ ЗА ДОВГОЛІТНЮ ВІДДАНУ ПРАЦЮ КАМЕНЯР

Відзначення «Каменяр» надається Осередком або Крайовою Управою сумівцям, які своєю довголітньою і відданою працею служать СУМ або/і українській спільноті. Ці сумівці присвячують свій час у різних допоміжних ролях праці на добро і позитивний розвиток СУМ і громади. Відзначення надається членові СУМ, який не має жодної керівної функції і не є в процесі здобуття ступенів згідно із системою відзначень дружинників:

- в адміністративній, громадській, культурній, господарській, спортивній та подібних ділянках;
- за зовнішню працю поза СУМ, але в імені СУМ.

«Каменяр» — металева відзнака у формі щитика розміром 1,8 см на 2,5 см.

Відзнака на однострої пришпилюється над правою кишенею, на цивільному одязі носить з правого боку. Колір металу відзнаки залежить від років відданої праці: бронзовий колір — за 5 років; срібний — за 10 років; золотий колір — за 15 років; платиновий колір — за 25 років. Тло відзнаки символізує камінь. На тлі відзнаки посередині щитика витиснена мала емблема СУМ. Внизу емблеми напис «КАМЕНЯР», а згори — «За довголітню і віддану працю».

Платинова
25 років

Золота
15 років

Срібна
10 років

Бронзова
5 років

Відзнака за довголітню віддану працю «Каменярь»

ОДНОСТРОЇ І ВІДЗНАКИ ДРУЖИННИКІВ СУМ

ОДНОСТРІЙ ДРУЖИННИКІВ СУМ

Всі Дружинники СУМ зобов'язані носити такий однострій:

А. Чоловічий однострій

- а) **Покриття голови:** беретка або пілотка, згідно з рішенням Крайової Управи СУМ, залежно від одностроевих традицій країни праці СУМ. Накриття голови того ж кольору, що штани або спідниця однострою. Беретка з вовняного матеріалу, пілотка — того самого, що й штани, чи спідниця.
- б) **Сорочка (блузка):** кольору кгакі (khaki), сірого відтінку, як у Юнацтва СУМ. Матеріал сорочки — бавовняний. Всі розміри і форми сорочки чи блузки — як у Юнацтва СУМ.
- в) **Краватка вовняна:** темно-синього кольору для Дружинників.
- г) **Шкіряний пояс** брунатного кольору, шириною 5 см, запинається на пряжку. Пряжка металева (срібного кольору) з написом «Бог і Україна», описаного навколо емблеми СУМ.
- г) **Штани:** короткі на літню пору і довгі на зимову. Колір кгакі (темно-сірого(драпового) відтінку), з міцнішого (бавовняного) матеріалу. Короткі штани — не вище долоні від згину коліна; довгі штани — нормальної форми.
Штани і шорти мають дві бічні кишені і дві задні (застібнуті на ґудзики) та по 7 латок для пояса.
- д) **Підколінки і шкарпетки** вовняно-бавовняного матеріалу, кольору штанів.
- Підколінки використовують в однострої з короткими штанами. При довгих штанах одягають шкарпетки кольору штанів.
- е) **Взуття:** черевики або напівчеревики, брунатного або чорного кольору, залежно від рішення КУ СУМ.

Б. Жіночий однострій

- а) **Покриття голови** те саме, що в чоловіків — беретка або пілотка.
- б) **Сорочка (блузка):** кольору кгакі (khaki), сірого відтінку, як вже існуючі в Юнацтві СУМ.
- в) **Краватка** — як у чоловіків.
- г) **Шкіряний пояс** — як у чоловіків.
- г) **Спідниця** кольору кгакі (темно-сірого кольору) формою, як у Юнацтві СУМ.
- д) **Шкарпетки і підколінки:** вовняно-бавовняні, кольору спіднички, вище кісточок.
- е) **Взуття:** напівчеревики брунатного кольору.

Зауваги:

Сумівський однострій дозволяється носити лише тоді, коли на це є розпорядження організаційних зверхників, а саме:

1. Під час державних свят, урочистих академій, З'їздів СУМ, святкових сходин, Здвигов, Злетів, Загальних Зборів Осередку та всіх нагод, в яких сумівці організовано беруть участь.
2. Сумівський однострій не можна носити частинами і без організаційних та функційних відзнак.
3. Сумівський однострій є зовнішньою ознакою приналежності до СУМ, тому під час його носіння необхідно дотримуватися усіх правил сумівської поведінки і постави.
4. Функційні відзнаки Юнацтва, Виховників і Булавних регулюють відповідні Правильники.
5. Для окремого встановлення відзнак і відзначень в кожному окремому випадку видається припис для їхнього носіння.

ВІДЗНАКИ ДРУЖИННИКІВ СУМ

Основний колір

Для усіх Дружинників основним кольором є темно-синій. Його символізує колір краватки і тло у всіх відзнаках та емблемах.

ВІДЗНАКИ, ОБОВ'ЯЗКОВІ ДЛЯ ВСІХ ДРУЖИННИКІВ СУМ

а) Металева емблема — відзнака СУМ. Виконана з білого металу (хром, нікель і т.п.), витиснена або оксидована. Всі три літери поєднані (без щитка), аналогічно, як для Юнацтва СУМ. Вона носить на накритті голови, на його передній частині.

б) Нашивка — напис: «Спілка Української Молоді в ...» (Англії, Австралії, Канаді, тощо). Цей напис виконаний мовою країни, в якій діє СУМ, — колір темно-синій, як краватка. Нашивка має розмір 10 x 2,5 см у формі прямокутника посередині з легкою дугою. Напис розміщений двома рядками, білими літерами на синьому тлі, обрамлення нашивки золоте. Її носять на правому рукаві сорочки однострою зверху, безпосередньо під швом.

в) Велика емблема СУМ: на темно-синьому тлі (того ж відтінку, що й напис-нашивка) в овальній формі щит, розміром 8 x 5 см, із золотим обрамленням, вміщений стилізований тризуб із літер, що творять напис «СУМ». Дубові листки, промені, обвід щита — золотого кольору. Носять її на лівому рукаві сорочки однострою, посередині між ліктем і плечем.

Носять дійсні члени, незалежно від набутих ступенів, виконуваних функцій, за винятком Юнацтва.

г) Стягову відзнаку носять над правою кишенею. Ця відзнака вказує на належність Дружинника до окресленого Стягу за ро-

дом праці. Її розміри: 6 см довжини, а висота — 2 см. Її тло темно-синє, обшиття золоте. Напис і рисунок відзнаки:

- для Дружинника — білий,
- для Дружинника-Лицаря — срібний,
- для Дружинника-Витязя — золотий.

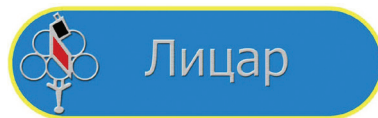
На правій стороні розміщено напис: «Дружинник» або «Лицар», або «Витязь». На лівій стороні розміщено рисунок відзнаки, що має різний зміст для кожного роду Дружин праці і Стягів Дружин:

- Виховники — смолоскип,
- Культурники — крилатий кінь,
- Суспільники — буква «У» (Україна),
- Міжнародники — земний глобус з усіма континентами,
- Ратники — меч у п'яти олімпійських колах.

г) Функційні відзнаки

1. Відзнаки членів Управи осередку СУМ: темно-синій шнур і аксельбанд того ж кольору, у голови осередку — срібний.
2. Відзнаки членів Крайової Управи СУМ: жовтий шнур і аксельбанд того ж кольору. Коли голови КУ стають членами Світової Управи СУМ, вони носять синьо-жовтий шнур і того ж кольору аксельбанд.
3. Відзнаки голови та членів Світової Управи СУМ — синьо-жовтий шнур і аксельбанд того ж кольору.

Шнури носять на шиї, а аксельбанди — на лівому плечі сорочки.

Стягові відзнаки

ВІДЗНАКИ СТУПЕНІВ ДРУЖИННИКІВ

В усіх п'яти головних родах діяльності Дружинників СУМ, що їх передбачає цей Правильник, розрізняють також чотири окремі ступені, а саме:

- Дружинники Виховники I-го, II-го, III-го, IV-го ступеня
- Дружинники Культурники I-го, II-го, III-го, IV-го ступеня
- Дружинники Суспільники I-го, II-го, III-го, IV-го ступеня
- Дружинники Міжнародники I-го, II-го, III-го, IV-го ступеня
- Дружинники Ратники I-го, II-го, III-го, IV-го ступеня

Ці ступені надаються за виконання Дружинниками СУМ праці чи навіть за особисті досягнення в поодиноких ділянках праці. Ці справи точно означено в частині II-ій цього Правильника, розділ «Б» — «Система Ступенів Дружинників СУМ», а для Дружинників Виховників — розділ «Ступені Впорядників і Виховників СУМ».

Право надавати поодинокі ступені мають:

I-ий ступінь — Управа Осередку на пропозицію керівника Відділу Дружинників. Обстоює відповідальний референт Управи Осередку за дану ділянку праці. Управа Осередку зголошує кожне таке своє рішення до Крайової Управи.

II-ий ступінь — Крайова Управа СУМ на пропозицію Управи Осередку. Обстоює відповідальний референт за дану ділянку праці при Крайовій Управі СУМ. Крайова Управа письмово повідомляє Управу даного Осередку про своє рішення.

III-ий ступінь — Крайовий З'їзд СУМ на пропозицію Крайової Управи. Обстоює спеціально покликана для цього Верифікаційна Комісія при Крайовій Управі. Про рішення

З'їзду Крайова Управа повідомляє письмово через місцеву клітину СУМ.

IV-ий ступінь надає Світова Управа СУМ на пропозицію дотичної Крайової Управи СУМ. Пропозицію обстоює керівник дотичної ділянки Світової Управи СУМ.

Ці відзнаки носять на правому рукаві сорочки однострою поміж ліктем і горішнім швом рукава.

А. ДРУЖИННИКИ ВИХОВНИКИ

Відзнака:

I-го ступеня — **Виховник-Інструктор** — овальної форми, величиною 8 x 5см, із золотим обрамленням, на синьому тлі — золота Емблема СУМ із запаленим смолоскипом. Знизу розташовано напис «Виховник».

II-го ступеня — **Виховник-Керівник** — ця сама відзнака з одним золотим паском над емблемою.

III-го ступеня — **Виховник-Плановик** — ця сама відзнака з двома золотими пасками над емблемою.

IV-го ступеня — **Виховник-Дорадник** ця сама відзнака із золотою плетінкою лаврового вінця над емблемою.

Б. ДРУЖИННИКИ КУЛЬТУРНИКИ

Відзнака:

I-го ступеня — овальної форми, величиною 8 x 5см, із золотим обрамленням. На синьому тлі — золотий міфічний кінь Пегас (Pegasus) — джерело поетичного натхнення, знизу розташовано напис «Культурник».

II-го ступеня — ця сама відзнака з одним золотим паском над емблемою.

Дружинник Виховник I ступеня

Дружинник Культурник I ступеня

Дружинник Виховник II ступеня

Дружинник Культурник II ступеня

Дружинник Виховник III ступеня

Дружинник Культурник III ступеня

Дружинник Виховник IV ступеня

Дружинник Культурник IV ступеня

III-го ступеня — ця сама відзнака з двома золотими пасками над емблемою.

IV-го ступеня — ця сама відзнака з золотою плетінкою лаврового вінка над емблемою.

В. ДРУЖИННИКИ СУСПІЛЬНИКИ

Відзнака:

I-го ступеня — овальної форми, величиною 8 х 5 см, із золотим обрамленням, на синьому тлі золота буква «У» (Україна), знизу розташовано напис «Суспільник».

II-го ступеня — ця сама відзнака з одним золотим паском над емблемою.

III-го ступеня — ця сама відзнака з двома золотими пасками над емблемою.

IV-го ступеня — ця сама відзнака з золотою плетінкою лаврового вінка над емблемою.

Г. ДРУЖИННИКИ МІЖНАРОДНИКИ

Відзнака:

I-го ступеня — овальної форми, величиною 8 х 5 см, із золотим обрамленням. На синьому тлі золоті контури земного глобусу, знизу розташовано напис «Міжнародник».

II-го ступеня — ця сама відзнака з одним золотим паском над емблемою.

III-го ступеня — ця сама відзнака з двома золотими пасками над емблемою.

IV-го ступеня — ця сама відзнака з золотою плетінкою лаврового вінка над емблемою.

Дружинник Суспільник I ступеня

Дружинник Міжнародник I ступеня

Дружинник Суспільник II ступеня

Дружинник Міжнародник II ступеня

Дружинник Суспільник III ступеня

Дружинник Міжнародник III ступеня

Дружинник Суспільник IV ступеня

Дружинник Міжнародник IV ступеня

Г. ДРУЖИННИКИ РАТНИКИ

Відзнака:

I-го ступеня — овальної форми, величиною 8 x 5 см, із золотим обрамленням. На синьому тлі — п'ять золотих олімпійських кілець, меч і червоно-чорний революційний прапорець.

II-го ступеня — ця сама відзнака з одним золотим паском над емблемою.

III-го ступеня — ця сама відзнака з двома золотими пасками над емблемою.

IV-го ступеня — ця сама відзнака з золотою плетінкою лаврового вінка над емблемою.

Дружинник Ратник I ступеня

Дружинник Ратник III ступеня

Дружинник Ратник II ступеня

Дружинник Ратник IV ступеня

ВІЯСНЕННЯ

* — там, де на терені не організований Відділ — Управа Осередку стає відповідальною Структурою.

** — якщо на місці немає української школи, юнацтво зобов'язане вивчати українську мову і українознавство шляхом приватних лекцій або заочного навчання, при допомозі родичів, опікунів чи виховників СУМ. Сьогодні це можна навіть дистанційно робити за допомогою інтернету та електронної пошти.

*** — провідна праця — це постійна і послідовна праця на провідних ролях (функціях), яка виявляється у прояві ініціативи та організації членства, увінчується успішним завершенням проведеної діяльності і позитивно впливає на розвиток Спілки.

Готуючи цей Правильник СУ СУМ вирішила передрукувати всі «Вступні слова» і «Післяслова», які виходили у попередніх виданнях Правильників Юнацтва і Дружинників. Робимо це, щоб зберегти їх як історичні пам'ятки з нашого сумівського життя. Дуже важливим вважаємо уривок із тексту «Із Звернення Воюючої України до всіх Українців на еміграції».

ПІСЛЯСЛОВО

Віддаючи до вжитку і користування сумівської молоді і Виховників цей Правильник, належить сказати пару слів про його створення, що й хочу зробити цією дорогою. Про це просив мене в листі референт Юнацтва СУМ д-р Богдан Стебельський, що найбільше з усіх членів Центральної Управи переживав шкоди, викликані проволокою випуску друком Правильника. Це поважно загальмувало працю Референтури на час цілої каденції. Що більше, невиконання рішень VI-го Конгресу СУМ про випуск Правильника, примусило Центральну Управу СУМ продовжити свою трирічну каденцію ще на один рік, щоб дати змогу наступному Конгресові поробити висновки про життєздатність і практичність поданих у ньому засад і правил. Ніщо ж бо так, як само життя, не в силі дати належних коректив у того рода еляборотах і системах.

Історія Правильника Ю СУМ сягає перших повоєнних років, коли відновився СУМ на чужині. Вже на I-му Конгресі СУМ (23. 3. 1947) у Мюнхені внесено до Статуту окрему категорію членства: юнацтво, а відповідно до того передбачено окремих референтів юнацтва по різних організаційних щаблях. II-ий Конгрес (24-26. 4. 1948) в Авґсбурзі уточнює розділ про юнацтво, визначаючи вікову групу від 10 до 18 літ та створює організаційну побудову. Для керування виховними справами покликано до життя референтури юнацтва при ЦК і КК СУМ, а для розробки виховних питань створено «Педагогічну Раду СУМ-у». Тодішній керівник т. зв. «Центральної Управи Юнацьких Відділів СУМ» Василь Маркусь опрацював «Тимчасовий Правильник Організації і Діяльності Юнацтва СУМ», що був затверджений 16. 2. 1949 Центральним Комітетом СУМ і в квітні того ж року відданий

до вжитку Осередків. На 56 сторінках цикльостилевого формату той «Правильник» складався з 14 розділів і охоплював у систему цілість юно-сумівського комплексу, включно з додатком про форми звітності, заяв і діловодства. Впровадження його в життя натрапляло однак на поважні труднощі, як з браку потрібних виховників, так і з причин еміграційних рухів, що припадали на той час.

Потрібно було, отже, внести деякі корективи до «Тимчасового Правильника», що зробив наступний керівник юнацтва при ЦК СУМ Володимир Леник, а V-ий Конгрес в Торонто (4-6. 8. 1955) затвердив. В тому «Правильнику» на 26 стор. цикльостилевого видання задержано в основному попередні ідейно-програмові засади і закони та достосовано структуру й іспитові вимоги у сконденсованій формі.

Юнацтво Спілки Української Молоді почало зростати, зокрема в океанських країнах США і Канади в поважну числом силу, а це зумовило також перегляд виховних метод і самої організаційної структури. Справу перегляду «Правильника» перебрав на себе тодішній Голова Центральної Виховної Ради д-р Богдан Стебельський, в чому йому допомагав член КУ Канади Василь Кушмелин. Таким чином на VI-му Конгресі в Торонто (26-29. 6. 1958) був представлений справлений проект «Правильника». Цей проект був затверджений Конгресом із завваженням, що новообрана Центральна Управа має право редакції і доповнень.

Центральна Управа СУМ, з осідком у Брюсселі, розпочала редакційну підготовку затвердженого VI-тим Конгресом «Правильника», але від КУ Канади прийшло ряд застережень до окремих його розділів. Дискусія продовжилась, ЦУ СУМ визнала себе некомпетентною змінювати рішення Конгресу, так, як пропоновані КУ СУМ Канади зміни порушували прийняті Конгресом основи. Справу «Правильника» ЦУ СУМ передала на остаточний розгляд Пленуму Центральних Органів СУМ, що між Конгресами є законодавчим тілом СУМ-у. В днях 19-20. 3. 1960 р. Пленум розглянув пропозиції змін і доповнень та уповажнив ЦУ СУМ довести справу «Правильника» до закінчення. На той час КУ СУМ Канади ще не встигла подати своїх пропозицій до другої організаційної частини «Правильника», настоюючи однак на необхідності її зміни. Справа наново відтягнулась. Генеральний Секретар ЦУ СУМ Євген Гановський, виїжджаючи в кінці 1960 р. до США, одержав

повноважності ЦУ зайнятися на місці справою, узгоднюючи спірні точки між КУ Канади і КУ СУМА. Ці узгоднення, а крім того вже графічне оформлення рисунків мистцем Мироном Левицьким забрало дальших кілька місяців. При остаточній редакції «Правильника», а зокрема другої його частини, працювали д-р Матей Гута, голова КУ Канади Орест Павлів, керівник Юнацтва КУ СУМ. Під час своєї праці вони консультувались і узгоднювали окремі питання з Головою Центральної Виховної Ради, проф. Зеноном Саганом, референтом Юнацтва при ЦУ СУМ д-ром Богданом Стебельським і Ген. Секретарем ЦУ СУМ Євгеном Гановським. Графіки ч. 1 і 2 виконав Степан Федунків за проектом Ореста Павлова.

Так постала ця книга, яку ЦУ СУМ віддає в руки виховників і юнацтва СУМ з надією, що вона допоможе успішно здійснити ті виховні завдання, що стоять перед нашою Спілкою. Було б однак мильно думати, що сама поява «Правильника» розв'яже всі питання виховної праці серед нашої молоді на чужині. Його треба радше розглядати як рамці, або форму, в які виховники і підростаюча молодь мають вкласти свій зміст. Поеднання дієвого змісту з формою, що її надає «Правильник», дасть щойно синтезу сумівського виховання, до якої наша Спілка всіма засобами змагає.

*Омелян Коваль,
Голова ЦУ СУМ,
1961 р.*

ПІСЛЯСЛОВО ДО ДРУГОГО ВИПУСКУ

Минуло вже 10 літ з того часу, як появилася перший випуск цього Правильника тиражем 4000 прим. «Правильник Ю СУМ» увійшов так в життя нашої Спілки, що став її органічною складовою суттю і формою. Кожний виховник і впорядник СУМ спирається в своїй виховній праці на цій основній вишкільно-виховній базі, яка дає твердий ґрунт для формування душі й характеру юначки чи юнака.

Тому випускаємо цей другий наклад без змін, заохочуючи нові когорта виховників і впорядників йти слідами своїх попередників, використовуючи цю книгу для вирощування нових сміливих і відважних юначок і юнаків СУМ, щоб успішно здійснили свою службу для Бога і України.

Гартуйсь!

*ЦУ СУМ
Брюссель,
листопад 1971 р.*

ПІСЛЯСЛОВО ДО ПРАВИЛЬНИКА ДРУЖИННИКІВ

Дорогі Подруги і Друзі!

Даємо до Ваших рук остаточну редакцію «Правильника Дружинників СУМ», що після «Правильника Юнацтва СУМ», уточнює ідейно-програмові засади та нормує організаційно-виховну структуру дійсного членства нашої Спілки – Дружинників СУМ. Цей текст є базований на проекті «Правильника Дружин СУМ», що його опрацював первісно д-р Б.Стебельський, який Ц.У.СУМ видала офсетним друком 1967 року, та в основному був прийнятий XI-им Світовим Конгресом СУМ дня 19-го листопада 1978 року. Він узглядає також всі поправки, зміни і замітки, що їх поручила Конгресова Комісія, та які затвердив Пленум XI-го Конгресу.

Рішення опрацювати такий Правильник запало на VII –му Конгресі СУМ в 1962 році. Після чого Ц.У. СУМ схвалила головні принципи, на яких цей Правильник мав будуватися. Вихідною точкою в опрацюванні Правильника мала бути Лицарська Доба в історії України, що забезпечила існування української княжої Держави на протязі 500 літ. Йшлося про те, щоби в обличчі насильної русифікації нашої молоді в Україні та асиміляційного тиску чужих середовищ на нашу молодь у вільному світі, знайти такі сильні виховні засоби, які могли б тому успішно протидіяти на відтинку нашої молоді, поки що в умовах чужини. І саме тому, що Княжа Доба нашої історії дає нам невичерпне джерело міцних основ під сучасне відродження нашої духовости, необхідної для здвигнення чіткої візії майбутнього України в свідомості нашої молоді, Центральна Управа СУМ рішила взяти її в основу виховно-вишкільної програми дійсного членства.

Опрацювання цього Правильника доручено довголітньому членові Ц.У. СУМ, д-ру Богданові Стебельському, який, простудіювавши основні елементи української духовости в їх історичному аспекті, створив синтезу найкращих наших духових первнів з потребами сучасного періоду і, враховуючи складність еміграційних умов, виготовив перший проект під назвою «Правильник Дружин СУМ». Цей проект був предложений на наступному VIII-ому Світовому Конгресі СУМ в 1966 році, однак не маючи змоги основно розглянути проект і його схвалити, доручив окремій комісії переглянути і дати до затвердження Пленуму Центральних Органів СУМ.

Справа значно ускладнилася, коли майже з усіх країн від керівних чинників СУМ почали надходити різні проекти змін, головню відносно його організаційної частини. Тому що йшлося про практичне примінення Правильника на всіх теренах діяльності СУМ, Центральна Управа була змушена взяти до уваги всі ці зауваги, які зібрано і схвалено щойно під час XI-го Світового Конгресу СУМ 1978 р., а Пленум Центральних Органів СУМ, що відбувся в грудні 1981-го року, остаточно затвердив цілість Правильника під назвою «Правильник Дружинників СУМ».

Навівши коротко історію цього Правильника хочемо зазначити, що своїм змістом і спрямуванням він в нічому не відбігає від первісного проекту д-ра Б.Стебельського. У своїй основі «Правильник ставить

собі за ціль формування високовартісних провідних одиниць на всіх щаблях українського суспільного життя. Він робить наголос на високе знання й освіту, при збереженні всіх високих прикмет особовості. Це пояснюється konieczністю мати висококваліфікованих людей, що творили б інтелектуальні резерви для ведення суспільних наших справ у всіх ділянках на найвищому рівні. Однак в організованому суспільстві, мініатурою якого є СУМ, потрібні також працівники середніх і нижчих категорій і вони, хоч і не зможуть досягнути найвищого звання в ділянці наукової праці, зможуть своєю працею, посвятою і творчими виявами, дійти до найвищих відзначень і заслуг».

Тому, йдучи за повище сказаним, в структурі нашої Спілки залишено можливість групування дружинників в спеціалізованих дружинах для дальшого самовишколу по зацікавленню та передбачено можливість досягнення найвищого звання, а саме Дружинника-Лицаря і Дружинника-Витязя, при умові зложення приписаних іспитів. Рівночасно уточнено систему ступенів дружинників за вклад праці в системі нашої Спілки на різних її щаблях.

В дальшому наголошено, що Дружинники СУМ є дійсними членами СУМ з повними правами й обов'язками і їх зобов'язують всі статуткові вимоги, рішення всіх Світових Конгресів та Крайових З'їздів СУМ, будучи адміністративно підпорядкованими локальним чи організаційним клітинам СУМ.

Віriamo, що введення в життя цього Правильника зміцнить не тільки ідейно всіх членів нашої Спілки, але в'язатиме нашу організаційну мережу в одну цілість, що буде запорукою дальшої успішної дії в дусі нашого клича «Бог і Україна».

Правильник цей постав завдяки наполегливій праці його головного автора д-ра Богдана Стебельського, трудів Комісій та багатьох провідних членів нашої Спілки. Тому з нагоди його завершення висловлюємо всім нашу найщирішу подяку.

*Центральна Управа СУМ,
Нью-Йорк,
25 січня 1983 р.*

ПОЖЕРТВИ НА ВИДАННЯ

ЗОЛОТІ СПОНСОРИ \$1000 І БІЛЬШЕ

АВСТРАЛІЯ

- Крайова Управа СУМ в Австралії
- Ліга Вільної України, Вікторія
- Осередок СУМ ім. ген. хор. Тараса Чупринки, Сідней
- Осередок СУМ ім. гет. Івана Мазепи, Мельборн
- Фундація «Карпати», Сідней

КАНАДА

- Головка Євген і Галина, Монреаль
- Коструба Євген, Етобіко
- Коструба Орест та Ірка, Етобіко
- Крайова Управа СУМ у Канаді
- Осередок СУМ ім. ген. Гриця-Перебийноса, Монреаль
- Осередок СУМ ім. ген. Р. Шухевича-Т. Чупринки, Торонто
- Осередок СУМ ім. гет. Івана Мазепи, Сейнт-Катеринс
- Осередок СУМ ім. Івана Богуна, Едмонтон
- Осередок СУМ ім. Климова-Легенди, Гамільтон
- Осередок СУМ ім. полк. Євгена Коновальця, Калгарі
- Осередок СУМ ім. полк. УПА Олексі Гасина-Лицаря, Вінніпег
- Осередок СУМ ім. Симона Петлюри, Етобіко
- Фундація Кредитової Спільки «Будучність», Торонто

США

- Федеральна Кредитова Кооператива «Самопоміч», Нью-Йорк
- Федеральна Кредитова Кооператива СУМА, Йонкерс
- Фундація «Спадщина» Першого банку «Певність», Чікаго

СРІБНІ СПОНСОРИ \$500 І БІЛЬШЕ

АВСТРАЛІЯ

- Ліга Вільної України, Сідней
- Організація Українських Націоналістів, Нова Південна Валія
- Осередок СУМ ім. Героїв Крут, Перт

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ

- Крайова Управа СУМ у Великій Британії

КАНАДА

- Єндрієвські Ярослав та Ірка, Едмонтон
- Клуб Сеньйорів ім. Марка Боєслава, Едмонтон
- Коструба Андрій, Етобіко
- Коструба Данило, Етобіко
- Коструба Михайло, Етобіко
- Кредитова Спілька «Карпати», Вінніпег
- Леві Ярема, Монреаль
- Осередок СУМ ім. Юрія Шухевича, Міссісгага
- Суржиця Марійка, Монреаль
- Татарин Тарас, Надя, Тамара й Андрій, Міссісгага
- Українська народна каса «Дежарден», Монреаль

США

- Дрозд Марійка і Тарас, Чікаго
- Осередок СУМ ім. Василя Біласа, Бостон
- Осередок СУМ ім. Миколи Павлушкова, Чікаго
- Осередок СУМ ім. УПА, Філадельфія
- Осередок СУМ ім. 24-го серпня 1991р., Виппані

УКРАЇНА

- Симчич Катерина і Мирослав, Київ

БРОНЗОВІ СПОНСОРИ \$250 І БІЛЬШЕ

АВСТРАЛІЯ

- Дума Ярослав, Марійка, Степан і Андрій, Сідней
- Михалюк Стефан, Вікторія
- Осередок СУМ ім. Степана Бандери, Джілонг

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ

- Шляхетко Володимир і Ганя — Манчестер & Брадфорд
- Купранець Йосиф, Дарбі
- Мадич Ксеня і Вінтонюк Петро, Дарбі

КАНАДА

- Василин Ліда в шану першого виховника, свого покійного батька Нестора Василя, Едмонтон
- Водзіцький Роман, Монреаль
- Вовк Софія і Маруся, Торонто

- Грод Надя, Оляна, Маркіян і Адріян, Етобіко
- Єндрієвська Ліда, Торонто
- Заверуха Микола й Оля, Торонто
- Кардаш Петро, Дарка, Андрея та Наталя, Етобіко
- Костик Ніна, Монреаль
- Костів Стефан, Маруся, Любомира, Соня, Леся та Михайло, Етобіко
- Ліга Українок Канади, відділ Торонто
- Мазепа Михайло і Катруся, Монреаль
- Мицак Петро, Віндзор
- Мицак Ірка & Несмашний Гарі з нагоди 85-ліття Петра Мицака, Торонто
- Нарожняк Ліда, Адріана та Юрко в пам'ять матері, покійної Мирослави Стельмах, Гамільтон
- Осередок СУМ ім. Короля Данила, Оттава
- Фармус Марійка, Монреаль
- Швець Михайло і Леся, Монреаль
- Шиш Санді та Маруся, Калгарі
- Шмігельські Тарас й Ірка, Едмонтон
- Штик Юрко й Оксана, Монреаль
- Чолій Євген і Ганя, Монреаль

США

- Осередок СУМ ім. Дмитра Вітовського, Палатаян

УКРАЇНА

- Родина Гінкулів, Київ
- Родина Підмогильних, Київ

ЗМІСТ

Із Звернення Воюючої України до всіх Українців
на еміграції

Вступне слово 5

Ідейно-програмові засади Спілки Української Молоді

Вступні твердження 10

I. Світоглядово-виховні положення Спілки Української Молоді 11

1. «Бог і Україна» — гасло і дороговказ 11
2. Знання — духовна сила і зброя 12
3. Ідеалістичний світогляд 13
4. Любов до ближнього 14
5. Любов до України 14
6. Віра, бадьорість і оптимізм 15
7. Свідомість обов'язку і відповідальності 16
8. Цілеспрямованість та ідейність 17
9. Сила волі та емоції 18
10. Фізична вправність, сила і здоров'я 19
11. Працьовитість і творчий вияв духовних сил 20
12. Скромність та особиста і національна гідність 21
13. Дружність і братерство та сумівська спільнота 22
14. Лицарськість 23
15. Суспільно-державницька виробленість і національна солідарність 24
16. Самовиховання та ініціативність 25
17. Лад, краса, добро та чар природи 26
18. «Честь України — Готов Боронити!» 28

II. Закони Юнацтва СУМ 29

- Закони молодшого юнацтва СУМ 29
- Закони старшого юнацтва СУМ 30

III. Атрибути Спілки Української Молоді 31

1. Гімн 31
2. Гасло Спілки Української Молоді 33
3. Привіти Спілки Української Молоді 33
4. Прапори 33
5. Слово 35
6. Обітниця 36
7. Приречення 36

II. Особистість сумівця 37

1. Морально-етичні засади 37
2. Ідейність і патріотизм 37
3. Знання, культура і світогляд 38
4. Краса і сила 39
5. Динаміка життя і творча праця 39
6. Суспільна виробленість 40

ПРАВИЛЬНИК ЮНАЦТВА СУМ

Організаційно-виховна побудова Ю СУМ 41

УСТРІЙ Суменят Спілки Української Молоді 42

Вступні твердження 42

A. Членство 43

Загальні вимоги і спосіб прийняття 43

B. Організаційно-виховні клітини 43

Рій 43

УСТРІЙ Молодшого Юнацтва СУМ 44

Вступні твердження 44

A. Членство 44

I. Загальні вимоги і спосіб прийняття 44

II. Роди членів	45
III. Права і обов'язки членів Молодшого Юнацтва СУМ	46
IV. Втрата та поновлення членських прав	47
V. Закони Молодшого Юнацтва СУМ	47
Слово	48
Обітниця	48
Б. Організаційно-виховні клітини	49
I. Рій	49
1. Ройова самоуправа	49
2. Знамена Рою	50
3. Виховники і Впорядники Роїв Молодшого Юнацтва	50
II. Куц Молодшого Юнацтва СУМ	51
1. Провід Куща	51
2. Знамена Куща	53
III. Станиця Молодшого Юнацтва СУМ	56
1. Провід Станиці	56
2. Права і обов'язки проводу Станиці	57
3. Станична Рада Виховників	58
УСТРІЙ Старшого Юнацтва СУМ	
Вступні твердження	59
A. Членство	59
I. Загальні вимоги і спосіб прийняття	59
II. Роди членів	60
III. Права і обов'язки членів Старшого Юнацтва СУМ	63
IV. Втрата та поновлення членських прав	64
1. Перехід до дружин	64
2. Відпустка	65

3. Добровільний вихід	65
4. Викреслення з реєстру членів	66
5. Тимчасове позбавлення членських прав	67
6. Виключення з членства	67
7. Нове набуття членських прав	67
V. Закони Старшого Юнацтва СУМ	68
Приречення	69
Б. Організаційно-виховні клітини	70
I. Рій	70
1. Ройова Старшина	70
2. Знамена Рою	74
3. Виховник Рою	77
4. Впорядник Рою	81
5. Спосіб проведення занять Рою	82
II. Курінь Старшого Юнацтва СУМ	83
Організаційний провід (Курінна самоуправа)	83
1. Курінний Збір	83
2. Курінна Старшина	85
3. Права й обов'язки членів Курінної Старшини	87
4. Виховний Провід Куреня	89
5. Знамена Куреня	91
6. Заснування і розпуск Куреня Старшого Юнацтва СУМ	93
III. Кіш Старшого Юнацтва СУМ	97
1. Опікун Коша	98
2. Кошова Рада Виховників	99
3. Загальний Збір Коша	99
4. Кошова Старшина	100
В. Окремі засоби виховання	102
Самодіяльні гуртки	102

ВІДДІЛ Юнацтва СУМ	104
I. Характер та роди Відділів Ю СУМ	104
1. Загальна характеристика	104
2. Форми праці	105
3. Роди Відділів	106
II. Булава Відділу Юнацтва СУМ	107
1. Склад Булави	107
2. Права й обов'язки членів Булави Відділу Ю СУМ	108
III. Рада Виховників Відділу Ю СУМ	112
IV. Назва, номер і прапор Відділу	113
Система відзначень, пересторог і покарань	117
I. Відзначення в Ю СУМ	117
Особливі відзначення	120
II. Перестороги і покарання в Ю СУМ	121
1. Вступні зауваги	121
2. Роди пересторог	123
3. Ступені покарань	126
Однострій і відзнаки юнацтва СУМ	131
I. Однострій Суменят	131
II. Однострій Юнацтва СУМ	132
1. Однострій юнака	132
2. Однострій юначки	134
III. Система відзнак в Юнацтві СУМ	136
1. Основні кольори в Юнацтві СУМ	136
2. Відзнаки для загалу членства Ю СУМ	136
3. Відзнаки членства окремих частин	136
4. Функційні відзнаки Юнацтва СУМ	138
5. Відзнаки здобутих ступенів Ю СУМ	140

6. Відзнаки відбутих таборів Ю СУМ	140
7. Відзнака I-го відзначення «Архистратиг Михайл»	141
8. Відзнаки Самодіяльних гуртків	141
9. Функційні відзнаки організаційно-виховного проводу Ю СУМ	143
10. Відзнаки ступенів Впорядників Ю СУМ	143
Ступені Впорядників Ю СУМ	144
1. Вимоги на Впорядника I-го ступеня	144
2. Вимоги на Впорядника II-го ступеня	145
Система здобуття ступенів у Юнацтві СУМ	147
А. Молодше Юнацтво СУМ	147
Б. Старше Юнацтво СУМ	149
Методичні напрямні під час здобуття юнацьких ступенів	151
Передумови та вимоги для здобуття ступенів	155
А. I-ий ступінь Молодшого Ю СУМ	ОТРОК 155
II-ий ступінь Молодшого Ю СУМ	ВІСТОВИЙ 156
III-ий ступінь Молодшого Ю СУМ	ЗВІДУН 159
Б. I-ий ступінь Старшого Ю СУМ	ВОІН 162
а. Внутрішньо-організаційна діяльність	162
б. Праця над характером	164
в. Обсяг знань та праця над світоглядом	165
г. Підготовка до життя	168
г. Життя серед природи	169
II-ий ступінь Старшого Ю СУМ	ДРУЖИННИК 170
а. Внутрішньо-організаційна діяльність	170
б. Праця над характером	173
в. Обсяг знань та праця над світоглядом	173
г. Підготовка до життя	176
г. Життя серед природи	177

ПРАВИЛЬНИК ДРУЖИННИКІВ

УСТРІЙ Дружинників СУМ	180
Вступні твердження	180
Світоглядова частина ідейно-програмових засад Дружинників СУМ	181
Виховний ідеал Дружинника	182
Світоглядові закони-правди Дружинника СУМ	183
Десять правд Дружинника СУМ	186
Організаційно-виховна структура Дружинників СУМ	189
А. Членство	189
I. Роди членів	189
II. Спосіб прийняття	189
III. Вимоги до членів-кандидатів	191
IV. Права й обов'язки Дружинників СУМ	191
V. Перехід до Сеньйорату СУМ	192
Б. Організаційно-виховні клітини	193
Вступні твердження	193
Дружина	194
I. Дружина Виховників	194
II. Дружина Культурників	195
III. Дружина Суспільників	196
IV. Дружина Міжнародників	198
V. Дружина Ратників	198

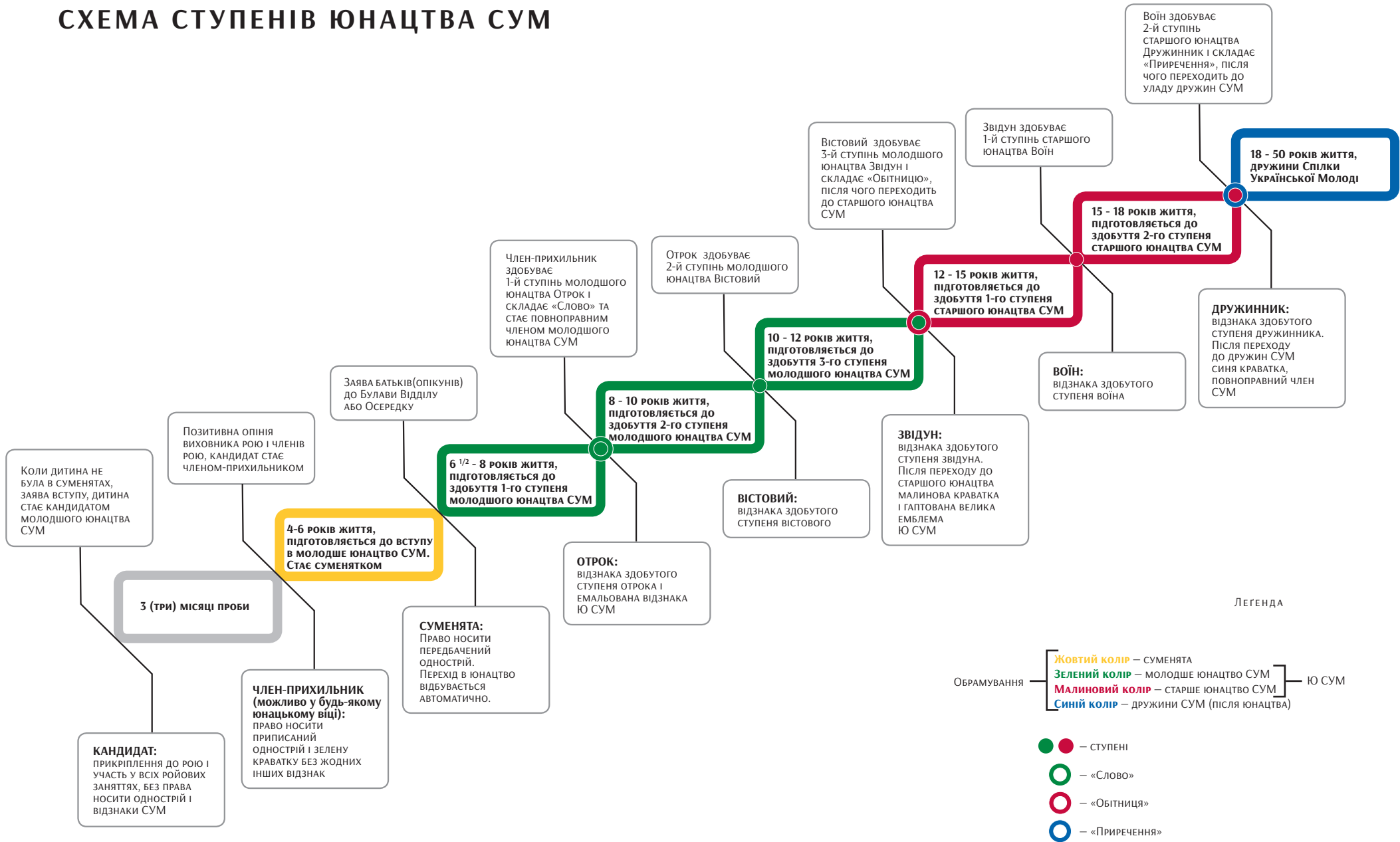

Самоуправа Дружин СУМ	199
Організаційна Структура Дружинників в осередку	200
Роди Стягів при КУ і СУ СУМ	201
Керівні органи Стягу Дружин СУМ	201
Генеральні Стягові	202
Головні Булави Стягів СУМ	202
Дорадник Дружин	203
В. Система ступенів та іспитів Дружинників СУМ	204
I-ий ступінь (Інструктор)	206
II-ий ступінь (Керівник)	208
III-ий ступінь (Плановик)	209
IV-ий ступінь (Дорадник)	210
Найвищі відзначення Дружинників СУМ	212
Особливі відзначення	212
А. Дружинник-Лицар, Дружинник-Витязь і «Залізний Хрест»	212
Дружинник-Лицар.	
Передумови надання особливого відзначення Дружинника-Лицаря	212
Дружинник-Витязь.	
Передумови надання особливого відзначення Дружинника-Витязя	213
Особливе відзначення «Залізний Хрест»	214
Б. Відзначення за довголітню віддану працю. Каменярь	215
Однострої і відзнаки Дружинників СУМ	217
Однострій Дружинників СУМ	217
А. Чоловічий однострій	217

Б. Жіночий однострій	219
Зауваги	219
Відзнаки Дружинників СУМ	220
Основний колір	220
Відзнаки, обов'язкові для всіх Дружинників СУМ	220
а. Металева емблема	220
б. Нашивка	220
в. Велика емблема СУМ	220
г. Стягова відзнака	220
г. Функційні відзнаки	221
Відзнаки ступенів Дружинників	223
А. Дружинники Виховники	224
Б. Дружинники Культурники	224
В. Дружинники Суспільники	226
Г. Дружинники Міжнародники	226
Г. Дружинники Ратники	228
Вияснення	229
Післяслово	230
Післяслово до другого випуску	233
Післяслово до правильника Дружинників	233
Пожертви на видання	236
 Додаток	
Схема організаційно-структурної побудови Відділу Юнацтва СУМ	
Схема ступенів Юнацтва СУМ	
Схема Крайової організаційно-структурної побудови Дружинників СУМ	
Схема Світової організаційно-структурної побудови Дружинників СУМ	

The image displays four genealogical charts illustrating the inheritance of the surname 'Курін' (Kuryn) from the 18th to the 20th century. Each chart shows a family tree starting from a common ancestor (II) and branching down to the present (I). The charts are labeled: 'КУРІНЬ СТАРШИХ ЮНАКІВ' (Kuryn of the older brothers), 'КУРІНЬ СТАРШИХ ЮНАЧОК' (Kuryn of the older brothers), 'КУРІНЬ СТАРШИХ ЮНАКІВ' (Kuryn of the older brothers), and 'КУРІНЬ СТАРШИХ ЮНАЧОК' (Kuryn of the older brothers).

СХЕМА СТУПЕНІВ ЮНАЦТВА СУМ

**СХЕМА КРАЙОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЙНО-СТРУКТУРНОЇ ПОБУДОВИ
ДРУЖИННИКІВ СУМ**

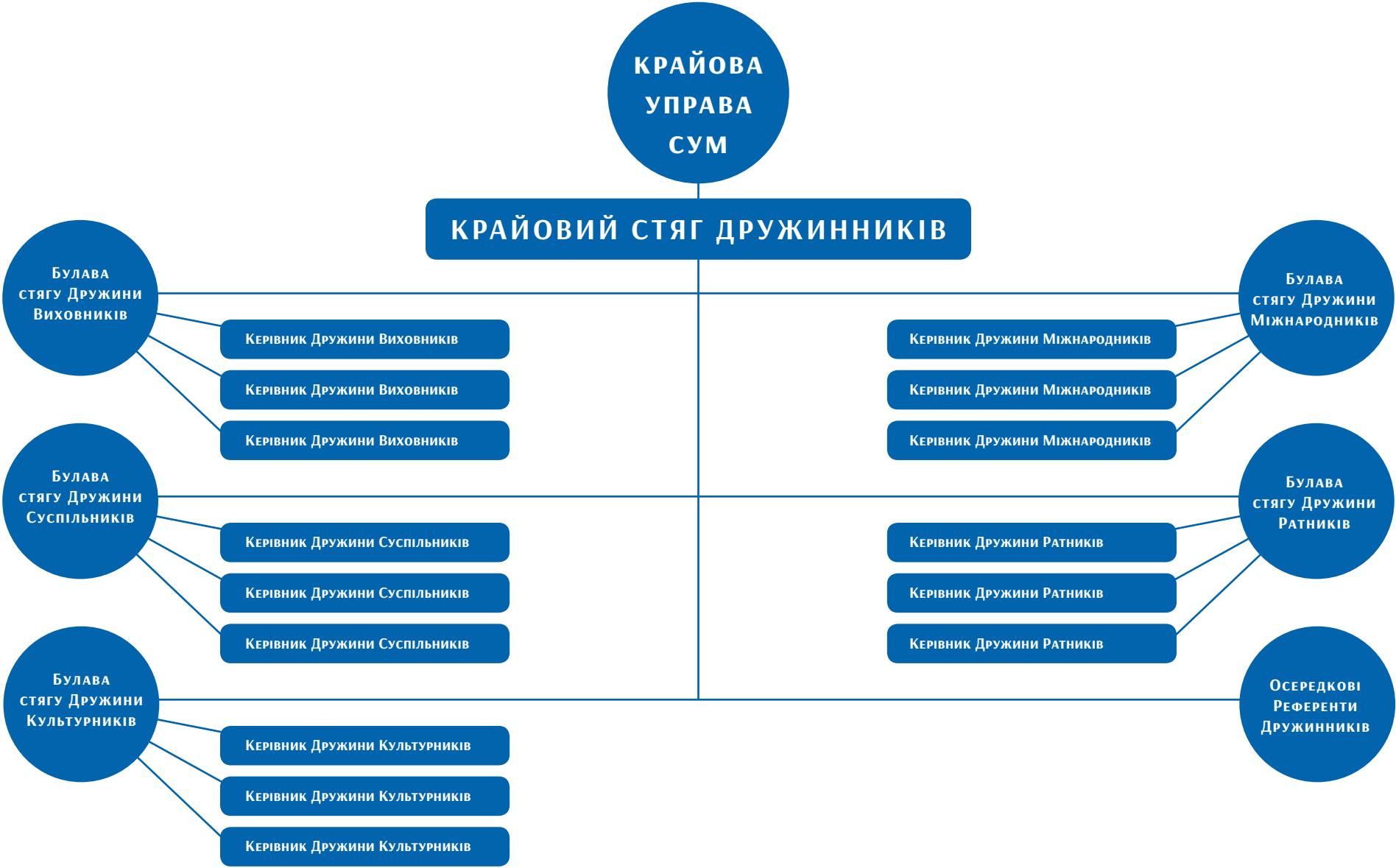

СХЕМА СВІТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЙНО-СТРУКТУРНОЇ ПОБУДОВИ
ДРУЖИННИКІВ СУМ

